

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

**A VE B KİŞİLİK TİPLERİNİN HÜZÜN TURİZMİ
DENEYİMLERİNE ETKİSİ: TARİHİ SİNOP
CEZAEVİ MÜZESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

ERCAN KANBUR

DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN PAMUKÇU

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

A VE B KİŞİLİK TIPLERİNİN HÜZÜN TURİZMİ
DENEYİMLERİNE ETKİSİ: TARİHİ SİNOP CEZAEVİ MÜZESİ

Ercan KANBUR

Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin PAMUKÇU
Doç. Dr. Canan TANRISEVER YİĞİT
Dr. Öğr. Üyesi Akif GÖKÇE

KASTAMONU – 2021

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Ercan KANBUR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

A VE B KİŞİLİK TİPLERİNİN HÜZÜN TURİZMİ DENEYİMLERİNE ETKİSİ: TARİHİ SİNOP CEZAEVİ MÜZESİ

Ercan KANBUR
Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin PAMUKÇU

Turizm, dünya çapında ekonomik faaliyetler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sürekli olarak gelişim halinde olan turizm sektöründe hedef kitle olarak belirlenen turistlerin ilgi alanlarının sürekli olarak değiştiği görünmektedir. Hüzün turizmi ise son yıllarda turizm sektörü içerisinde gelişmekte olan önemli bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tez çalışmasının amacı; hüzün turizmi çerçevesinde Tarihi Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret eden bireylerin, algılarının ne yönde şekillendiğini ve her kişilik tipi üzerinde aynı etkiyi bırakıp bırakmadığını tespit etmektir. Ayrıca Tarihi Sinop Cezaevi Müzesine yapılan ziyaretler sonucunda ziyaretçi motivasyonlarının hüzün turizmine etkisini gözlemlemektir. Bu kapsamda hüzün turizminin alan içindeki önemi üzerinde durulmuş ve hüzün turizminin ciddi bir alan olarak yükselişte olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan turizm uygulamalarından birisi olan bu yeni eğilimin Dünya’da ve Türkiye’deki yeri ve önemi üzerinde durulmuş ve böylece hüzün turizm ziyaretlerinin sağlayacağı katkılar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bütün bu bilgiler ışığında Tarihi Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret eden ziyaretçiler için bir anket düzenlenmiştir. Bu anketler daha önceden cezaevini ziyaret eden ziyaretçilere online olarak uygulanmıştır. Toplamda 412 kişi üzerinde yapılan anket çalışmasına katılan katılımcıların, bölgenin ve ülkenin farklı kesimlerinden geneli üniversite düzeyinde eğitim almış kişiler olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği uygulanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilere göre Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin ziyaret merkezi olarak seçilmesinde en fazla bilgi edinme eğilimi olduğu görülmektedir. Diğer öne çıkan amaçlar ise otantikliğe veya ölüme duyulan ilgidir. Sonuç olarak yapılan tez çalışmasının turizm çekim merkezlerinin geliştirilmesi ve bu çekim merkezlerinin turistlerin motivasyonlarına göre fiziksel olarak yeniden düzenlenmesine katkı sağlaması ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sinop Cezaevi, Ziyaretçi, Motivasyon, Algı, Hüzün Turizmi

2021, 158 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

THE EFFECT OF A AND B PERSONALITY TYPES ON DARK TOURISM EXPERIENCES: HISTORICAL SİNOP PRISON MUSEUM

Ercan KANBUR
Kastamonu University
Institute for Social Science
Department of Tourism Management

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hüseyin PAMUKÇU

Tourism has an important role in economic activities worldwide. It is observed that the interests of tourists determined as the target group in tourism sector, which is continually developing, have always been changing. As for dark tourism, it appears as an important tendency developing in tourism sector in recent years. The purpose of this thesis is to determine how the perceptions of the individuals who visit the Historical Sinop Prison Museum within the scope of dark tourism are shaped and whether these visits have the same effect on each personality type or not. Besides, it aims to observe the effect of visitor motivations on dark tourism as a result of visits to the Historical Sinop Prison Museum. In this context, the importance of dark tourism in the sector has been emphasized and it has been observed that dark tourism is on the rise as a significant area. On the other hand, the value and importance of this new tendency that is one of the tourism practices has been emphasized and thus, the contributions that dark tourism visits will provide have been tried to reveal. In the light of all this information, a questionnaire has been applied to the visitors visiting the Historical Sinop Prison Museum. These questionnaires were applied online to visitors who had visited the prison before. It is observed that the participants who participated in the survey study which is conducted to 412 people in total are the ones from different parts of the region and the country, and the most of whom have university-level education. Questionnaire technique, one of the quantitative research methods, is applied in this study. According to the data gathered at the end of the research, it is seen that the most important reason for choosing the Historical Sinop Prison Museum as the visiting center is the tendency to obtain information. Other prominent reasons are the interest in authenticity or death. As a result, it is suggested that the thesis study will contribute to the development of tourist attraction centers and the physical reorganization of these attraction centers according to the motivations of the tourists, and it will shed light on the future studies.

Key Words: Sinop Prison, Visitor, Motivation, Perception, Dark Tourism

2021, 158 pages

ÖNSÖZ

Tez dönemi boyunca bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren, konunun belirlenmesinde ve tezin bütün aşamalarında bana yardımcı olan, her türlü desteği, sabrı ve rehberliği veren; Sayın Tez Danışmanı Hocam Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin PAMUKÇU'ya, her zaman beni yönlendiren, değerli zamanını ayırıp manevi desteğini esirgemeyen Sayın Hocam Alper GEDİK'E ve yüksek lisans ders döneminde bilgileriyle turizm eğitimi konusunda beni geliştiren tüm hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezin anket uygulaması sırasında sürecin daha hızlı, sağlıklı ve verimli geçmesini sağlayan Elif SEVER'e çok teşekkür ederim. Son olarak tüm bu uzun ve zorlu süreçte hep yanımda olan ve beni motive eden aileme ve tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Ercan KANBUR
Kastamonu, Nisan, 2021

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
TABLolar DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
1. GİRİŞ	1
2. MOTİVASYON ve KİŞİLİK	6
2.1. Motivasyon ve Turist Motivasyonu	6
2.1.1. Motivasyon Kavramı.....	6
2.1.2. Turist Motivasyonu	8
2.1.2.2. <i>İtme (push)-çekme (pull) faktörleri</i>	10
2.1.2.3. <i>Iso-Ahola'nın arama (seeking)-kaçma (escaping) modeli</i>	11
2.1.2.4. <i>Pearce'in seyahat kariyer merdiveni</i>	11
2.1.2.5. <i>Plog'un allosentrik-psikosentrik turist tipolojisi</i>	12
2.2. Kişilik Kavramı ve Kişiliğe Dair Yaklaşımlar	13
2.2.1. Kişilik Kavramı.....	13
2.2.2. Kişiliğin Oluşumunu Etkileyen Faktörler	14
2.3. Temel Kişilik Kuramları	15
2.3.1. Freud ve Psikanalitik Kuram.....	15
2.3.2. Jung ve Analitik Psikoloji	16
2.3.3. Adler ve Bireysel Psikoloji	17
2.3.4. Friedman ve Rosenman'ın A tipi ve B Tipi Kişilik Yapısı.....	18

2.3.5. McCrae ve Costa'nın Beş Büyük Faktör Kuramı	20
3. HÜZÜN TURİZMİ VE TARİHİ SİNOP CEZAEVİ MÜZESİ.....	24
3.1. Hüzün Turizmi	24
3.1.1. Hüzün Turizmi ve Bileşenleriyle Alakalı Tipoloji ve Sınıflandırmalar...	35
3.2.2. Stone'un Hüzün Turizmi Destinasyon Kaynakları Tipolojisi.....	42
3.2.2.1. Eğlence fabrikaları	42
3.2.2.2. Sergiler.....	42
3.2.2.3. Zindanlar.....	42
3.2.2.4. Ebedi istirahatgahlar	43
3.2.2.5. Türbeler.....	43
3.2.2.6. Anlaşmazlık (çatışma) alanları	44
3.2.2.7. Soykırım kampları	44
3.3. Hüzün Turizminin Gelişimine Etki Eden Faktörler	44
3.3.1. Postmodernizm.....	44
3.3.2. Medya.....	47
3.4. Ölümün Ticarileştirilmesi ve Etik Konular.....	48
3.5. Sinop ve Hüzün Turizmi Kapsamında Sinop Cezaevi.....	49
3.5.1. Sinop Hakkında Genel Bilgiler	49
3.5.2. Sinop Tarihi Cezaevi Müzesi	51
4. YÖNTEM.....	55
4.1. Araştırma Metodolojisi	55
4.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	55
4.1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Sayıtları.....	57
4.1.3. Araştırmanın Yöntemi ve Ölçüm Araçları	58
4.1.3.1. Kişilik Envanteri	59
4.1.4. Araştırmanın Kapsamı	60

4.2. Araştırma Bulguları ve Yorumlar	68
4.2.1. Anketlerden Elde Edilen Verilere İlişkin Frekans Analizi Sonuçları	69
4.2.2. Araştırma Ölçeğinin Oluşturma Süreci	72
4.2.2.1 Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeği.....	74
4.2.2.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe Ait Geçerlilik Güvenirlik Sonuçları	75
4.2.3. Karşılaştırma Testleri	77
4.2.3.1 Bağımsız T Test	77
4.2.3.2. Anova Testi.....	80
4.2.3.3. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Kişilik Tipi Karşılaştırılması.....	85
4.2.3.4. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Cinsiyet Karşılaştırılması	86
4.2.3.5. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Gelir Durumu Karşılaştırılması.....	87
4.2.3.6. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânların Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılması	89
4.2.3.7. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarının Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılması.....	90
4.2.4. Bulguların Genel Değerlendirmesi	93
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	96
KAYNAKÇA	104
İnternet Kaynakları	131
EK-1: Anket Formu	135
ÖZGEÇMİŞ.....	141

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Sunlust ve wanderlust turist tipolojisi.....	10
Tablo 2. Allosentrik ve psikosentrik kişiliklerin genel özellikleri.....	13
Tablo 3. A Tipi ve B Tipi Kişilik Özellikleri.....	19
Tablo 4. Kişilik Boyutlarının Nitelendiricileri.....	22
Tablo 5. Beş Faktör Modelinin Belirleyici Boyutları	23
Tablo 6. Turist Deneyiminin Yoğunluğu	31
Tablo 7. Temel Hüzün Turizmi Tipolojileri	36
Tablo 8. Sinop Şehrinin En Çok Ziyaretçi Çeken Turizm Noktaları.....	50
Tablo 9. Yıllara Göre Sinop Şehrine Gelen Ziyaretçi Sayıları	50
Tablo 10. 2017 Seneyi İtibariyle Sinop Şehrinde En Çok Ziyaretçi Çeken Yerler ...	54
Tablo 11. Kişilik tipine göre katılımcıların dağılımları	59
Tablo 12. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeği'nin Öz Değerleri ve Açıkladıkları Varyans Düzeyleri.....	61
Tablo 14. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğinin Maddeleri İle Ölçek Toplam Korelasyonu Değerleri	64
Tablo 15. Araştırma Kapsamında İncelenen Uyum Kriterleri Sınırlılıkları	67
Tablo 16. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeği Uyum Kriterleri Bulguları.....	67
Tablo 17. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	69
Tablo 18. Katılımcıların Ziyaret Şekline Göre Dağılımları	70
Tablo 19. Katılımcıların 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânları Ziyaret Etmelerine Göre Dağılımları.....	70
Tablo 20. Katılımcıların Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarını Ziyaret Etmelerine Göre Dağılımları	70

Tablo 21. Katılımcıların Sinop Cezaevi'nde En Unutulmaz Ortama Göre Dağılımları	71
Tablo 22. Katılımcıların Sinop Cezaevi Ziyaret Süresine Göre Dağılımları	71
Tablo 23. Katılımcıların Algısına Ait Betimsel Bulgular	72
Tablo 24. Katılımcıların Tarihi Sinop Cezaevi Müzesini Ziyaret Nedenine Ait Betimsel Bulgular	72
Tablo 25. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğine İlişkin İstatistikler.....	75
Tablo 26. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğine ait KMO ve Barlett Testi Sonucu	76
Tablo 27. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Cinsiyet Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları	77
Tablo 28. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Medeni Durum Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları	78
Tablo 29. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânları Ziyaret Etme Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları	79
Tablo 30. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarını Ziyaret Etme Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları....	79
Tablo 31. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları.....	80
Tablo 32. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları	81
Tablo 33. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Gelir Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları	82

Tablo 34. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Ziyarete Geline Şehir Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları	83
Tablo 35. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Ziyaret Şekli Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları	84
Tablo 36. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Kişilik Tipi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar.....	86
Tablo 37. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Kişilik Tipi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar	86
Tablo 38. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Cinsiyet Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar.....	87
Tablo 39. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Cinsiyet Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar.....	87
Tablo 40. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Gelir Durumu Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar.....	88
Tablo 41. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Gelir Durumu Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar	88
Tablo 42. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânların Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar	89
Tablo 43. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânların Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar	90
Tablo 44. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarının Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar.....	90
Tablo 45. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarının Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar	91

Tablo 46. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarını Ziyaret Etme Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları....	92
Tablo 47. Sinop Seyahati Hakkındaki Genel Düşüncelerin Birbirleri Arasındaki İlişki	93
Tablo 48. Araştırma Hipotezlerinin Genel Değerlendirme Sonuçları	94

ŞEKİLLER DİZİNİ**Sayfa**

Şekil 1. Seyahat kariyer merdiveni modeli	12
Şekil 2. Stone Tarafından Geliştirilen Hüzün Turizm Çerçevesi.....	30
Şekil 3. Gri Turizmin Gölgeleleri	31
Şekil 4. Dunkley'nin Farklı İlgi Alanları ve Sebepler Çerçevesi.....	33
Şekil 5. Seaton'ın Hüzün Turizmi Perspektifi (Yuill, 2003:11)	38
Şekil 6. Dunkley'nin Alternatif Hüzün Turizmi Çerçevesi	41
Şekil 7. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe Ait Yamaç Grafiği.....	62
Şekil 8. Ölçeğin DFA Sonucuna Ait Path Diyagramı.....	65
Şekil 9. Ölçeğin DFA Sonucuna Ait T Değerleri	66
Şekil 10. Anket Metodunun uygulama aşamaları	74

KISALTMALAR DİZİNİ

TDK	Türk Dil Kurumu
KMO	Kaiser Meier Olkin
S	Sorumluluk
N	Nevrotiklik
DD	Dışa Dönüklük
DA	Deneyime Açıklık
U	Uyumluluk
AN	Anlama ve Merak
SD	Sorumluluk Duyma
ÖO	Özel Olma
V	Vicdan
E	Etkilenme
Std.	Standart
Ort.	Ortalama

1. GİRİŞ

İnsanlar, sürekli olarak yaşadıkları yerlerden geçici bir süreyle ayrılarak başka ülke veya bölgelere gitmekte ve buralarda gezip-görme, dinlenme, eğlenme, öğrenme gibi psikolojik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Ekonomik anlamda geniş etkiler doğuran ve turizm olarak isimlendirilen bu olay, günümüz uygarlığının temel bir özelliğini oluşturmaktadır (Uçkun, 2004:28). Turizm sektörü geçmişten günümüze gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler tarafından yoğun şekilde ilgi gösterilen bir sektör olma özelliğini korumaktadır. Bunun en önemli nedeni ise; Dünya genelinde en hızlı gelişen sektörlerden biri olmasıdır. Bu durum turizm sektörünün, ülke ekonomilerine katkılarını ön plana çıkarmış ve Dünya Turizm Örgütü'nün 2020 yılında dünya turizm gelirinin 2 trilyon dolar olacağına ilişkin tahmininin de etkisiyle her ülkenin kendi turizm arz potansiyeli nispetinde bu pastadan pay alma veya aldıkları payı büyütme mücadelesine girişmelerine neden olmuştur (Yıldız,2011;54-71). Sürekli olarak büyüyen ve farklı içeriklerle müşterilerine seçenekler sunan turizm sektörünün son yıllardaki gelişmelere bağlı olarak turizm hedef kitlesinin görüş ve tercihleri de değişmektedir. Bu değişimin sonucunda turistlerin yeni isteklerine cevap verebilmek üzere özel ilgi alanlarına yönelik farklı turizm türleri ortaya çıkmıştır. Sıradanlaşan deniz, kum, güneş gibi turizm seçeneklerinin yanına gastronomi turizmi, hüzün turizmi gibi yeni seçenekler eklenmiştir.

Ölüm, keder veya acı ile ilgili kavramların turizme yönelik çekici kavramlar olarak ortaya konulmasını anlatan “hüzün turizmi” (Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu, 2007: 217) kavramı ilk olarak Foley ve Lennon tarafından 1996 senesinde ortaya atılmıştır. Kuramsal açıdan kavramın günümüze gelene kadarki sürecinde bir gelişim olsa da hüzün seyahatlerinin yüzyıllardır yapıldığı söylenebilir. Antik Roma'daki gladyatör dövüşlerini izleyebilmek için seyahat edenlerden, günümüz dünyasında atalarını anmak adına Çanakkale'ye seyahat eden Anzak torunlarına kadar çok sayıda turist bu tarz seyahatler sayesinde acı ve ölüm duygusu ile tanışmışlardır. Kuşkusuz bu seyahatlerin en önemli örneklerinden birini Polonya'da bulunan Austchwitz Toplama Kampı oluşturmaktadır. 2011 senesinde müze haline getirilen toplama kampını 1,5 milyonun üzerinde kişi ziyaret etmiştir (Isaac ve Çakmak, 2014:164).

Hüzün turizminin kökenini her ne kadar çok eski dönemlere kadar indiriliyor olsa da son 25 yıl içerisinde araştırmacıların katkıları ile kuramsal olarak büyük bir gelişim göstermiş ve farklı bazı kavramlarla da anılmaya başlanmıştır. Seaton (1996) bu kavram için “ölüm turizmi (thana-tourism)”, Blomm (2000) “dehşet turizmi (morbid tourism)”, Rojek (1993) “kara noktalar (blackspots)” ve “ölümcül çekicilikler turizmi (fatal attractions tourism)”, Warner (1999), “felaket ve çatışma (savaş) turizmi (disaster and conflict tourism)”, Slayton (2006), keder anlamına gelen grief şeklinde uyarlama yapmış ve “grief tourism” kavramını literatüre kazandırmıştır. Bristow ve Newman (2004), ise “korku turizmi (fright tourism)” kavramını önererek, bireylerin aşırı heyecan arayışlarını ve tatil deneyimlerinde şoke olma istekleri şeklinde tanımlamıştır (Dale ve Robinson, 2011: 205; Čuka ve Chovancová, 2013: 4; Kılıç ve Akyurt, 2011: 213; Sharpley, 2009: 10).

Uluslararası literatürden Türkçeye “hüzün turizmi (Kurnaz vd., 2013: 57; Kılıç ve Akyurt, 2011: 209), “keder turizmi ve savaş alanları turizmi” (Aliğaoğlu, 2008: 88; Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu, 2007: 215; Atay ve Yeşildağ, 2010: 65), “savaş turizmi ve askeri turizm” (Doğaner, 2006: 1), “kara turizm ve terör turizmi” (Yıldız vd., 2015: 390) şeklinde geçen bu turizm şekli dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda önemli bir gelişim göstermektedir. Türkiye hem jeopolitik konumu hem de tarih boyunca birçok medeniyeti bünyesinde barındırması nedeniyle turizm açısından önemli merkezlerden birisi olmuştur. Tarih boyunca bölgede yaşanan birçok olay ve olgu neticesinde hüzün turizmi açısından da büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Bu büyük potansiyel içerisinde önemli bir yer tutan ve araştırmamızın temelini oluşturacak olan Sinop Cezaevi Müzesi de bulunmaktadır. Hüzün turizmi yeni turizm türlerinden olduğu ve aynı zamanda keder, ölüm kavramlarını içerisinde barındırdığı için insanları hangi tür motivasyonun bu seyahatlere teşvik edeceği ve ne tür bir sonuçla karşılaşılacağı açısından farklılık göstermektedir. İnsanları teşvik edici bir güç olarak motivasyon en kısa tanımı ile kişiyi harekete geçiren bir enerjidir (Örücü ve Kanbur, 2008: 85). Bu kavram motive olmak eylemi ile birlikte tanımlanır. Motive olmak ise bir şeyi yapmak üzere hareket etme eylemini açıklamaktadır (Gömlüksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 101). Bu tür turizm çeşidinde turist kendini olayların içinde düşünerek ve kendisini olayı yaşayan insanların yerine koyarak bir

anlık da olsa o acıları yaşamaktadır. Bu nedenle hedef kitlenin düşünsel, duygusal, sosyal ve fizyolojik özellikleri de önem arz etmektedir ( zdemir vd., 2012:566).

Yukarıda verilen bilgiler ışığında ve yapılan araştırma kapsamında hüzün turizm faaliyetlerinin gelişiminde aşağıda sunulan sorulara cevap aranacaktır;

- Turist motivasyonu, hüzün turizmi kapsamında neye göre şekillenmekte ve değişmektedir?
- Hüzün turizmi destinasyonlar nelerdir ve ne şekilde gelişmektedir?
- Hüzün turizmi çekim merkezi olan Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin, A ve B kişilik tipleri üzerinden deneyimleri ne şekilde olmuştur?
- A ve B kişilik tipine sahip olan bireylerin hüzün turizmi aktivitelerine katılımları ile elde ettikleri deneyim ve faydalar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yukarıda sorulmuş olan sorulara alınacak cevaplar ışığında Sinop Cezaevi Müzesi merkezli olmak üzere hüzün turizminin hedef kitlenin ihtiyaçlarını karşılayabilir duruma gelmesi ve daha fazla gelişme göstermesi beklenmektedir. Türkiye, bulunmuş olduğu jeopolitik konumu ve tarihsel süreciyle birçok unsuru bünyesinde barındıran bir ülkedir.  lke sınırları içerisinde birçok milletin önem ve değer verdiği birçok yapı bulunmaktadır. Ancak bu kadar güçlü bir kültürel mirasa sahip olmasına rağmen dünya turizminden yeteri kadar yararlanamamaktadır. Gerek doğal güzellikleri gerekse tarihi alanlarıyla büyük bir turizm sahasına sahip olan Türkiye'nin bu sahalarını en mükemmel şekilde kullanması ve turizm sektöründe en iyi ülkeler arasında gösterilmesi beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı; turizm sektörleri içinde yükselişte olan hüzün turizmini irdelemek ve hüzün turizmini gerçekleştiren A ve B tipi kişilerin duygu ve görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda; hüzün turizmi alanyazını derinlemesine incelenerek hüzün turizmi kavramı, kapsamı, ortaya çıkışı, ekonomik ve sosyokültürel katkıları incelenmiş ve hüzün turizminin yapılabilmesi için gerekli koşullar belirlenmeye çalışılmıştır.

Hüzün turizmi konseptine dayanan birçok akademik araştırma (Lennon ve Foley, 1999; Kaya, 2006; Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu, 2007; Dunkley vd., 2007; Stone ve Sharpley, 2008; Yılmaz, 2009; Ellis, 2009; Atay ve Yeşildağ, 2010; Kılıç ve Akyurt, 2011; Kılıç ve Sop, 2011; Kurnaz vd., 2013; Yırık ve Seyitoğlu, 2014; Ilgar, 2015; Kozak, 2015; Varol, 2015; Uğurlu, 2015; Yıldız vd., 2015; Alili, 2017) yapılmıştır. Ayrıca; kamu, yerel yönetimler ve girişimcilerce turizme kazandırılmış birçok hüzün turizmi destinasyonu mevcuttur. Ancak hüzün turizmi içerisinde daha çok Anıtkabir ve Çanakkale mekanları incelenmiştir.

Bu tez kapsamında; hüzün turizmi hakkında genel bir araştırma yapılmış ve Sinop Cezaevi Müzesi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca hüzün turizmi temelinde, A ve B kişilik tiplerinin hüzün turizmi çekim merkezi olarak tarihi Sinop Cezaevi Müzesini seçen bireylerin deneyimleri ve elde ettikleri kazanımlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda hüzün turizmi çerçevesinde daha çok Anıtkabir üzerinde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle araştırmanın özgün bir araştırma olduğu ve sahada önem arz ettiği düşünülmektedir.

Hüzün turizmi kavramı ilk defa Lennon ve Foley (1996) tarafından ele alınmıştır. Birçok araştırmacı konu hakkında çalışmalar yapsa da hüzün turizmi ile ilgili geliştirilmiş bir model ya da kapsamlı bir ölçek bulunmamaktadır. Bu araştırmanın yapılacak araştırmalara kıyasla hüzün turizmine daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmüş ve araştırma destinasyon olarak hüzün turizmi destinasyonunu seçen ziyaretçilerin bu ziyaretler ile yaşadıkları deneyimleri ve elde ettikleri kazanımları üzerine eğilmiştir. Araştırmada izlenmesi planlanan yol; ziyaretçilerinin kişilik tipleri ile ziyaretleri sonucu yaşadıkları deneyimler ve elde ettikleri kazanımlar arası ilişkiye dayandırılmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda; tez çalışması beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm konuya genel bir bakış ve genel bir değerlendirmeden oluşan giriş kısmıdır. İkinci bölümde motivasyon ve kişilik kavramı üzerinde durulmuştur. Kişilik kavramı başlığı altında da temel kişilik kuramları ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde kapsamlı bir şekilde hüzün turizmi incelenmiş ve hüzün turizmi dâhilinde Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi hakkında bilgilere yer verilmiştir. Tez çalışmasının

dördüncüA ve B kişilik tiplerinin Hüzün Turizmi Deneyimlerine Etkisi, hüzün turizmi çekim merkezi olan Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi üzerinden kapsamlı bir şekilde incelenerek araştırmanın metodolojisine, bulguların yorumlanmasına, analizine ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen verilerin ışığında sonuca ulaşılmış ve Tarihi Sinop Cezaevinin geliştirilmesi adına önerilerde bulunulmuştur.

2. MOTİVASYON ve KİŞİLİK

Araştırmanın bu bölümde, motivasyon ve turist motivasyonunu etkileyen etkenlere yer verilmiştir. Bu çerçevede; turizm sektörünün temel kitlesi olan turistlerin bu sektöre olan ilgilerini etkileyen faktörler ve A ve B tipi kişilik yapılarının üzerinde durulmuştur.

2.1. Motivasyon ve Turist Motivasyonu

2.1.1. Motivasyon Kavramı

Hem sözcük anlamı hem de bilimsel bir değişken anlamında davranışın açıklaması yapılırken kullanılan en önemli kavram motivasyon kavramıdır. Bilimsel olarak motivasyon; istekleri, ihtiyaçları ve davranışları açıklamak için kullanılan bir kavramdır (Seker, 2015:23). Kavramı kelime anlamı ile ilgili kökenler araştırıldığında ise Latin dilinde hareket anlamında kullanılan “motus” sözcüğü karşımıza çıkar (Adair, 2003:9). Fransızca ve İngilizce’de “motive” şeklinde kullanılan sözcük Türkçe’de; güdü, saik ve harekete geçirici anlamlarında kullanılır (Öztürk ve Dündar, 2003:57). Türk Dil Kurumu (TDK) motivasyon ile ilgili “isteklendirme, güdülenme” şeklinde bir tanımlama getirmiştir (<https://www.tdk.gov.tr>).

Güdü sözcüğünün anlamı motivasyon kavramının daha net bir şekilde açıklanabilmesi için önemlidir. Güdü sözcüğünü basitçe bir eyleme neden olan şey şeklinde tanımlamak mümkündür (Seker, 2015:23). Güdü, canlı organizmaları belirli bir amaca yönelik olarak hareket etmeye yönlendiren kuvvettir. Bu durum güdü kavramının organizma içinde potansiyel olarak bulunduğunu da ifade eder (Taşdemir, 2013:6).

Motivasyon, insanların belirli bir amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak kendi irade ve istekleriyle davranış içine girmeleridir. Esas olarak motivasyon; insanların ihtiyaç, beklenti ve istekleri ile davranışları arasındaki ilişki olarak tanımlanmaktadır. Bu yüzden motivasyonun daha sağlıklı bir şekilde açıklanabilmesi için insanları belirli amaçlara yönelik olarak davranmaya zorlayan sebepleri incelemek gerekmektedir.

Motivasyon; istek, arzu, ihtiyaç, dürtü ve ilgileri de kapsayan genel bir kavram durumundadır. “Açlık, susuzluk, cinsellik gibi fizyolojik kökenli güdülere dürtü, insanlara özgü başarıma isteği gibi yüksek dürtülere de ihtiyaç denmektedir” (Koçel, 2001: 507).

Motivasyonun; davranışın başlaması, yönü, şiddeti, devamlılığı gibi unsurları açıklamaya çabalayan kuramsal bir yapısının bulunmasının yanı sıra insanların davranışlarına neden olan şeyleri ortaya koyabilen pratik bir yapısı da bulunmaktadır. Özel sonuçları olan öncelikli hedefler bu hedeflere dair davranışlar ve stratejiler motivasyonu sağlamaktadır (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013: 101). Tüketici davranışı literatüründe motivasyon bireyleri davranışa sevk eden içsel gücü temsil etmektedir (Nicolau ve Francisco, 2006: 984).

Motivasyonun sınıflandırılması ile ilgili yapılan çalışmalarda içsel (birincil) ve dışsal (öğrenilmiş) şeklinde iki başlıklı bir sonuç elde edilmiştir. İçsel motivasyon eş zamanlı olarak itme mekanizması şeklinde de görev yapar. Belirli bir amaca ulaşabilmek için kişileri harekete geçiren içsel güce içsel motivasyon denilmektedir. Dışsal motivasyonlar ise kişinin davranışlarına yön verebilecek kadar güçlü olan dış uyaranlar şeklinde tanımlanır. Davranış örüntüleri bu iç ve dış itici güçlerin birbiri içine geçmiş bir karışımıdır (Ball, 2014:5).

İçsel motivasyon, bireysel zevkleri ve hazzı dışsal motivasyon ise kişinin kendi isteği dışında ortaya çıkan durumları ve ihtimalleri ifade eder (Lai, 2011: 2). Motivasyon temelinde güdüler bulunmaktadır. Güdü pek çok araştırmada temel (birincil) ve öğrenilmiş (ikincil) güdüler şeklinde sınıflandırılmaktadır. Temel güdüler belirli bir öğrenme olmaksızın insanlarda ve diğer pek çok canlıda yaygın şekilde görülebilen güdülerdir. Bunlar arasında açlığı giderme, cinsel ihtiyaçlar, acıya karşı duyarlılık, öfke gibi tepkiler yer alır. Öğrenilmiş güdüler ise başarıyı, gücü, tanınma arzusunu ve sevgiyi ifade eden dışarıdan gelen uyaranlarla şekillenen güdülerdir (Ball, 2014:5).

2.1.2. Turist Motivasyonu

Turizm ürünlerinin etkili bir biçimde pazarlanma imkânını bulabilmek için turistlerin davranışlarının ve turizm faaliyetlerine katılma kararlarının arkasındaki motivasyonun iyi şekilde anlaşılması önem arz eder. Motivasyon; algı, kültürel şartlar, öğrenme gibi pek çok değişken içinde bir değişken olmasına rağmen diğer bütün davranışlara etki etmesinden dolayı kritik bir önemi bulunmaktadır (Fodness, 1994:555). Motive olmak, bir şeyi yapabilmek için harekete geçmek anlamına gelir. Eğer bir insan bir hareketi yapmak üzere güç sahibi olup olmadığını bilemiyor ise o kişi için motivasyonun eksik tanımını kullanmak mümkündür (Cassidy, 2006:2).

Davranışın ortaya çıkmasının sebebi olan ve insanların içsel güdülerini tanımlayan motivasyon; turist davranışlarına yönelik yapılan çalışmalarda üzerinde yoğun şekilde tartışılan bir konu durumundadır. Bu bağlamda turist motivasyonu veya turizm nedenlerinin anlaşılabilmesi, psikolojik ve sosyolojik bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel anlamda turist motivasyonu, insanları turizm aktivitelerine katılmalarına neden olan gereksinimleri şeklinde tanımlanabilir (Park ve Yoon, 2009:100). Crompton ve McKay (1997:425) turist motivasyonunun, turistlerin karar alma süreçlerine etki eden unsurları belirleyebilme ve aktiviteden elde edecekleri doyumunu anlayabilmek için daha kaliteli ürünlerin hazırlanabilmesi için önem arz ettiğini ifade etmektedir (Kim, vd., 2010: 58). Bununla birlikte turist motivasyonu ile ilgili elde edilen veriler turizm rotalarının planlanması için de önemli bir altyapı sağlamaktadır (Andreu vd.,2005:1).

Turizm insan doğası ve davranışlarıyla ilgili olduğu için turist motivasyonu, turizm araştırmalarında geniş ölçekli olarak ele alınmaktadır. Motivasyon, davranışlara yön veren ve insanı harekete geçiren ihtiyaç ve istekler şeklinde tanımlanırken; turist motivasyonu, insanları seyahat etmeye yönelten ihtiyaç ve istekler şeklinde tanımlanır. Bu tanımın içinde istek ve istiyaçlardan başka turizm aktivitesine katılacak olan kişilerin kişilik özellikleri ve sosyo-ekonomik özellikleri yer almaktadır (Özgen, 2000:23).

Turizm ve seyahat ile ilgili yürütülen motivasyon çalışmalarının önemli bir bölümü son 40-50 yıl içinde yapılmıştır. Gelecekte turizm rotalarının belirlenebilmesi ve bunun için turistlerin motivasyonlarının anlaşılabilmesine yönelik gereklilik algısı önemli bir ortak kabul noktasıdır (Yuan vd., 2004:43).

Araştırmacılar tarafından geliştirilen turizm motivasyonu teorileri arasında Gray'in "Sunlust (güneşli yerlere seyahat etme arzusunda olanlar) ve Wanderlust (araştırma ve gezme arzusunda olanlar) turist tipolojisi", "Push (itme), Pull (çekme) faktörleri", Iso-Ahola'nın "Escape (kaçma), Seeking (arama) modeli", Pearce'ın "Travel Career Ladder (seyahat kariyer merdiveni) modeli" ve Plog'un "Allocentric (risk almayı seven, maceracı), Psychocentric (içe dönük, daha az maceracı) turist tipolojisi en çok öne çıkanlardır (Kassean ve Gassita, 2013: 2; Zhang ve Peng, 2014: 45; Park vd., 2008: 162; Kozak vd., 2013:18).

2.1.2.1. Gray'in sunlust-wanderlust turist tipolojisi

Sunlust ve wanderlust turist tipolojisi; Peter Gray tarafından 1970 senesinde turistlerin yaptıkları seyahat türleri esas alınarak ortaya atılmıştır. Oluşturulan bu yeni turist tipolojisinden Sunlust da turistlerin daha çok dinlenme ve rahatlama odaklı oldukları görülür iken wanderlust da turistler, öğrenme ve keşfetme arzusu ile motive olmuşlardır (Dey ve Sarma, 2006:31). Yeni ve farklı şeyler görme arzusu, bireyin yapı itibarıyla aşına olduğu şeyleri geride bırakarak farklı kültürleri ve yerleri görmeye gereksinim duyan bir yapıya sahip olduğu fikrine dayanmaktadır (Uysal ve Hagan, 1993: 806). Gray (1970:122) sunlust ve wanderlust turistlerin ne tür turistik çekicilikler aradıklarına dair yapmış olduğu araştırmalar neticesinde iki grup arasında ki farklılıkları belirlemiş ve bu iki grubu birbiriyle kıyaslamıştır. Gray'ın yapmış olduğu karşılaştırma şu şekildedir:

Tablo 1. Sunlust ve wanderlust turist tipolojisi

Sunlust	Wanderlust
Seyahatlerde genelde tek bir ülke ziyaret edilir.	Seyahatlerde genel olarak birden çok ülke ziyaret edilir
Genellikle yurtiçi seyahatler yapılır.	Ağırlıklı olarak yurtdışı ziyaretler tercih edilir.
Destinasyona ulaşmak seyahatten daha önemlidir.	Ziyaret süresince en önemli bölüm seyahatin kendisidir.
Genel olarak dinlenmek ve rahatlamak odaklıdır.	Eğitim programlarına yoğun ilgi gösterirler.
Doğa temelli çekicilikler ilgilerini çeker. Bu yüzden iklim önemlidir.	Yapay veya doğal çekicilikler ararlar. Bu nedenle iklim önemli değildir,
Yerel tesisler ve konaklama kolaylıkları aranır.	Farklı kültürler ve otantik mutfaklar ilgi alanıdır.

Kaynak: Gray, H. P. (1970). *International Travel- International Trade*. Heath Lexington Books, Lexington, Massachusetts, p. 122

2.1.2.2. İtme (push)-çekme (pull) faktörleri

Turistlerin, turizm rotalarını ne şekilde seçtikleri ile ilgili yapılan motivasyon araştırmalarında itme ve çekme faktörü şeklinde adlandırılan bir sınıflandırma türü ortaya konmuştur. Gray (1970) tarafından ortaya atılan tipoloji bunun ilk örnekleri arasında yer almaktadır. Dann (1977) ise anomi (pull) ve ego geliştirme (push) şeklinde iki farklı motivasyon faktörünü ortaya atmıştır. Buradaki anomi gündelik rutinden kaçmak anlamında kullanılırken ego geliştirme gezi amacıyla tanınma ya da statü kazanmak gibi gereksinimlere vurgu yapmaktadır. Öte yandan Crompton (1979), turistlerin rota seçimlerinde etkisi olan 7 farklı sosyo-psikolojik (push) ve 2 farklı alternatif kültürel motivasyon (pull) olduğunu belirtmiştir. Bunlar günlük çevreden kaçmak, kendini keşfetmek ve değerlendirmek, rahatlamak, prestij, ilişki kurmak, akrabalık ilişkisini geliştirmek, sosyal etkileşimi kolaylaştırmak, yenilenmek ve eğitim almaktır (Prayag ve Ryan, 2011:122).

İtme faktörleri, kişini belirli bir rotaya seyahat etmeye yönelten sosyo –psikolojik gereksinimleri belirtir. Bu faktörler genel olarak içsel ve soyut faktörlerdir. Sosyo - psikolojik güdüler; kaçmak, dinlenmek, rahatlamak, macera yaşamak, prestij, sosyal etkileşim gibi gereksinimlerle yakın ilişkilidir. Çekme faktörleri şeklinde bilinen dışsal motivasyonlar ise destinasyonun imajı, destinasyonun çekiciliği gibi destinasyonla ilgili unsurları içinde barındırır (Seebaluck vd. 2015:203).

2.1.2.3. Iso-Ahola'nın arama (seeking)-kaçma (escaping) modeli

1982 senesinde Iso-Ahola, turistlerin sağladıkları doyum düzeyi ile ilgili arama kaçma motivasyon faktörlerini ileri sürmüştür. Yazara göre; bu tür zıt motivasyonlar genellikle birbirinden ayrılmazlar. Tam tersine bu güdüler eş anlı olarak kişilerde görülebilir. Buna ek olarak da bu tür motivasyonlar hem kişisel hem de toplumsal boyutlara sahip olmaktadır. Bu modelde önerildiği üzere 4 boyut bulunmaktadır. Bunlar; bireysel arama, bireyler arası arama, bireysel kaçma ve bireyler arası kaçma şeklinde sıralanır. Bu modele göre bu motivasyonlar gizlidir ve kişiler boş zamanlarını geçirirken itme faktörü gibi işlev görmektedir (Snepenger vd., 2006: 141).

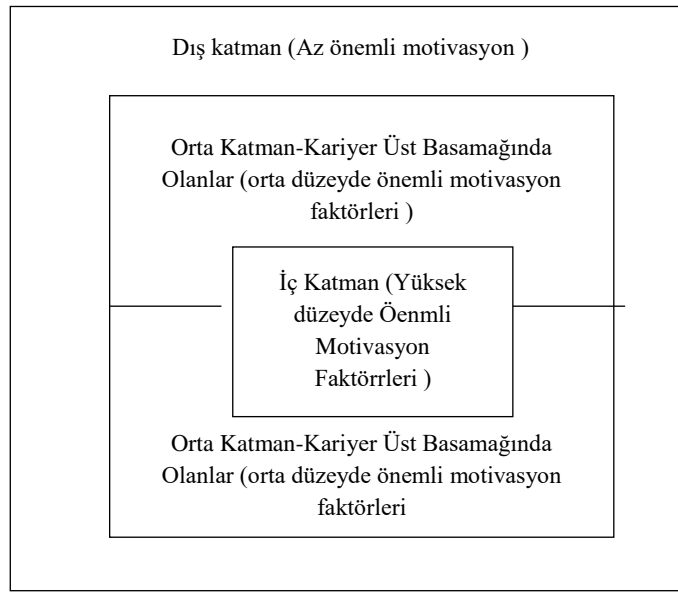
Iso-Ahola tarafından geliştirilen bu model, bireysel ve bireyler arası bileşenleri ile motivasyon kuramları arasında önemli bir yeri bulunmaktadır (Chen ve Chen, 2015:417).

2.1.2.4. Pearce'ın seyahat kariyer merdiveni

Pearce tarafından ortaya atılan seyahat kariyer merdiveni modeli, Maslow tarafından geliştirilen ihtiyaçlar hiyerarşisi modeli temelinde şekillendirilmiştir. Pearce da Maslow modelindeki gibi seyahate neden olan motivasyonları hiyerarşik bir sıralama ile tanımlamıştır. Adına seyahat kariyer merdiveni dediği bu yapıda en düşükten en yükseğe doğru beş basamak bulunur. Bu basamakta en alttan en üste doğru sıralama şöyle yapılmıştır; dinlenmek ve rahatlamak, emniyet ve güvenli hissetmek, ilişki yaşamak, öz saygıyı sağlamak ve geliştirmek, kendini gerçekleştirmek (Paris ve Teye, 2010:245).

Seyahat kariyer merdiveni modeli, Maslow tarafından ortaya atılan model ile görsel olarak uyumludur. Ancak Maslow'un modelinden farklı bir yönü bulunmaktadır. Bu seyahat edecek olan kişilerin yalnızca bir basamakta yer alan motivasyonlara göre değil, eş zamanlı olarak farklı basamaklarda bulunan motivasyonları da bulunmaktadır. Bir basamakta bulunan ihtiyaç baskın ihtiyaç olarak belirleyici olmakla birlikte tek değildir (Pearce ve Lee, 2005:227).

Şekil 1. Seyahat kariyer merdiveni modeli

Kaynakça: (Pearce ve Lee, 2005:227).

2.1.2.5. Plog'un allosentrik-psikosentrik turist tipolojisi

Stanley Plog, yaptığı çalışması 1960'lı yıllarda kimi turistlerin hangi nedenlerle uçak kullanmaktan kaçındıkları sorusunun cevabını vermek üzerine şekillendirmiştir. Araştırmacı yaptığı çalışmalar sonunda "psikografik" adıyla bilinen bir tür kişilik profili ortaya koymuştur. Psikografik çalışma, insanların psikolojik yönlerini betimlemeye çalışan nicel çalışmalar şeklinde tanımlanır. Bu tür çalışmalar, tavırlar, algılar, ihtiyaçlar, ilgiler, düşünceler, etkinlikler ile günlük yaşamı analiz etmeye çalışırlar. Plog yaptığı modelde beş psikografik kişilik türünün olduğunu ortaya atmıştır. Bunlar psikosentrik (risk almak isteyenler), psikosentriğe yakın olanlar, midsentrikler (psikosentrik ve allosentrik özellik taşıyanlar), allosentriğe yakın

olanlar ve (macera arayanlar) allosentriklerdir. Allosentrik ve psikosentrik kişiliklerin genel özellikleri şöyle açıklanmaktadır (Park ve Jang, 2014: 352):

Tablo 2. Allosentrik ve psikosentrik kişiliklerin genel özellikleri

Allosentrikle	Psikosentrikler
Keşfetmek isterler ve meraklıdırlar	Keşfetmekten hoşlanmazlar ve çok meraklı değillerdir
Rahatlıkla karar verebilirler	Ölçülü ve tutucudurlar
Kolayca para harcayabilirler	Harcama miktarları kısıtlıdır
Yeni ürünleri denemeyi severler	İyi olarak bilinen marka ve ürünleri tercih ederler
Her zaman yeni ve farklı rotalar ararlar	Memnun kalmışlar ise aynı rotaya birden çok kez gidebilirler

Plog tarafından ortaya atılan psikografik bölümlenme yaklaşımı, destinasyonların neden popüler olduklarını veya neden popülerliklerinin azaldığını açıklamak açısından önemlidir. Bununla birlikte turistlerin kişilik özelliklerinin belirlenmesi, onların tüketim tercihlerinin anlaşılması konusunda da yardımcı olabilmektedir (Park ve Jang, 2014:352 -353).

2.2. Kişilik Kavramı ve Kişiliğe Dair Yaklaşımlar

2.2.1. Kişilik Kavramı

Turizm sektörü bir hizmet sektörü olması nedeniyle bireyler arası iletişimin ve etkileşimin önemli olduğu bir sektördür. Bu sektörde çalışanlar gündelik yaşamlarında pek çok farklı insanla iletişim kurmakta ve çok farklı anlayışa sahip insanlarla karşı karşıya gelebilmektedirler. Müştrrilerin hizmet sektörlerinde algıladıkları ilk unsur, o sektörde ilk iletişim kurduğu çalışan olmaktadır. Müştrriler birden fazla görüşme yaptıkları zaman çalışan ile ilgili kişisel yargılara sahip olabilmektedirler. Bu yargıları şekillendiren ise insanların kişilik özellikleri

olmaktadır. Turizm sektöründe müşterilerin (turistlerin) sahip oldukları kişilikleri belirleyerek, seyahat rotalarına karşı ne tür tepkiler verebileceklerini kestirebilmek satışların artması anlamına gelebilmektedir (Leung ve Law, 2010:439).

Kişilik, bir açıdan insanları sosyal olarak tanımlayan göstergeler gibidir. Bireylerin çevrelerindeki diğer insanlar tarafından ne şekilde algılandığını gösteren göstergelerdir. Bu anlamda kişilik insanların neye benzediklerini de ifade etmektedir. Yetenekler boyutu ile insanların neleri yapabileceğini yansıtır. Bir insanla ilgili “iyi biri” şeklinde bir ifadenin kullanılması onun çalışkan, başarılı, iyi niyetli, güler yüzlülüğü gibi özelliklerinin ifade edilmesi olduğu görülmektedir. Asıl olarak kişilik insanların belirli özelliklerinin bir araya gelerek bir bütünü oluşturmasıdır (Özkalp, 2013:29).

Kişilik kavramı ile ilgil üzerinde durulması gereken bir nokta kişiliğin sürekli olmasıdır. Ancak buradaki süreklilik değişmeme anlamına gelmemelidir. Şartların ve ortamın etkisi ile kişilik özelliklerinde zamana bağlı olarak değişimleri görülmesi olasıdır. Buradaki değişim aniden veya kısa süreler içinde olmaz. Değişim insanın bütün yaşamı boyunca süregelen bir etkileşimler zinciri sonucunda ortaya çıkmaktadır (İşcan, 2016:4).

2.2.2. Kişiliğin Oluşumunu Etkileyen Faktörler

Kişiliğin oluşması ve gelişmesi ile ilgili kalıtım ve çevrenin hangisinin daha çok etkisinin olduğu yıllar boyunca süren ve üzerinde uzlaşamayan bir konudur. Hemen hemen her araştırmacı konuya farklı açılardan yaklaşmış ancak bir ortak anlaşma noktası bulamamışlardır. Ancak yapılan çalışmalar göstermektedir ki; kişilik hem kalıtım hem de çevre şartları ile yakından ilgilidir. Bu bağlamda kişiliğin oluşmasını ve gelişmesini; öğrenme, kalıtım ve çevre gibi pek çok etken ile ilişkilendirmek olasıdır (Özsoy ve Yıldız, 2013:4).

Kişilik kalıtım ve çevrenin etkileri ile şekillenmektedir. Genel olarak bu iki unsur kişiliğin gelişmesi üzerine ortak şekilde söz sahibi olmaktadır. Diğer bir deyişle kişiliğin gelişmesinde anne ve babadan çocuğa aktarılan genlerin yanı sıra çevresel etkenler de belirleyici bir role sahip olmaktadır (Özdemir vd., 2012:567). Kişilik

kavramı için uzun bir zaman dilimi içinde ortaya konacak olan davranışların tamamı olarak ele alınması gereklidir. Kişilik özellikleri; geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman tarafından oluşturulmaktadır. Kimi psikoloji kuramları kişiliğin büyük oranda ergenlik döneminin sonunda şekillendiğini ileri sürmektedir. Ancak yaşam boyunca ileriki zamanlarda bazı değişimlerin olmasını da kuramlar kabul etmektedir. Yetişkinlik dönemine geldiği zaman kişilik ne tamamıyla değişmekte ne de tamamıyla aynı kalmaktadır. Kişinin yaşantılarına ve diğerleri ile kurduğu ilişkilere bağlı olarak kişilik özelliklerinde belirgin olmayan değişiklikler ortaya çıkmaktadır (Soysal, 2008:7).

2.3. Temel Kişilik Kuramları

İnsanlar; duyguları, düşünceleri, algıları ve inanç sistemleri ile karmaşık bir yapıya sahiptirler. Bu nedenle kişilik üzerine çalışma yapan araştırmacılar bu yapının çözümlenmesine yönelik bazı kuramlar ortaya atmışlardır. Ortaya atılan bu kuramlar psikoloji tarihine başkaldırı olarak görülmektedir. Kuramlar işlevsel özelliklerinin yanı sıra insan davranışları ve güdüler üzerine yoğunlaşmaktadır. Yapılan çalışmalarda bireylerin kendi çevrelerindeki doğal davranışlarının incelenmesine çalışılmıştır (Ünlü, 2001:128-129).

2.3.1. Freud ve Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuram, 19. yüzyılın sonlarına doğru bazı psikolojik hastalıklara sebep olan etkenlerin araştırılması sırasında bilinçaltı kavramının ortaya çıkması ile şekillenmiştir. Avusturyalı bir hekim olan Sigmund Freud tarafından ortaya atılan kuram, insan davranışlarının doğumdan sonra belirlenmesi ve bu davranışlarının bilinçaltındaki çağrışımlarını bulabilme temelinde hareket etmektedir. Kurama göre her bir olayın bir nedeni ve bir sonucu bulunmaktadır. Freud, insan davranışlarının açıklanması sırasında rüyalardan dil sürçmelerine kadar pek çok konunun etkili olabileceğini ileri sürmüştü; bunları kompleksler, içgüdüler ve bilinçaltı bağlamında değerlendirmiştir (Gökçe, 2002:119).

Kuramı ortaya atan Sigmund Freud'a göre davranışlara yön veren, bilinçaltında yatan güçlerdir. Cinsellik ve saldırganlık şeklinde ortaya çıkan davranışların içgüdüsel

dürtülerden ve sosyal engeller arasındaki çatışmalardan kaynaklandığını ileri sürer. Sosyal kuralların ket vurduğu diğer bir ifadeyle bastırılmış dürtüler ise kişinin yaşamının sonraki dönemlerinde farklı biçimlerde ortaya çıkar. Freud, insan kişiliğinin beş dönemden geçerek geliştiğini savunmaktadır. Bu dönemler (Özkalp, 2013: 33);

- Oral Dönem (0-1 yaş)
- Anal Dönem (1- 3 yaş)
- Fallik Dönem (3-6 yaş)
- Latens Dönem (6-11 yaş)
- Genital Dönem (11 yaş sonrası).

2.3.2. Jung ve Analitik Psikoloji

Carl Gustav Jung, 1875 ile 1961 arasında yaşayan İsviçreli bir psikiyatri doktorudur. Analitik psikolojinin temellerini atmasının yanında geliştirdiği öğretisi ruh bilimi adıyla anılmaktadır. Bir süre Freud'dan ders almış ancak sonradan kendisine ait kişilik ve bilinçaltı kuramını geliştirmiştir (<http://blog.milliyet.com.tr>).

Kişiliği meydana getiren sistemlerin ilki egodur ve bu kişiliğin bilinçli olan yanıdır. Kişilik yapısında en üst noktada bulunur. Kişiliğin gerçeklerle uyumu sağlayan yapı budur. Egonun gücüyle bilinç seviyesine kadar ulaşamayan duyguların bulunduğu ve kimi yaşantıların anlaşılması veya tam olarak anlaşılabilmesi söz konusudur. Kuramcı bu tür durumlarla ilgili "okyanus üzerindeki ada" benzetmesini yapmıştır (Yanbastı, 1996:49 -50).

Kişisel bilinçaltı, egonun komşusu durumundadır. Kişinin belirli bir zaman dilimi içinde bilinçli olarak farkında olduğu ancak daha sonra görmezlikten geldiği veya bastırıldığı düşlerinden, arzularından ve deneyimlerinden oluşmaktadır. Ego ile kişisel bilinçaltı arasında çift yönlü bir etkileşimden söz edilmektedir. Kişisel bilinçaltı ile ilgili anılar ve deneyimler kontrol mekanizmasının zayıfladığı zamanlarda (örneğin uyku durumu) hatırlanabilmektedirler. Diğer bir ifadeyle, bastırılan anılar veya

istekler rüyalarda veya nevrotik semptomlarda bilinç düzeyinde kendini gösterebilmektedir (Yanbastı, 1996:50).

Kollektif bilinçaltı ise içerik olarak bireyin yaşamı boyunca hiç bilinç düzeyine çıkmaması ile kendisini gösterir. Kalıtımsal bir yapıya sahip olan bu durum insanların yaratılış evresine gelmeden önceki dönemde geçmişlerinden gelen gizli bellek kalıntılarından meydana gelmektedir. Jung tarafından ifade edilen kolektif bilinçaltı kavramında arketipler bulunmaktadır. “Arketip kavramı, duygusal tarafı güçlü olan ve genetik olarak insanlar arasında yayılan evrensel bir tür düşünme şeklidir.”. Kollektif bilinçaltında bulunan bazı arketipler şöyle sıralanabilir (Ünlü, 2001:136).

Persona: Toplumsal onay elde edebilmek için insanların dış dünyaya karşı takındıkları uygun tavırlardır.

Anima ve Animus: Jung'a göre fizyolojik olarak her insan çift cinsiyetlidir. Bunun kanıtı olarak her insanda çift cinsiyete ait hormonların bulunması gösterilmiştir. İşleyişte bu hormonlardan birinin baskın çıkması kişinin cinsiyetini belirlemektedir. Erkek çocuk açısından ilk anima annedir. Kız çocukları açısından ise ilk anima annedir.

Gölge: Jung insanların kendi cinsiyetlerini temsil eden ve diğer hemcinsleri ile girdiği ilişkileri düzenleyen arketipi gölge şeklinde adlandırmaktadır. Gölge nitelik olarak ısrarcıdır ve ego ile girdiği ilişki oranında kişinin yaşamını anlamlı hissetmesini sağlamaktadır. Gölgenin reddedilmesi kişiliğin silik bir yapıda olması anlamına gelebilmektedir.

2.3.3. Adler ve Bireysel Psikoloji

Alfred Adler, 1880 senesinde Avusturya Viyana’da dünyaya gelmiştir. Tıp eğitimi almasına karşılık sinir sisteminin ne şekilde işlediği ve nasıl çevresine adapte olabildiği ile ilgili konulara merak saldığı için nöropsikiyatri alanına yönelmiştir. Adler de Jung'a benzer şekilde Freud’un ortaya attığı düşüncelerden etkilenmiş ve bir süre birlikte çalışmıştır. Yaşadıkları görüş ayrılıklarından dolayı Freud’un Viyana

Psikanaliz Cemiyeti'nden ayrılarak, 1913 yılında Bireysel Psikoloji Cemiyeti'ni kurmuştur (Dal, 2009 :54).

Adler'in, bireysel psikoloji konusunda kendi düşünceleri etrafında çalışmalar yapması sonucu ortaya konulan kavramların psikoloji bilimine önemli katkıları olduğu bilinmektedir. Adler, insanı ortaya koyduğu tüm davranışların yaşamın kendisine getirdiği engellere karşı bir tür üstünlük sağlama ve bunun sonucunda aşağılık kompleksinden kurtulma amacını taşımaktadır. Hassas bir çocukluk çağı geçiren Adler, annesinin özel ilgisi ile büyümüştür. Bu duruma istinaden kuramında ebeveyn etkisine yer vermiştir. Anne ilgisinin kendisinden sonraki gelen kardeşe yönelmesine de doğum sırasının etkisi şeklinde kuramına dâhil etmiştir. Öğrencilik yaptığı sırada başarı gösteremeyen Adler, babasının onu okuldan almak istemesiyle kendisini ispat etme çabası içine girmiş ve matematik derslerinde sınıftaki en başarılı öğrenci durumuna gelmiştir. Bu durum da kuram içinde üstünlük kurma düşüncesiyle kendine yer bulmuştur. "İnsan devamlı olarak kendisini ispat etme çabasıdadır" diyen Adler, deyim yerindeyse bu yargıyı kendi yaşam öyküsü içinde örneklendirmiştir (Altıntaş,1992; 49-57).

2.3.4. Friedman ve Rosenman'ın A tipi ve B Tipi Kişilik Yapısı

İlk olarak 1950'lerde Friedman ve Rosenman'ın ortaya attığı tıp temelli A ve B tipi kişilik yapısı, her ne kadar tıbbi temelli olsa da sosyal bilimlerle ilgili araştırmalarda da önemli bir uygulama alanı bulmuştur. Tıp doktoru olan Friedman ve Rosenman geliştirdikleri bu tipolojideki dayanak noktalarını klinikler içinde bulunan bekleme odalarındaki koltukların tamirâtı için gelen tamircilerin, sandalyelerin yalnızca görünen ön kısımlarının yırtıldığını söylemeleri olmuştur. Bunun üzerine kalp doktoru olan Friedman ve Rosenman, hastaların yaşadıkları kaygıları ve içerisinde buldukları zorlu durumları gözlemleyerek çalışmalarının çıkış noktasını oluşturmuşlardır. Daha sonra kendi klinik uygulamalarının sonunda hastaların iki farklı davranışa yöneldiğini ve bu farkın kişilik temelinde değiştiğini tespit etmişlerdir (Semiz, 2015:642).

Kuramcılara göre; A tipi davranışa sahip olan veya diğer bir ifadeyle A tipi kişilik özelliği bulunan kişilerin en belirgin özelliklerinin başında rekabetçi olmaları gelmektedir. Bu kişiler başarı merkezlidir ve beklemeyi veya bekletilmeyi sevmezler. Agresif olmak, hırslı olmak ve hızlı olmak bu tipteki kişilerin önemli özellikleri arasında bulunur. Hızlı hareketler, (hızlı yemek yemek, hızlı konuşmak, hızlı çalışma gibi) bu kişilerin davranış kalıpları arasında yer almaktadır. Kendi kendilerine belirledikleri ve genel olarak iyi dizayn edilmemiş amaçlara yönelik olarak yoğun şekilde çaba ve güç harcarlar. Bu kişiler için temel motivasyon kaynağı başarı elde etmek ve bu başarının diğerleri tarafından takdir edilmesidir. Kısa zaman dilimleri içinde çok fazla şey başarmak istedikleri için üzerlerinde her zaman yoğun şekilde bir zaman baskısı bulunur. Çok önemli olmayan olayların bile önemli bir üzüntü kaynağı olması bu tipteki kişiler için mümkündür (Özsoy ve Yıldız, 2013:270).

B tipi kişiliğe sahip olan kişiler, A tipi kişiliğe sahip olanlardan taban tabana zıt durumdadırlar. B tipi davranışlar sergileyen kişiler daha az çalışırlar ancak yaşama karşı dengeli olma çabası içinde olurlar. Başarı güdüsü temel güdü kaynağı değildir. Yapacakları işleri makul bir hızda ve güvenli bir şekilde bitirmeyi tercih ederler. Bunun temel nedeni olarak bu tipteki insanların aşırı hırslı olmamaları gösterilmektedir. Bu tipteki kişiler rekabetçi değildir ve saldırgan özellikler göstermezler. Rahat olmak, uysal olmak, kolayca sinirlenmemek ve olaylara soğukkanlı yaklaşmak en belirgin özellikleri arasında gösterilmektedir.

Yaptıkları işlerden zevk almak, rahatlıklarından ötürü suçluluk duygusu hissetmemek, sakin ve düzenli çalışmak, çevreye açık olmak ve sosyal yaşamı sevmek gibi özellikleri bulunur. B tipi kişiler A tiplerine göre daha rahat ve daha açık bir yaşam tarzı sergilerler. Bu tipteki kişilerin zaman baskısı ile ilgili bir kaygı duymaları söz konusu olmamaktadır (İbrahimoğlu ve Karayılan, 2012:252 -253).

Tablo 3. A Tipi ve B Tipi Kişilik Özellikleri

A Tipi Kişilik Özellikleri	B Tipi Kişilik Özellikleri
Sürekli olarak hareket eder.	Zaman ile ilgisi yoktur.
Hızlı yürür.	Sabırlıdır.
Hızlı yer.	Eğlenmek amacıyla oyun oynar.
Hızlı konuşur.	Suçluluk duygusuna kapılmadan dinlenir.
Sabırsızca davranır.	Aceleci değildir.

İki farklı şeyi aynı anda yapar.	Zamanında işi bitirmek kaygısı taşımaz
Başarıyı, miktar ile ölçer.	
Rekabet etmeyi sever.	
Zaman baskısı önemli baskı kaynağıdır.	

Kaynakça: Erdem vd., 2009: 108

A ve B tipi davranış özellikleri kişiliğin belirlenmesi için kullanılması gereken çok sayıda özelliğin yalnızca bir bölümünü yansıtmaları açısından önemli eksiklikler içermektedir. Öyle ki B tipi kişilik özelliklerine sahip olan birinin kimi durumlarda A tipi kişilik özelliklerini sergilemesi olasıdır. Hangi tür kişilik özelliğine sahip olursa olsun insanların tüm özelliklerinin bir arada bulunması ve ortaya koyması mümkün değildir. A tipi ya da B tipi özelliklerin sınıflayıcı ve ayırt edici olması baskın ya da çekinik olması ortaya konulma sıklıklarına bağlıdır. Bu sınıflamayı yapabilmek için kâğıt-kalem testleri, gözlem ve mülakat raporları gibi yöntemler kullanılmaktadır (Tokat vd., 2013: 1975).

2.3.5. McCrae ve Costa'nın Beş Büyük Faktör Kuramı

Beş faktör kişilik kuramı, genel anlamda kişilik özelliklerinin belirlenmesi için kullanılan bir yaklaşım konumundadır. Kuramın geliştirilmesinde özellikler yaklaşımı esas alınmıştır. Kuramda, kişilik özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla kişilerin kendisini veya başkasını tanımlamak için kullanılan sıfatların kullanılması süreci bulunmaktadır. Modelin ortaya atılması ve geliştirilmesi, kişilik psikolojisi anlamında çok önemli bir gelişme olarak kabul edilir (Doğan, 2013: 57). Kuramın dayanak noktası, “insanların sahip oldukları davranış farklarının dünya üzerindeki bütün dillere uyarlanabileceği ve konuşma dilinde sözcüklerle ifade edilebilecek olan unsurların davranışlarla karşılatabileceği bu durumun da kişilik özelliklerini belirlemek için kullanılabileceğidir” (Tatlıhoğlu, 2014:944).

Kuramda öne sürülen model, özellikler yaklaşımını esas alan diğer modellerle kıyaslandığında pek çok farklı disiplinde uygulanabilir olması ve uygulandığı farklı kültürlerde ortaya koyduğu yüksek düzeyli güvenilirlik sonuçları ve bu bağlamda evrensel niteliğe sahip olması gibi sebeplere bağlı olarak öne çıkar (Jani vd., 2014:601).

Model kişilik özelliklerini beş faktör olarak sınıflandırır. Bunlar; deneyime açıklık, sorumluluk, dışa dönüklük, uyumluluk ve duygusal denge boyutlarıdır (Jani, 2014: 446). Bu boyutların özellikleri şöyle açıklanabilir:

Dışa Dönüklük: Enerji dolu, konuşmayı seven, sıcakkanlı, heyecanlı ve sosyalleşme gibi özellikleri içerir. Bu tür eğilimleri yüksek olan kişilerin diğer insanlarla daha kolay şekilde ilişki kurabildiği söylenir. Bunun tersi olan içe dönük kişilik özelliğine sahip olan kişilerin de içe kapanık, sosyalleşmekten haz etmeyen, diğerlerine karşı mesafeli olmak isteyen, az konuşan, utangaç oldukları gözlemlenir (Doğan, 2013:57-58).

Duygusal Denge: Bu boyuta “Nevrotiklik” veya “Duygusal Dengesizlik” adı da verilir. Nevrotiklik boyutunda göze çarpan kişilik özellikleri; depresif olmak, gergin hissetmek, kaygılı olmak, hüznünlü olmak, duygusal olarak iniş çıkışlar yaşamak, huzursuz olmak ve sabırsız olmak gelmektedir. Bu tür kişilerde kaygı, diğerlerine karşı güven duyamama, öfkeli ruh hali, alınganlık gibi davranışlar göze çarpar. Bunun tersi olan dengeli olma durumunda ise stresli durumlara karşı sakinliğini koruyabilmek, kolay öfkelenmemek, yüksek düzeyli özgüven, pozitif ruh hali gibi davranışlar göze çarpar (Doğan, 2013:57-58).

Sorumluluk: Bu sınıflandırmadaki öne çıkan davranış özellikleri arasında disiplinli olmak, görev bilincine sahip olmak, dikkat seviyesinin yüksekliği ve düzenli olmak gibi özellikler göze çarpar. Bu tür kişiler azimli, başarıyı elde edebilmek için planlı hareket eden, harekete geçmeden önce program yapan kişiler olarak bilinirler. Bunun tersi durumundaki kişilerin ise disiplinsiz, sorumsuz, tembel, görev bilincine sahip olmayan bireyler oldukları gözlemlenir (Doğan, 2013:57-58).

Deneyime Açık Olma: Deneyime açık olma boyutu, ilgili ve meraklı olmayı, yeniliklere açık olmayı, bağımsızlık, yaratıcılık gibi özellikleri ve değişik fikirlere açık olmayı sağlamaktadır. Deneyime açık olma seviyesi yüksek olan kişilerin yeni düşünceleri ortaya koymaktan hoşlanmak, macera arayışı içinde olmak, sanata karşı ilgili olmak, yaratıcı olmak gibi özellikleri baskındır. Bunun tersi olan kişilerde ise

tutucu olmak, sabit fikirli olmak, gelenekçi olmak, değişimlere dirençli olmak gibi özellikler görölmektedir.

Uyumluluk: Bu boyut aynı zamanda yumuşak başlılık şeklinde de isimlendirilmektedir. Bu boyutta bulunan kişilerin öne çıkan özellikleri arasında yardımsever olmak, bağışlayıcı olmak, nasik olmak, hoşgörölü olmak, saygılı olmak ve esnek olmak gibi özellikler bulunur. Bu tür kişilerin insanları sevmeye eğilimli oldukları, merhametli oldukları ve empati seviyelerinin yüksek olduğu gözlemlenir. Bunun tersi olan kişilerin ise daha uyumsuz ve kibirli kişiler oldukları gözlenmektedir (Doğan, 2013:57-58).

Tablo 4. Kişilik Boyutlarının Nitelendiricileri

Boyutlar	Nitelendiriciler
Dışa Dönüklük	Sosyallik, Hırslılık, Kendini Belli Etme, Sosyal Uyumluluk, Aktif olma, Güç, Kişiler Arası ilişki
Duygusal Denge	Duygusal Kontrol, Duygusalılık, Negatif Duygusalılık, Etkileme Yeteneği, Endişe, Kendini Uyarlamak
Sorumluluk	Vicdan, Süper ego, İçe Dönük Düşünme, Çalışma isteği, Başarma Arzusu, Kendini Kontrol Altında Tutabilme
Deneyime Açıklık	Gelişime Açık Olma, Kültür, Bağımsızlık, Zekâ, İdrak
Uyumluluk	Yumuşak Başlılık, Hoşa Gitme, Sosyallik, Paranoid Kişilik, Uysallık, Sevgi, Uzlaşma

Kaynak: Madran, C. ve Akdoğan, T. (2010). “Saticıların Kişilikleri ile Performanslarının İlişkisi: Beş Faktör Modeline Göre Bir Analiz”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (1): 369.

Tablo 4’de kişilik boyutlarının derecesini belirleyen özellikler yer almaktadır.

Tablo 5. Beş Faktör Modelinin Belirleyici Boyutları

Boyutlar	Derece	Belirleyiciler
Dışa Dönüklük	Yüksek	Konuşkan, açık, maceracı, sosyal, doğru sözlü, enerjik, optimist, sakin, neşeli
	Düşük	Sessiz, ağzı sıkı, tedbirli, ılımlı, kibar, duygusal, olgun, münzevi, sıradan, durgun, bağımsız
Uyumluluk	Yüksek	İyi huylu, kıskanç olmayan, ılımlı, duygusal, yardım sever, güvenilir, uyumlu, nazik, diğerlerini dikkate alan, sempatik
	Düşük	Sinirli, kıskanç, dik başlı, negatif düşünen, kendini hissettiren, konuşkan, düzenli, ego merkezli, rekabetçi, kritik düşünen
Sorumluluk	Yüksek	Titiz, düzenli, sorumluluk sahibi, dürüst, vicdanlı, sebatkâr, bilinçli, sıradan, düşünceli, amaç sahibi, dakik
	Düşük	Dikkatsiz, güvenilirmez, sebatsız, işleri yarım bırakan, vefasız, hayalci, hedonist
Duygusal Denge	Yüksek	Endişeli, gergin, sinirli, telaşlı, adapte olmayan, bağımlı, dengesiz
	Düşük	Sarsılmaz, kendi kendine yeten sakin, uysal, güvenilir, dengeli, rahat adapte olamayan
Deneyi me Açıklık	Yüksek	Geniş zevkler, bağımsız düşünce yapısına sahip, hayal gücü kuvvetli, entelektüel, sosyal, duygusal, düşünceli
	Düşük	Sanatsal duygudan uzak, düşüncesiz, dar düşünce yapısına sahip, sıkılgan, az sayıda ilgi odağı, sosyallikten uzak

Kaynak: Madran, C. ve Akdoğan, T. (2010). “Satıcıların Kişilikleri ile Performanslarının İlişkisi: Beş Faktör Modeline Göre Bir Analiz”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (1): 369

Tablo 5’te beş büyük faktör kuramında yer alan kişilik boyutlarının hangi sıfatlarla nitelendirildiği gösterilmektedir.

3. HÜZÜN TURİZMİ VE TARİHİ SİNOP CEZAEVİ MÜZESİ

Bu bölümde, hüzün turizm kavramı, hüzün turizminin kapsamı ve hüzün turizminin ortaya çıkışında etkili olan nedenler ele alınmıştır. Ayrıca tezin ana merkezini oluşturan Sinop Cezaevi Müzesi ve müzeye ev sahipliği yapan Sinop ili hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Hüzün Turizmi

Ölüm ve hüzün gibi kavramlar genel anlamda siyah renk ile anlatılmaktadır. Bu durum siyahın ölümü, tersi olan beyazın ise yaşamı temsil ettiği şeklinde yorumlanmaktadır. Siyah ve siyahın diğer tonları olan gri tonları; acı, ölü ve keder gibi kavramları ifade etmek için kullanılır. Doğu kültürlerinde kefen renginin beyaz olmasından hareketle beyazın yas rengi olması söz konusudur. Buna ek olarak siyah ve tonları da matem ve şeytan simgesi olarak kullanılır. Ölüm kaynaklı gezilerle ilgili araştırmalar yapan batılı araştırmacılar, ölüm kavramının siyah ve tonları ile ilgili olmasından ötürü bu geziler için “siyah noktalar turizmi” veya “Dark turizm” gibi kavramları da kullanmışlardır (Kuukasjarvi, 2006: 28). Türkiye’deki çalışmalarda ise Kılıç ve Akyurt (2011: 209), Kurnaz, Çeken ve Kılıç (2013: 57) hüzün turizmi kavramını, Aliağaoğlu (2008: 88), Alaeddinoğlu ve Aliağaoğlu (2007: 215), Atay ve Yeşildağ (2010: 65) savaş alanları turizmi kavramını, Yıldız, Yıldız ve Aytemiz (2015: 390) kara turizm ve terör turizmi kavramını ve Aliağaoğlu (2008: 88) keder turizmi kavramını kullanmışlardır.

Ölüm herkes tarafından paylaşılan bir ortak acıdır. Bir insanlık mirası olan ölüm ile ilgili miras unsurları da en az diğer miraslar gibi ziyaret sebepleri arasında yer almıştır (Seaton, 1996: 234). Ölümü çağrıştıran yerlere seyahat edilmesi ve buralarda deneyimler yaşamak bugün ortaya çıkan bir kavram değildir. Ölüm kavramının olduğu, felaketlerin yaşandığı ve dehşete düşüren olayların yaşandığı her yer tarih boyunca insanları kendisine çekmiştir. Tarih boyunca insanlar bilerek ve isteyerek bu tür yerleri ziyaret etmişler ve etmeye de devam etmektedirler. Antik Roma dönemindeki gladyatör dövüşleri, Arap kültüründeki hac merkezleri ve orta çağda halka açık idam infaz mekânlarına yönelik olarak düzenlenen seyahatleri bu örnekler

arasında saymak mümkündür. Hazreti İsa'nın çarmıha gerilmesinden önce takip ettiği azap yolu (The Via Dolorosa) adıyla da bilinen rota, Mısır'da bulunan firavun mezarları, önemli şahsiyetlerin idamlarının gerçekleştirildiği Londra Kulesi gibi mekânlar tarih boyunca ziyaretçilerin ilgi odağı olmuştur. 1815 senesindeki Waterloo savaşının ardından Belçika'da bulunan savaş alanlarının yakınında bulunan restoran ve otellerin sayıları artmış; buna bağlı olarak burjuva sınıfının ayrıcalıklı rotası olan Büyük Tur (Grand Tour)'un rotası dahi değiştirilmiştir. Boorstin (1964: 32), İngiltere'de ilk rehberli tura örnek olarak iki katilin idam edilmesini izlemek için hareket eden kişilerin bindikleri tren yolculuğunu göstermiştir. Morgların görülmesi ile ilgili düzenlenen geziler ise 19. yüzyılda Paris'teki önemli aktiviteler arasında yer almıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde açılan Londra ve Tokyo merkezli "Kanlı Dünya Sergisi" çok sayıda ziyaretçi tarafından ziyaret edilmiştir. Son dönemde ise savaşlarla ilgili rotaların ve mekânların popüler hale gelmeye başlaması bir tesadüf değildir (Stone ve Sharpley, 2008: 574; Tarlow, 2005: 48).

Hüzün turizmine özellikle genç neslin yoğun ilgi gösterdiği; yakın tarihte yaşanan olaylara yerinde tanıklık etmek isteyen kişilerin de ölüm ve felaketlerin yaşandığı ve ürkütücü görüntüsüyle dikkat çeken yerlere seyahat etmeyi tercih ettikleri görülmektedir. Toplumsal hafızayı canlı tutmayı amaçlayan bu tür seyahatlerle, yakın veya uzak tarihte yaşanmış olaylardan ders çıkarmak hedeflenmektedir (Çelik,2017; 43)

Hüzün turizmi kavramı tüm Dünya üzerinde hızlı bir şekilde gelişmeye devam etmektedir. Amsterdam'da bulunan Anne Frank Evi'ni ve Amerika'da bulunan ve filmlere konu olan ünlü Alkatraz Hapishanesi'ni her sene 1 milyonun üzerinde kişi ziyaretmesi hüzün turizmi açısından önemli bir örnektir. 1. ve 2. Dünya Savaşları, Kore Savaşı, Vietnam Savaşı ve Körfez Savaşlarında yaşamını yitiren askerlerin anısına inşa edilen Virginia Arlington Ulusal Şehitliği her sene 4 milyonun üzerinde ziyaretçi tarafından ziyaret edilmektedir. 2011 senesinde ziyaretçi rekoru kırılan bir diğer hüzün turizmi rotası ise 1,4 milyon kişi ile Polonya sınırları içinde bulunan Auschwitz Toplama Kampı olmuştur (Isaac ve Çakmak, 2014:164).

Hüzün turizmi (dark tourism) kavramını kullanan il araştırmacılar Foley ve Lennon olmuştur. Bu kişiler, 1996 senesinde turizmin çekiciliği gibi arzu edilen ve ölüm gibi arzu edilmeyen iki olay arasında ne tür bir ilişki olduğunu anlamaya çalışmışlardır. Zaman içinde farklı araştırmacılar da bu durum ele alınmıştır. Kavramı Seaton (1996:234) “ölüm turizmi (thana tourism)”, Blomm (2000,29) “dehşet turizmi (morbib tourism)” ve Rojek (1993:136) “kara noktalar (blackspots)” ve “ölümcül çekicilikler turizmi (fatal attractions tourism)” şeklinde adlandırılmıştır. Warner (1999:137), “felaket ve çatışma (savaş) turizmi (disaster and conflict tourism)” terimini kullanmıştır. Slayton (2006) black kelimesini, keder anlamına gelen grief şeklinde uyarlamış ve “grief tourism” kavramını literatüre kazandırmıştır. Bristow ve Newman (2004:215), “korku turizmi (fright tourism)” kavramını önererek, bireylerin aşırı heyecan arayışlarını ve tatil deneyimlerinde şoke olma istekleri şeklinde tanımlamıştır (Dale ve Robinson, 2011:205; Čuka ve Chovancová, 2013:4; Kılıç ve Akyurt, 2011:213; Sharpley, 2009:10). Bu kavramlar içinde en yoğun olarak kabul göreni ise “dark turizm” olmuştur (Kang vd., 2013: 257). Türkiye’deki çalışmalarda ise hüzün turizmi yerine “keder turizmi”, “ölüm turizmi” veya “savaş alanları turizmi” adları da kullanılabilir. (Kılıç ve Akyurt, 2011:211).

Hüzün turizmi, geçmiş dönemde oluşan ölüm ya da üzüntü temaları ile ilgili olan hem maddi hem de manevi öğelerin turistik birer ürün haline getirilmesini ifade eder (Alaeddinoğlu ve Aliağaoğlu, 2007: 217). Hüzün turizmi “ticari olarak değerlendirilmiş ve gerçek olayların yaşandığı ölüm ve yıkım öğelerinin sunumu ve tüketimi” şeklinde tanımlanabilir (Aliağaoğlu, 2008: 90). Bloom (2000:32)’a göre hüzün turizmi; hızlıca ve çok sayıda insanı kendisine çeken, birdenbire ve şiddetli bir şekilde ölüm olaylarını merkezine alan bir tür turizm şeklidir. Seaton (1996: 240)’a göre hüzün turizmi bir bölümü ya da tamamı gerçek veya sembolik açıdan ölümle karşı karşıya gelme arzusu üzerine kurgulanmış bir seyahat şeklidir. Tarlow (2005: 48)’a göre, hüzün turizmi insanın yaşmanı etkileme potansiyeli bulunan ölüm olayları veya dehşete düşüren olayların ortaya çıktığı yerlere doğru gerçekleşen ziyaretlerdir. Bu turizm türü ile ilgili ilk yaklaşım 1993 senesinde ortaya konmuştur. Rojek’in kullandığı kara noktalar (black spots) terimi, ünlülerin ya da çok sayıda insanın hayatını toplu olarak kaybettikleri alanların ve mezar alanlarının bir turistik çekicilik unsuru olarak ticari gelişimini işaret etmektedir. Rojek kara noktaları,

James Dean'ın kaza yaptığı alan, Texas'da Douglas Kennedy cinayetinin gerçekleştirildiği alan ve Tennessee Graceland'da Elvis Presley'in anısına mumların yakıldığı alanı örnek olarak vermiştir (Minić, 2012: 84).

2012 senesinde hüzün turizmine yönelik araştırmalar için İngiltere bulunan Central Lancashire Üniversitesi içinde Dark Turizm Araştırma Enstitüsü (Institute for Dark Tourism Research- IDTR) oluşturulmuştur. Enstitü hüzün turizmine konu olan alanlar ve bu alanların sahip oldukları çekiciliğin ne şekilde yönetilebileceği ve nasıl tanıtılabileceği ile ilgili konuları ele almayı hedeflemiştir. Bu bağlamda kurum tarafından turizm rotalarının kültürel altyapısının da incelenmesi hedeflenmiştir (<http://www.wired.co.uk/>). Enstitüye göre hüzün turizmi; modern ziyaretçi davranışları içerisinde ölüm kavramının ve ölümlerin ne şekilde bir tüketim malzemesi haline getirilebileceğine yönelik bakış açısını ortaya koyan bir tüketim davranışı şeklinde tanımlamaktadır (<http://www.uclan.ac.uk/>).

Lennon ve Foley (2000:155) tarafından yapılan ve bu turizm türünün bir çeşit eğlence ve eğitim amacını taşıdığını ileri süren tanımlaması kavrama ilişkin pek çok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Burada yapılan tanım 20. yüzyıl ile sınırlandırılmıştır. Bunun iki önemli nedeni bulunmaktadır. İlki 20. yüzyıldan önce gelişen olayların tarihsel süreç içinde hafızalar canlı kalamaması ve gelecek dönemde ilgi çekemeyeceği inancıdır. Diğeri ise yakın tarihte ortaya çıkan olayların sonuçlarının mevcut problemlerin anlaşılmasına katkı sunmayacağına yönelik tartışmadır. Dann ve Seaton (2001:24), insanlığa karşı işlenen suçlara, ölüm sahneleri, şiddet eylemleri ve ölümle ilgili yerlerin ve olayların 20.yüzyıla ait olup olmaması gibi kısıtlayıcı bir bakış açısına karşı çıkmıştır. Ashworth (2002:191), bu fikre karşı gelmiş ve böyle bir kısıtlamanın birçok önemli hüzün turizmi çekiciliğini ya da destinasyonunu tanım dışında bırakacağını savunmuştur. Bu düşünceye, Seaton'un (1999:130) 1962 tarihli ve İskoçya Glencoe'deki cinayetlerin yaşandığı alan ile 1815 Waterloo Savaşı'nın geçtiği alanı önemli hüzün turizmi destinasyonları olarak sınıflandırması dayanak sağlamıştır. Araştırmacılar, 20. yüzyılda geçmesi dahi ilgili olayların yaşandığı yerlere yönelik ziyaretlerin hüzün turizmi tanımına dâhil edilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir (Preece ve Price, 2005: 191-192; Smith ve Croy, 2005:199-200).

Hüzün turizmine yönelik çalışmalardaki asıl çıkış kaynağı, insanların hangi güdülerle ölümlerin ve trajedilerin yaşandığı yerlere gitmek istedikleridir. Yapılan araştırmalarda kavramın tanımlanması ve sınıflandırmasına yönelik çabalar da bu arzunun bir yansımasıdır (Bowman ve Pezzullo, 2010: 189). Hüzün turizmi konusunda ortaya konulan bütün terim veya açıklamalar belirtilen diğer turizm türlerinin yeni bir formu şeklinde değerlendirilmesi hatalı bir yaklaşım olmayacaktır. Rota, rotanın çekiciliği veya yaşanması planlanan deneyimin bileşkesini ortaya koymaktadır. Sonuç itibarıyla hüzün turizmine yönelik yapılan tanımlamalar ölüm ile turizm arasında ortaya çıkan bir ilişkiyi merkezine almaktadır (Sharpley, 2009: 10).

Pek çok formu bulunan bu turizm türünün çekici olması da ayrı bir tartışma konusu olmaktadır (Sharpley, 2009: 20). Diğer bir ifadeyle çeşitlilik, amaçları ve tasarımı açısından hüzün turizminin çekiciliği karmaşık bir yapı gösterir. Turizm ile ilgili araştırmalarda başvurulan ve insani bir kavram olan hüzün kavramı, hüzün turizmi kavramını turizmin çok yönlü olmasından dolayı yeterince karşılayamamaktadır. Bu yüzden araştırmacılar hüzün turizmini belirlenebilir algılar, özellikler ve boyutlar bağlamında koyudan açığa doğru olmak üzere farklı renk tonları ile tanımlamaya çalışmışlardır (Stone, 2006:150).

Miles (2002: 1175), yaptığı çalışmada Polonya'daki Auschwitz -Birkenau Toplama Kampı ve Amerika'daki US Holocaust Memorial Müzesini birbiri ile kıyaslamış ve birbirine benzeyen temaları olan bu iki rotanın hüzün turizmi açısından farklarını ortaya koymuştur. Özellikle felaketlerin ve ölümlerin yoğun şekilde yaşandığı bir yerle (Auschwitz-Birkenau Toplama Kampı) ilgili ve doğrudan ölümle ilgili bir yer (US Holocaust Memorial Müzesi) arasında önemli bazı farkların olduğunu öne sürmüştür (Niemela, 2010: 12). Araştırmacı, ölüm ve felaketlerle ilgili yerlere koyu (dark); doğrudan ölüm ve felaket deneyimlerinin yaşandığı yerlere de daha koyu (darker) tanımlarını getirmiştir. Araştırmacı koyu (dark) olan alanları hüzün turizminin şekillendirdiğini, daha koyu (darker) alanların ise hac, gezinti ve diğer türdeki yolculuklar gibi empati temelli seyahat rotaları olduğunu ileri sürmüştür (Miles, 2002: 1175). Buna ek olarak daha koyu (darker) olan seyahat rotalarının otantik özelliğine vurgu yapılmış, doğrudan ölümler ve felaketlerin yaşandığı noktalarda ya da bunların yakınında yer almalarından, temel amacın ziyaretçi

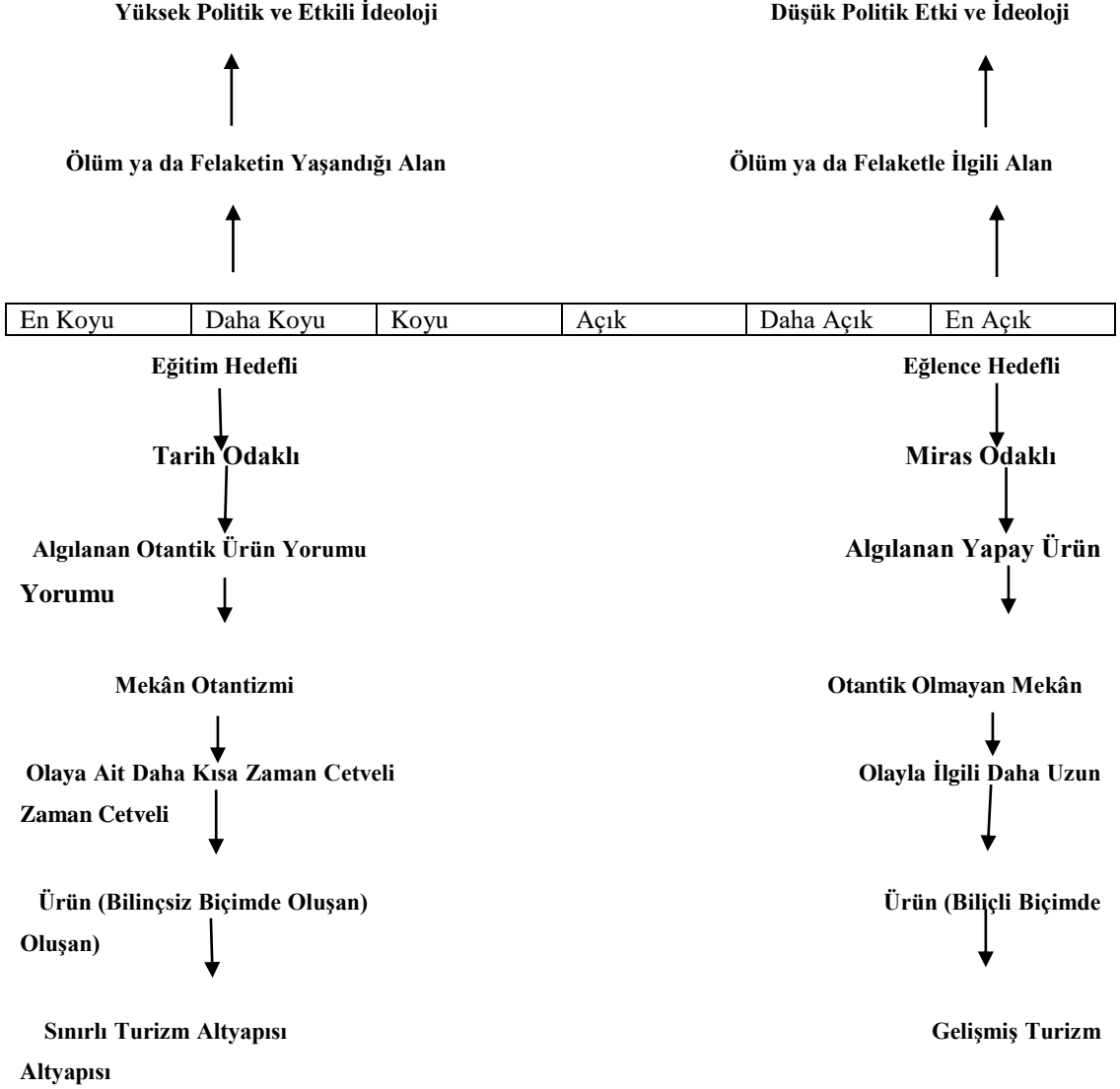
çekmek olmadığı ve bu noktaların bilinçli olmayan bir şekilde yaratıldığı belirtilmektedir. Daha koyu (darker) çekiciliklerin otantik özelliğe sahip olduğu, tarih merkezli oldukları ve tanıtımında hatırasal, eğitimsel ve korumacı bir bakış açısına yer verildiği görülmektedir (Niemela, 2010:12).

Strange ve Kempa (2003:386), tasarımı ve yorumu bağlamında 1861 ile 1983 seneleri arasında cezaevi olarak kullanılan Amerika'daki Alcatraz Adası ile Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Cape Town cezaevinin 1997 senesinde müzeye çevrilmesi sonucu Robben Adası olarak bilinen iki rotayı kıyaslamıştır. Alcatraz hapishanesinde adli hükümlülerin yatması söz konusudur. Adanın üne kavuşması ise bir film "Birdman of Alcatraz-Alcatraz Kuşçusu" isimli film ile olmuştur. Robben Adası'nda da siyasi suçlardan hüküm giyenlerin kalması söz konusudur. Bu adanın üne kavuşması ise Nelson Mandela'nın burada ceza çekmesi ile başlamıştır. Nelson Mandela, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin tarihi boyunca gördüğü en önemli özgürlük sembollerinden biridir. Robben Adası, siyasi ve kültürel yönleri ile gündeme gelerek trajedilerle dolu geçmişini anlamak isteyen kültürel miras meraklılarını önemli şekilde etkisi altına almıştır. Amerika'daki Alcatraz Adası ise daha çok eğlence yönü ile ön planda yer almıştır. Bu yüzden Alcatraz Adası için hüzün turizminin daha açık renkli tarafında, Robben Adası'nın daha renk olarak daha koyu tarafında olmasından bahsedilebilir (Sharpley, 2009:20).

Stone (2006: 151), Miles (2002: 1175) tarafından kullanılan hüzün turizmi renklerinden yola çıkarak hüzün turizmi kavramını en açık renginden en koyu rengine doğru bir bakış açısı geliştirmiştir (Şekil 1).

Stone'un (2006: 151) tarafından geliştirilen bu bakış açısı; yerleşim, gezi amaçları (eğlence, eğitim), otantiklik algısı gibi kavramlarla karşılaştırmaya olanak tanırken bir taraftan da koyu renkten açık renge doğru diğer bir ifadeyle en karanlık rotadan en aydınlık rotaya doğru bir şema üstünde hüzün turizmi rotalarını belirlemek için önemli bir temel oluşturmuştur (Sharpley, 2009: 21). Bittner (2011:150), Miles'in (2002:1175) Auschwitz-Birkenau Toplama Kampı, Polonya ile US Holocaust Memorial Müzesi, Amerika karşılaştırmasına atıfta bulunarak benzer temalı iki

müzenin birbirinden farklı algılanmasının, ölüm temalı çekiciliklerin turist deneyimi yoğunluklarına göre değişik seviyelerde olmasından kaynaklandığını belirtmiştir.

Şekil 2. Stone Tarafından Geliştirilen Hüzün Turizm Çerçevesi

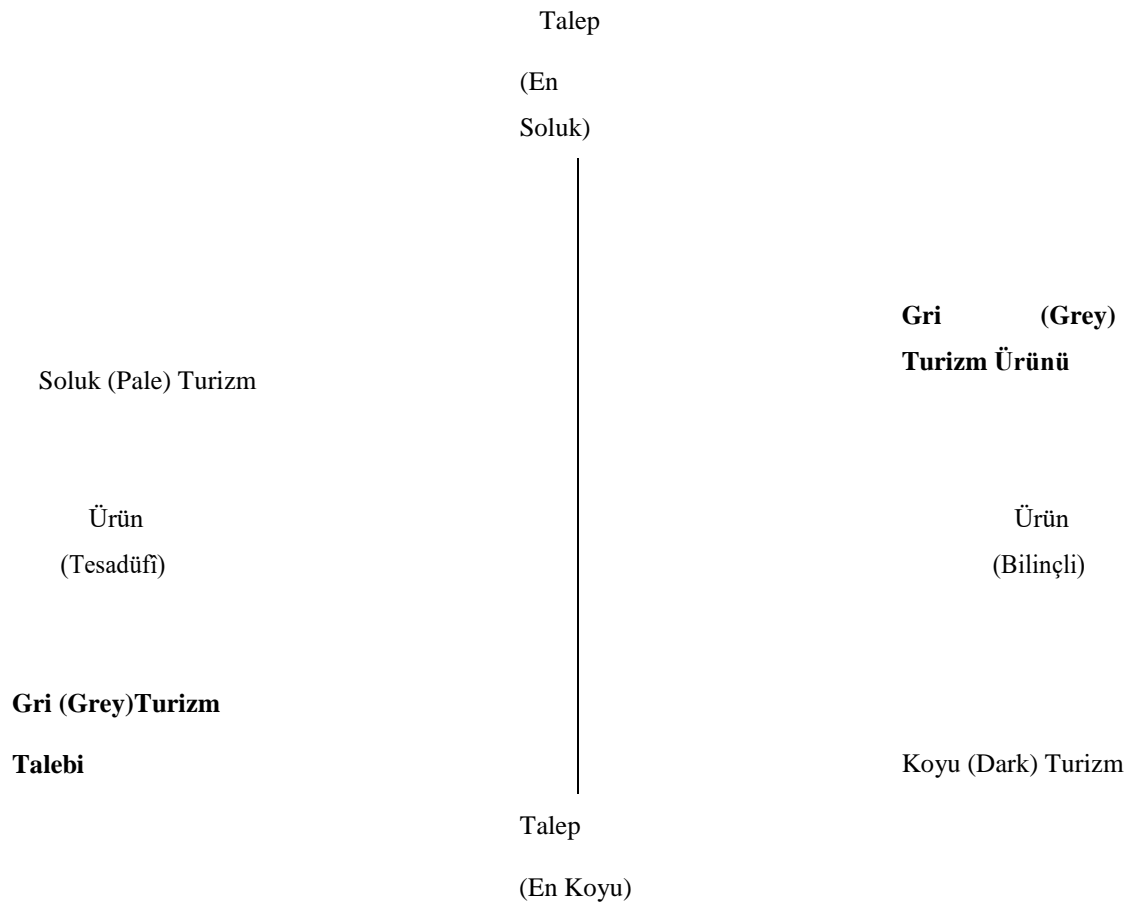
Bu durumu, Stone (2006: 151) tarafından geliştirilen çerçeveden faydalanarak açıklamak mümkündür.

Tablo 6. Turist Deneyiminin Yoğunluğu

	Doğrudan ölümler ve felaketlerin yaşandığı yer	Ölümler veya felaketlerle ilgili yer
Turist Deneyiminin Yoğunluğu		
Ölçüt	En koyu	En açık
Hedef	Eğitim	Eğlence
Amaç	Anma	Kültür Mirası
Yaklaşım	Hatıra	Ticari
Gerçeklik	Gerçek	Öykü
Geçen Zaman	Kısa	Uzun
Turizm Altyapısı	Az	Fazla

Kaynakça: (Bittner, 2011: 150)

Şekil 3. Gri Turizmin Gölgeleleri

Kaynakça: Sharpley, 2005: 225

Sharpley (2005: 221) tarafından geliştirilen modelde ise hüzün turizminin tüketilmesi ve arz edilmesi ile ilgili ortaya çıkan farklı amaçsal yoğunluk dikkate alınmış ve hüzün turizmine yönelik farklı tonlar ortaya konmuştur. Tonlama, turistin bakış açısından ölüm olayının çekiciliği ya da kişisel ilgisini düzeyi ile ilgi veya çekicilikten yararlanmak için aktivitenin ya da serginin ne seviyede geliştirildiği ile yakından ilgilidir. Bu bağlamda hüzün turizmi rotaları ve deneyimleri daha açık veya daha koyu olarak renklendirilir. Diğer bir ifadeyle koyu renkte olan turizm alanları ölüm ya da trajedideki çekiciliğin bilinçli şekilde bir deneyim türü ya da ürünü olarak sunulması ile bağdaştırılmaktadır. Bu durumu Sharpley (2005:221), 11 Eylül saldırıları sırasında kaçırılan uçaklardan biri olan Amerikan Havayollarının 93 gövde numaralı uçağının, Pensilvanya'da bulunan çarpma noktasına kişi başı 65 dolar ücretle gerçekleştirilen Flight 93 isimli tur organizasyonunu örnek vererek açıklamaktadır (Stone, 2006: 152). Sharpley (2005:225) tarafından geliştirilen model yaklaşımı Şekil 2.2'de ifade edilmiştir.

Suluk (Pale) Turizm: Turizm çekiçliği açısından tasarlanmayan, yerin ziyareti sırasında ölümle ilgili kısıtlı çağrışımlar yapan turizm şeklini temsil eder.

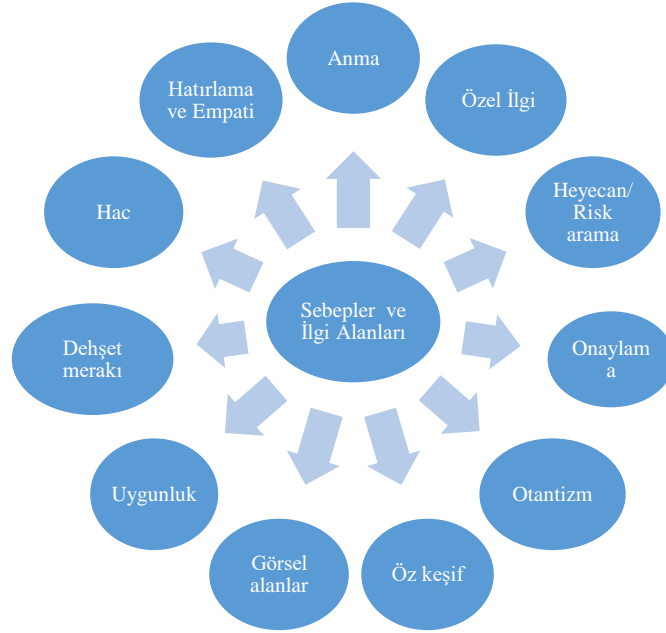
Gri (Grey) Turizm Talebi: Turizm rotasının bilinçdışı olarak ziyaret edildiği, turistin ölüm kavramı ile karşı karşıya kalma isteği ile güdülendiği turist türünü ifade eder.

Gri (Grey) Turizm Arzı: Tamamıyla olmasa bile kısmen ölüm ile karşı karşıya kalma duygusu ağır basan turist kitlesinin hedeflediği, ölüm kavramının çekiciliğinden yararlanabilmek adına bilinçli olarak dizayn edilen yerleri temsil eder.

Koyu (Dark) Turizm: Doğrudan doğruya ölümün ya da yoğun bir acının etkisi ile bilinçli şekilde dizayn edilmiş çekici unsurlarla ölüm kavramına karşı geliştirilen ilginin doyurulması amacıyla oluşturulan turizm türüdür (Stone, 2010: 46).

Dunkley (2007: 72) tarafından hüzün turizmi ile ilgili rotalarla ilgili ziyaretlerin nedenlerini anlayabilmek adına bir yaklaşım geliştirmiştir (Şekil 4.).

Şekil 4. Dunkley'nin Farklı İlgi Alanları ve Sebepler Çerçevesi

Kaynakça: Dunkley, 2007: 72

Dunkley (2007:72) tarafından geliştirilen bu yaklaşım içinde şu unsurları bulundurmaktadır (Dale ve Robinson, 2011: 207):

- Manevi ve tarihi içeriği olan konuların ya da kişilerin anılabilmesi için mezarlık ya da kabir gibi yerlerin ziyareti,
- Heyecan ve risk arayışı içinde olan kişilerin İspanya'da onları kovalayan boğaların önünde koşmaları gibi çekiciliklerin talep edilmesi,
- Suçlar, cinayetler veya trajediler yaşanan yerlerin doğrulanma isteği,
- Mekân veya kişinin varlığının gerçek olduğunu kabul edebilme gereksinimi ve otantizm arayışı,
- Keşfetme ve içsel öğrenme isteği,
- Anahtar konumda bulunan vakaları ölümsüzleştirmek amacıyla sembolik

yerleri ziyaret etme (John Lennon'un Amerika Dakota'da yaşamını sürdürdüğü ve öldürüldüğü apartman; Berlin'de bulunan Charlie kontrol noktası),

- Çekicilik unsurunun ünlü bir şehirde bulunması ve bu bağlamda onu ziyaret etmenin daha kolay hale gelmesi (Roma- Kolezyum örneğindeki gibi),
- Dini vecibelerin yerine getirilmesi için hacca gitmek (Mekke) veya trajedilerin yaşandığı alanları ziyaret etmek (Grand Zero),
- Gerçekleştirilen ziyaretler aracılığı ile empati kurabilmek ve olayları hatırlamak (Manchester United isimli futbol takımının 1958 senesinde Almanya'nın başkenti Münih yakınlarında geçirdiği uçak kazasını betimleyen İngiltere Old Trafford'ta bulunan saat kulesi).

Biran vd. (2011:821) yaptıkları çalışmada hüznün turizmi kavramıyla ilişkili olarak 3 ana yaklaşım ileri sürmektedirler. Bunlardan ilki arz yaklaşımıdır. Hüznün turizmi kavramının Lennon ve Foley (2000:155) tarafından ölüm, trajedi ve yıkım yaşanan alanlara doğru yapılan geziler olarak algılanmasının yanında buna benzer olarak Stone'un (2006: 146) hüznün turizmi kavramını ölüm ve acıyla ilişkili yerlere doğru gerçekleştirilen geziler şeklinde kabul etmesi ile bu turizme yönelik rotalar belirgin hale gelmiştir. Turistlerin böyle mekânlara gitmelerinin önemli nedenlerinin başında sunulan tema olduğu vurgulanmıştır. Bu bakış açısı, en koyu uçtan en açık uca farklı yoğunluklarda sıralanan ölümle ilgili destinasyonları keşfetmeye yönelik eklettik çalışmalara öncülük etmiştir. Bu çalışmalarda, eğlence amaçlı ticarileştirilmiş Drakula turizmiyle Romanya gibi destinasyonlar en açık uça (lightest); Kamboçya ölüm tarlaları gibi yüksek politik ve ideolojik etki altındaki destinasyonlar ise en koyu uça (darkest) tasvir edilmişlerdir. Arz yaklaşımında, turistlerin deneyimleri ve kendi içlerinde geliştirdikleri motivasyonlar göz önünde bulundurulmamıştır. Diğer yaklaşım, talep yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda, hüznün turizminin ele alınış biçimi ziyaretçilerin motivasyonu ile ilişkilidir. Örneğin; Seaton (1996: 240), hüznün turizmini kısmen ya da tamamen gerçek ya da sembolik olarak ölümle karşılaşma arzusuyla güdülenmiş bir seyahat türü olarak tanımlamıştır. Bu tanım üzerine iki farklı faktör eklenerek kapsam genişletilmiştir. Bunların ilki bu tür turizm güdüsünün davranışsal olmasıdır. Bu unsur rotaların hüznün turizmi bağlamında

değerlendirilmesinden çok ziyaretçilerin motivasyonu bağlamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında Seaton (1996:240), Lennon ve Foley (2000:155) tarafından söylenenin tersine hüzün turizmi ile ilgili hareketlerde bireysel motivasyonun önemli bir role sahip olduğunu ileri sürer (Yuill, 2003: 11).

İkinci bir faktör ise bu tür turizm hareketinin kişinin bir veya birden çok farklı motivasyonlarını kapsayabilen, genellikle kişi odaklı veya genel olarak ölüme karşı ilginin olması ile geniş kapsamlı bir terim olması. Talep yaklaşımı, insanların ölüm ve trajedi ile ilgili rotalara karşı ilgilerini sahip oldukları motivasyon düzeylerine göre yorumlanır. Auschwitz- Birkenau örneğindeki gibi yerleri ziyaret eden kişilerin tam olarak hüzün turizmi katılımcısı olduklarının tespit edilmesi bu görüşü desteklemektedir. Fakat talep yaklaşımında, ölüme karşı bir ilgi beslemeyen kişilerin de ziyaretçi olabileceği konusu göz ardı edilmiştir. Buna örnek olarak Slade (2003:779), Gelibolu'ya gelen Avustralyalı ve Yeni Zelandalı turistlerin büyük oranda kültürel miras deneyimini yaşamak istediklerini, genel anlamda bir ölüm kavramı ile ilgilenmedikleri görülmüştür.

Son yaklaşım ise birleştirilmiş arz ve talep yaklaşımı olarak ele alınabilir. Bu yaklaşıma göre hüzün turizminin kapsamının daraltılması ve arz ve talebin doğal şekilde oluşması gerektiği ileri sürülmektedir. Bu yaklaşımın örneği olarak hüzün turizmi çekicilikleri ve deneyimi arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan ve hüzün turizminin dört gölgesini yansıtan ve Sharpley (2005:225) tarafından geliştirilen model verilebilir (Biran vd., 2011: 821- 22).

3.1.1. Hüzün Turizmi ve Bileşenleriyle Alakalı Tipoloji ve Sınıflandırmalar

Hüzün turizmine yönelik tartışmaların odak noktasında bu konuda ortaya konulan kavramların tanımlanmasının yapılması yer almaktadır. Bu tür turizm hareketlerinin diğer farklı turizm türleri ile bağlantısı, kavramsallaştırılması ve modellenmesi araştırmacıların önemli konuları arasında yer almaktadır. Kavramlar ve modeller herhangi bir akademik alanda yaşanan gelişimin sembolü olarak görülmekte, bununla beraber bilgiyi yönetilebilen ve geliştirilebilen bir duruma getiren önemli unsurlar

oldukları varsayılmaktadır. Buna ek olarak düşünceler, kavramlar ve kategoriler arasında görülen ortak yönler devamlı şekilde test edilmekte ve yeni bilgi ve deneyimler eşliğinde yeniden düzenlenmektedir (Dunkley vd., 2007:56- 57). Hüzün turizmi konusu içine giren kavramların kavramsallaştırılma ve sınıflandırılmasına yönelik olarak 5 ana girişimden söz edilebilir (Tablo 7):

Tablo 7. Temel Hüzün Turizmi Tipolojileri

Seaton'ın (1996) beş temel kategorisi	Dann'ın (1998) beş Katlı modeli	Ashworth'ün (2004)altı Kategorisi	Tarlow'un (2005)yedi Kategorisi	Sharpley'nin (2005) gri Turizm gölgeleri
1. Kamuya açık idamların izlenmesi için seyahat	1.Tehlikeli yerler 2.Korku evleri	1.Savaş turizmi 2.Savaş alanları turizmi 3.Felaket turizmi	1.Yaşanılan çağı anlamak için bir gerekçe 2.Romantizm 3. Vahşet	1.Soluk (pale) turizm 2.Gri turizm arzı 3.3.Gri turizm talebi 4. Kara turizm
2. Geçmiş dönemde kişisel veya toplu şekilde ölüm olaylarının görüldüğü yerlere yapılan seyahat	3.Ölüm tarlaları 4.Azap turları 5.Konulu ölüm	4.Ölüm tarlaları turizmi 5.Tehlikeli (riskli) alanlar turizmi	4.Ulusal kimlik 5.Çöküş belirtisi 6.Mistik deneyim 7.Manevi deneyim	
3. Hapishaneler veya ölümle özdeşleşmiş anıtlara yapılan seyahat				
4. Ortaya çıkması ile bağı olmayan mekânlarda sergilenen sembol ve kalıntıları görmek amacıyla yağılan seyahat				
5. Ölüm olaylarının gösterildiği veya temsil edildiği seyahat				

Kaynakça: (Dunkley, 2007: 23)

Tunbridge ve Ashworth (1996:94)'un yaptığı miras uyumsuzluğu çalışmaları içinde vahşet kavramından bir turizm unsuru olarak bahsedildiği görülmektedir. Araştırmacılar vahşet kavramının turizm açısından çekiciliği olan bir unsur olabilmesi için 6 özelliğinin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu özellikler şöyle sıralanabilir (Yuill, 2003: 12; Kaya, 2006: 49);

- Vahşetin oluştuğu doğal ortam eşsiz olmalı, sıradan olmamalıdır.

- Kurban veya kurbanlar arasında masum kişiler, suça karışmamış, savunmasız kişiler olmalıdır.
- Kurban sayısının önemi bulunmaktadır. İnsanların küçük çaptaki kişi veya gruplara karşı ortaya konulan vahşete karşı duyarlı olmadıkları bilinmektedir.
- Vahşet eylemini gerçekleştiren kişi açıkça tanımlanmış olmalı ve vahşete uğrayanlardan ayırıt edilmelidir.
- Olay orijinal ve yüksek profilli olmalıdır.
- Kalıntıların, kayıtların ve kanıtların günümüze kadar ulaşmış olması gerekmektedir.

Seaton (1996: 240-242)'a göre hüzün turizmi beş farklı seyahat türünü içermektedir. Birincisi kamuya açık şekilde idamların yapıldığı yerlere yapılan seyahatlerdir. Gladyatör dövüşleri, Romalı şehitlere ait sit alanları, siyasi idamlar ve 1868 senesine gelinceye kadar Büyük Britanya'da kanuni şekilde kamuya açık infazların gerçekleştirildiği alanlar bu tür yerler arasında gösterilmektedir. Bu tür tarihi örneklerin günümüz toplumlarındaki benzer muadilleri ise kaza yapan bir uçağın enkazına, bir geminin batış noktasına yapılan ziyaretler gösterilebilir. Kaza yapan bir otomobili izlemek üzere yoldan geçen kişilerin durması da bu tür bir motivasyonla gerçekleştirilen eylemler arasında yer almaktadır.

İkinci sırada bulunan kişilerin veya çok sayıda insanın kitlesel şekilde öldüğü yerlere doğru yapılan geziler bu tür turizm hareketlerinin en yaygın şekli olarak karşımıza çıkar. Bu sınıfa Auschwitz -Birkenau Toplama Kampı ziyaretleri, Amerika Birleşik Devletleri Eski Başkanı John F. Kennedy'ye düzenlenen suikastın yeri veya Amerika Dallas'ta bulunan kitap deposu ziyaretleri örnek olarak dâhil edilebilir.

Üçüncü olarak; zindanlara veya ölüm kavramı ile yakından ilinti kurulabilen alanlara doğru gerçekleştirilen seyahatler yer almaktadır. Bu tür mekânlara; mezarlıklar, katafalklar, kriptolar (yer altı türbeleri) ve savaş anıtları gibi mekânlar örnek verilebilir.

Ölüm kavramı ile ilintili olarak kavramın maddi kalıntılarının ya da kanıtlarının görülebilmesi için gerçekleştirilen seyahatler de genel olarak olayların yaşandığı yerlerin yerine kalıntıların ya da kanıtların sergilendiği müza türü yerlere yapılmaktadır. Olayda kullanılan silahlar, malzemeler veya kurban tarafından kullanılan giysi veya gereçler bu tür yerlerde sergilenmektedir. Küba Devrim Müzesi bu konudaki önemli örnekler arasında yer almaktadır. Devrimi gerçekleştiren kahramanların kurşun delikleri bulunan kanlı elbiseleri, Batista rejiminin kullandığı işkence aletleri bu müzede sergilenmektedir. Siyasi bir çekicilik unsuru olarak Lenin'in mumyalanan bedeninin sergilendiği Kremlin Sarayı da bu tür örnekler arasında yer almaktadır.

Son seyahat türü de ölümün sahnelendiği ya da temsil edildiği yerlerin ziyaretidir. Bu ziyaret türünün en önemli örneği 20. yüzyıla gelinceye kadar Hz. İsa'nın çarmıha gerilme olayı olmuştur. 20. yüzyılın gelmesinin ardından dini temalar önemini yavaş yavaş yitirmiş ve daha somut örnekler ön plana çıkmaya başlamıştır. English Civil War gibi kendini belli bir savaşa adanmış topluluklar ön plana çıkmıştır (Seaton, 1996:241 -242). Bununla birlikte Seaton (1996:240), ölüm ve felaket turizmi bağlamında kişilerin sahip oldukları bireysel motivasyonun rolünü kabul etmiştir. Yazara göre kişiler bu türdeki alanlara yönelik ilgilerinin ölüm merkezli bir düşünsel altyapı ile geliştirmiş olabilirler. Seaton tarafından ortaya atılan zayıf ve güçlü hüznün turizmi unsurları ile ilgili çerçevesi Şekil 5. şöyle gösterilebilir.

Zayıf Hüzün Turizmi Bileşenleri	Güçlü Hüzün Turizmi Bileşenleri
+ Ölüme olan ilginin merkezi kişidir ve farklı motivasyonlar söz konusu olabilir.	+ Ölüme olan ilgi genelleştirilmiştir ve ölüm tek motivasyon kaynağıdır.
+ Ölenler tanınmaktadır ve ziyaretçiler ölenlere değer vermektedirler.	+ Kişiye bağlı veya bağımsız şekilde ölümün kendisi çekicilik unsurudur.
Ölen bir akrabasının anılması veya savaş müzesi ziyareti örnek olarak verilebilir.	+ Mezarlıklar, şehitlikler veya felaket bölgeleri ziyaretleri örnekler arasında sayılabilir.

Şekil 5. Seaton'ın Hüzün Turizmi Perspektifi (Yuill, 2003:11)

Tarlow yaptığı çalışmada hüznün turizmi kavramının çok boyutlu özellikleri olduğunu öne sürmektedir. İlk olarak bu tür turizm hareketlerinin modern dönemi anlamada bir

araç veya gerekçe olduğunu savunmuştur. Burada kastedilen, trajik olayların yaşandığı yerlerin güncel politik durumları açıklayan bir araç olmasıdır. Bu alanlar, ziyaretçileri hatırlamaya zorlayan hac yerleri olarak görülmektedir. Katılımcılardan beklenenin sadece öğrenmek olmadığını; bu kişilerin aynı zamanda verilen mesajları gelecek nesillere aktarmaları gerektiğini; yarın alacağımız kararlar için geçmişteki derslerden faydalanmamız gerektiğini belirtmektedir (Tarlow 2005: 54).

İkinci olarak; hüznün turizminin romantik yönü ele alınmış ve ziyaret eden kişilerin kendilerini bir amaç uğruna savaşan kişiler olarak görebilecekleri, işkence mekânlarında ya da savaş alanlarında deneyim yaşamak istediklerine vurgu yapmışlardır. Bunun önemli örneklerinden biri olarak 2. Dünya Savaşı'na katılan kişilerin ya da bunların çocuklarının Avrupa'da bulunan savaş alanlarına gerçekleştirdikleri ziyaretler verilebilir.

Üçüncü sırada bulunan barbarizm özelliği, bir suçu işleyen kişilere karşı beslenen güçlü hislerden kaynaklanır. Hüznün turizminin bu şekli insanoğlunun birbirine karşı ne derece zalim olabileceğini gösterir. Bu tür ziyaretlere katılan kişiler genel olarak kurban olan kişilere acımak yerine faillerden tikslenme eğilimi içine girmektedirler. Buna örnek olarak İspanya ve Portekiz'de kurulan engizisyon merkezlerinin yanında Nazi toplama kampları gösterilebilir (Tarlow 2005: 54).

Dördüncü türde ulusal kimliğin bir yansıması söz konusu olmaktadır. Bu tür turizm deneyimlerinde “çok acı çektik ama biz kazandık” mesajı üretilmektedir. Burada bir “taraf” ve bir de “karşı taraf-düşman” algısı söz konusudur. Massada'yı (masada İsrail'in güney kısımlarında kalan Necef Çölünde yer almaktadır. Roma'lılara direnen 960 Yahudi toplu şekilde bu çölde intihar etmişler ve teslim olmamışlardır.) ziyaret eden kişilerin buradan ayrılmaları sırasında yalnızca Yahudilerle ilgili tarihi bir olayı öğrenmekle kalmayarak yurtsever duygulara sahip olmaları ve bu işkencelere rağmen hayatta kalabilmenin verdiği gururu yaşamaları buna güzel bir örnek olarak verilebilir.

Hüznün turizminin çöküşün bir simgesi olarak görülmesi beşinci sırada bulunmaktadır. Buradaki çöküş kavramı, karşı gruplar tarafından egemen durumda

bulunan gruplara verilen zarar anlamında kullanılmaktadır. Avrupa kıtasında bu örneklere sıklıkla rastlanmaktadır. Önemli örneklerden biri ise Avrupa şehirlerinin kenar mahallelerinde yaşayan yoksul halkın aristokraziye ve burjuvaziye karşı oluşturdukları şiddet eylemleridir (Tarlow 2005: 54).

Altıncı sırada hüznün turizmi ile ilgili deneyimlerden mistik bir anlamda bahsedilmesi vardır. Amerika'nın şehri New York'ta bulunan Grand Zero bölgesine ziyarete gidenler, terör saldırılarında yıkılan Dünya Ticaret Merkezi Kuleleri'nin yıkıldıkları yerdeki büyük çukuru gördükleri zaman dehşete kapılmalarının yanı sıra mistik bazı hisler geliştirdikleri de bilinmektedir. Mistik duygular genel olarak bir trajedi üzerine ortaya çıkmaktadır. Bu durum genel olarak mekânlar ile ziyaretçiler arasında bir tür bağ olması durumunda geçerli olmaktadır. Batı Afrika bölgesinde kölelerin yaşadıkları yerlere ziyarete gidenler bu kölelerin soyundan gelen kişilerle kıyaslandığında daha az oranda mistik duygular hissettiklerini ifade etmişlerdir. (Tarlow 2005: 54).

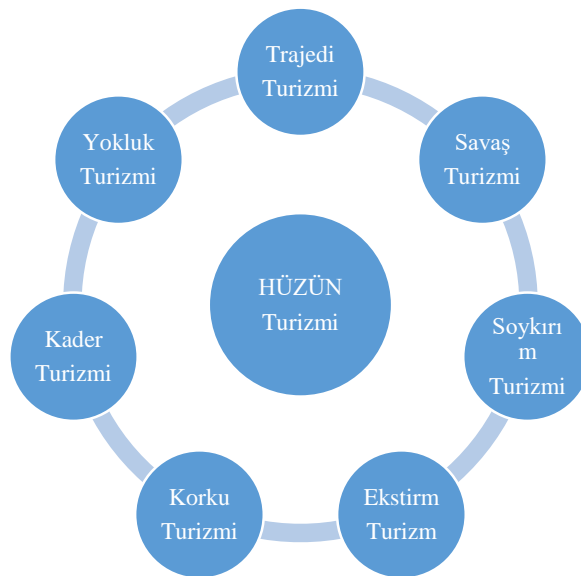
Tarlow, bahsettiği son konu da manevi deneyimler olmuştur. Manevi deneyimler mistik deneyimlerle benzerliğine rağmen asıl olarak birbirinden ayrılmaktadırlar. Mistik deneyimde ziyaretçilerle ilgili olayı yaşayan geçmişteki kişiler arasında bir bağ söz konusu olurken manevi deneyimde daha kapsamlı ve karmaşık bir durum söz konusu olmaktadır. Manevi deneyim aynı dine mensup, aynı ulus içinde yaşayan, aynı etnik kökenlere sahip insanlar, kimi durumlarda da farklı grup veya ırklara mensup kişilere hitap eder (Tarlow, 2005:54).

Sharpley (2005:225) gri (grey) turizm gölgeleri modeline göre, soluk (pale) turizme açıklama getirirken turistik bir çekiciliği olması için dizayn edilmemiş böyle alanların asıl olarak ölümle ilgili geliştirilmiş olan kısıtlı bir ilgi durumundan beslendiğini öne sürmektedir. Gri turizme yönelik talebin, hüznün turizmi rotalarını bilinç dışı bir biçimde ziyaret eden, ölüm duygusu ile karşılaşma arzusu ile motive olan turistleri temsil ettiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda gri turizm arzı az da olsa ölümle karşı karşıya kalma duygusu daha baskın durumda olan kişileri çeken, ölüm olayının çekiciliğinden yarar sağlamak amacıyla yönelik olarak bilinçli bir biçimde dizayn edilen alanlar şeklinde ifade etmektedir. Araştırmacı hüznün (black) turizmi ile

ilgili de doğrudan ölümün ya da trajedinin etkisinde kalarak bilinçli olarak dizayn edilen çekicilik unsurları ile ölüm ilgisinin doyurulması şeklinde bir açıklama getirmiştir (Sharpley, 2005: 225-226; Sharpley, 2009:20).

Dunkley (2007:28) hüzün turizmi kavramı ile ilgili "dark tourism" kavramını kullanmamış, "thana-tourism" ifadesini kullanmıştır. Bu kavramdan yola çıkarak alternatif bir çerçeve çizmiştir. Araştırmacı yaptığı sınıflama kapsamında altta yatan nedenin "thana-tourism" teriminin ölüm ve yıkıma ilişkin durumların tüm ortak özelliklerini karşılaması şeklinde açıklamaktadır. Geliştirilen bu çerçevede betimleyicilik özelliğinin yanı sıra açıklayıcı bir yapıyı da kullanıma sokmuştur. Böylece model farklılıklara da açık hale getirilmiştir. Dark turizm kavramı yerine thana-turizm ifadesinin kullanılması ise iki neden bağlanmıştır. Bunlardan ilki bu ifadenin dark turizm ifadesinin aksine negatif çağrışımlar oluşturmamasıdır. Diğeri de dark turizm kavramının tarihsel olarak kısıtlı bir içeriğe sahip olması ve 1. Dünya Savaşı şehitlikleri gibi özel bazı alanları kapsam dışında bırakmasıdır. Anlatılan bu çerçevede hüzün turizmi (thanatourism) kavramının 7 kategoriden oluştuğu söylenebilir (Şekil 6.).

Şekil 6. Dunkley'nin Alternatif Hüzün Turizmi Çerçevesi

Kaynakça: Dunkley, 2007: 28

3.2.2. Stone'un Hüzün Turizmi Destinasyon Kaynakları Tipolojisi

Stone (2006: 145-160) hüzün turizmi kaynaklarını esas alarak destinasyon kaynakları tipolojisini ortaya koymuştur. Araştırmacı kuramsal bir çerçeve oluşturabilmek adına 7 farklı kaynak önermiş ve bu kaynakların hüzün turizmi ürünlerinin farklı noktaları olduğunu ifade etmiştir. Destinasyonun karanlık ve aydınlık düzeylerinin temsil edilmesi için de kaynakları şöyle sıralamıştır (Minić, 2012:85):

3.2.2.1. Eğlence fabrikaları

Gerçekleşmiş veya öyküleştirelmiş ölüm olaylarını ya da ölümleri ticari etik anlayışı içerisinde sunmayı amaçlayan eğlence merkezleri olarak tanımlanabilir. Stone bunun örneği olarak Romanya Drakula Parkını göstermektedir. Bir Orta Çağ kulesinin içinde bulunan bu yer, aristokrat sınıftan vampir olarak sembolleştirilen Kont Drakulanın mitolojik öyküsünü sunar ve bu yer tipolojideki aydınlık kısmı temsil eder (Niemela, 2010:10).

3.2.2.2. Sergiler

Sergi türü, alanlarda sosyal hafızanın oluşturulmasını yanı sıra eğitim ve mesajların iletilmesi gibi yöntemlerle ölüme ilişkin ürünlerin sunumu yapılmaktadır. Bu bağlamda sergilerin genel anlamda ölüm alanlarına uzak olduğu söylenebilir. Böyle sergilerin insan üzerinde sözlü anlatımdan daha fazla etkisinin olduğu bilinmektedir. Görsel olarak sunumların yapıldığı bu sergilerle ilgili etik tartışmalar da sürmektedir. Farklı tekniklerle koruma altına alınmış cansız insan bedenlerinin sunulduğu "Vücut Dünyası Sergisi" buna örnek olarak gösterilebilir (Minić, 2012:85).

3.2.2.3. Zindanlar

Zindanlar, geçmişte adaletin tecelli ettiği ve cezaların çekildiği yerleri günümüz toplumlarına açıklaması açısından önem arz eden hüzün turizmi rotaları arasında yer almaktadır. Bu destinasyonlar temelinde ticari çıkar olarak eğitim ve eğlence içerikli ürünler sunabilmektedir. Yüksek düzeyli ticaridir. Sonuç itibariyle zindanlar için hüzün turizminin merkezinde yer aldığını söylemek mümkündür. Aynı zamanda renk

skalasında koyu ve açık renklerin bir karışımı olarak değerlendirilebilir. Örneğin; İngiltere'de bulunan Notthigham Adalet Galerisinin pazarlanması süreçleri incelendiğinde, adı geçen yapının hem tutuklama yapılan hem ceza verilen hem de idam gerçekleştirilen bir yer olmasına karşılık “korkuyu hisset” gibi bir slogan ile “aile ile gezilebilecek yılın çekici destinasyonu” şeklinde ilan edildiği bilinmektedir (Stone, 2010:56).

3.2.2.4. Ebedi istirahatgahlar

Ebedi istirahatgahlar, mezarlık ve kabirlerin hüzün turizmine yönelik olarak kullanılması şeklinde açıklanabilir. Avrupa Önemli Mezarlıklar Birliği (ASCE), mezarlıklarla ilgili kültürel mirasın bütünlüyci unsurlarıdır ifadesini kullanmış ve kabir veya mezarlıkların tarihi ve sanat değerlerinin koruma altına alınması gerektiğini ifade etmiştir. Bu tür mezarların pek çoğunda romantik ve gotik mimari örnekleri yer almakta ve bu örnekler özenle korunmaktadır. Bununla birlikte böyle yerlerin yerel ekolojik manzaranın korunması anlamında da önemli bir işlevinin olduğu söylenebilir. Paris şehrinin en büyük şehir parkı durumunda olan “Père - Lachaise Mezarlığı”nı her sene 2 milyondan fazla kişi ziyaret etmektedir. Böylelikle park ana işlevinin ötesinde farklı bir işleve sahip olmuş ve bir “panteon bahçesi” ya da açık hava müzesi şeklinde kullanılmaktadır (Stone, 2010:59- 60).

3.2.2.5. Türbeler

Türbeler genel olarak ölümün yaşandığı alanlara yakın yerlerde ve ölüm olayının gerçekleşmesinin hemen ardından inşa edilen yapılardır. Pek çok türbenin ilk yapılış amacı; turizm olmamakta ve bu nedenle turizm anlamında sınırlı altyapılara sahip olmaktadır. Türbe türündeki yerlerin tanıtımı aşamasında kitle iletişim araçlarının büyük önemi bulunmaktadır. Stone türbelere örnek olarak 1997 senesinde yaşamını yitiren Galler Prensesi Diana için yaptırılan, ölüm olayının ardından kısa süre sonra sökülen ve yeniden yaptırılan Althorp House'da bulunan mekânı göstermektedir (Niemela, 2010:14).

3.2.2.6. Anlaşmazlık (çatışma) alanları

Tarihsel altyapısı bulunan ve genel olarak savaş temaları ile bağlantılı olan alanların hüzün turizmi ile ilişkilendirilmesinin doğru olmadığını ifade eden araştırmacılar bulunmaktadır. Çatışma alanlarının geri planında genel olarak çok güçlü ideolojik bir temel bulunmasına rağmen eğitsel amaçlarla kullanılması ve anma alanı olarak değerlendirilmesi gerektiği düşüncesi hâkimdir. Savaş alanlarıyla ilişkili anların yaşatılması ile birlikte romantik yönelimlerin ortaya çıkması da olasıdır. Bu nedenle anlaşmazlık (çatışma) alanları bu tür turizm rotalarının daha aydınlık olan kısmında yer almaktadır (Minić, 2012:86).

3.2.2.7. Soykırım kampları

Soykırım kampları bu turizm türündeki en karanlık noktalar arasında yer almaktadır. Bu tür yerler hüzün turizmi teması anlamında soykırımı, zulümleri ve trajedileri temsil eder. Soykırım kamplarının yerleri ölüm olayının gerçekleştiği alanlarda bulunur ve bu tür kamplar genel olarak politik ideolojilerle ilişkilidir. Auschwitz - Birkanau Toplama Kampı, evrensel açıdan şeytani bir sembolü ifade eder ve bu alan insanların çektiği acılarla ilgili korkunç hikâyeleri barındırır (Niemela, 2010:14).

3.3. Hüzün Turizminin Gelişimine Etki Eden Faktörler

Hüzün turizmi kavramı ilk olarak 90'lı yılların ortalarında yabancı kaynaklarda kendisine yer bulmaya başlamıştır. Bu dönemden beri konu üzerine önemli bir akademik ilginin de olduğu gözlenmektedir. Yabancı kaynaklarda hüzün turizmi konusunun bu denli öne çıkması ile ilgili araştırmacılar postmodernizm ve medyayı öne sürmüşlerdir. Türkiye özelinde incelendiğinde ise hüzün turizmi ile ilgili çalışmaların yakın zaman önce başladığını ve bu konuda sınırlı sayıda araştırmanın bulunduğu söylenebilir (Kaya, 2006:50).

3.3.1. Postmodernizm

Hüzün turizmine ilişkin araştırmalarda genel olarak bu tür turizm postmodernizm ile ilintili olarak değerlendirilmiştir. Günümüz modern toplumlarında hüzün turizmi

kavramının daha sağlıklı şekilde anlaşılabilmesi için postmodernizm kavramının açılanması gerekmektedir (Yuill, 2003: 15).

Modern sözcüğü, Latince’de “tam şimdi” anlamında kullanılan “modo” sözcüğünden türemiştir. 5. yüzyılda, Hıristiyan Roma dönemi ve Pagan (çok Tanrıcı) dönemi birbirinden ayırt etme için ilk “modernus” kavramının kullanıldığı devir olmuştur. Zaman içerisinde kavramın kullanım şeklinde değişiklikler ortaya çıkmış olsa da genel olarak yeni olan ile eski olanın birbirinden ayırt edilmesi için kullanıldığı görülmüştür (<http://www.acarindex.com>). Postmodernizm kavramı da İngilizce’de “sonra” anlamında kullanılan “post” ön eki ile “modern-çağdaş” anlamında kullanılan “modern” sözcüğünün bir araya getirilmesi ile ortaya çıkmıştır. Türkçe tam karşılığı, modern sonrası veya modern ötesi şeklinde kullanılmaktadır (Bayram, 2007:37).

17. yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkan teknik ve ekonomik gelişmeler toplumları etkisi altına almış ve modernizm şeklinde tanımlanan bir değişim sürecini başlatmıştır. Bu durumun küresel çaptaki etkileriyle farklı bir yeni yaşam tarzının gelişmesiyle ve toplumsal örgütlenmenin artmasıyla ortaya çıkmıştır. Modern olma, geçmişe ait olmayan ve eskiye dair yöntemlerle ele alınmayacak bir dünyada yaşam sürmek anlamına gelir. Fakat özellikle 2. Dünya Savaşı sırasında bu akımı destekleyenlerin bazı düşünceleri hayat bulamamıştır. Bunun sonucunda aydınlar, farklı arayışlara girmişler ve bu arayışlar içinde modernizmin genel yapısına ve düşünce sistematığıne karşılık olarak çoğulculuk, yerellik ve özgürleşmeyi desteklemişlerdir. Böylece postmodernizm akımı doğmuştur. Genel anlamda postmodernizm kavramı, modernizmde meydana gelen açmazlara karşılık bir çözüm önerisi ve modernleşmeyle hesaplaşma şeklinde algılanmıştır. Postmodernist akıma ilgi gösteren düşünürler, çağdaş batılı toplumların şu an içinde yaşadıkları durumu ve modern sonrasında gelecek olan toplumsal yapıyı postmodernizm şeklinde adlandırmışlardır (Aslan ve Yılmaz, 2000:93).

Odabaşı (2006: 22), modernlik karşıtlığı şeklinde de tanımlanan postmodernizm düşünce sisteminin öne çıkan söylemlerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Genel geçerlilik iddiasında bulunan önermelerin reddedilmesi,
- Her konuda çoğulculuk ve parçalanmayı kabul etmesi,
- Farklılıkların ve çeşitliliklerin benimsenerek vurgulanması,
- Gerçeklik ve doğruluk anlayışlarını sorgulamaya açması,
- Mutlak değerler anlayışının yerine yoruma açık tercihlerle karşı karşıya gelinmesinden çekinilmemesi, bundan korkulmaması ve bu duruma karşı güvensizlik duyulmaması,
- Gerçeğin mümkün olduğu kadar yorumlanması, belirli bir zaman diliminin ya da belirli bir mekânın sahip olduğu kelimeleri kullanmak yerine, gerçekliğin kendi bütünlüğü ve bağımsızlığı içerisinde anlamaya çalışılması,
- İnsanları ruh ve beden olarak bölen anlayışlarla hesaplaşılması,
- Tek ve mutlak doğrunun egemenliğe karşı çıkmak olarak görülmesidir.

Lennon ve Foley (2000:3), hüznün turizmi kavramını postmodernizm ile vurgulama eğiliminde olmuşlardır. Bu akım teknik gelişmelerin de etkisi ile zamanın ve mekânların birbiriyle yakınlaşması ve modernizme karşı ortaya çıkan kaygı gibi unsurları içinde barındırmaktadır. Modernizme ait olan düşünceler ve yapı Titanik gemisinin batmasına engel olamamıştır. Yine bu akım içinde üretilen teknik aletler ve buluşlar Yahudi kamplarının yapımında kullanılmıştır. Postmodernizm akımında eğitsel gereçler farklı şekillerde üretilebilmekte (örnek olarak müzeler gösterilebilir) ve bu gereçler ticari amaçlar güdülerek turizm sektöründe değerlendirilebilir. Geçmişte yaşanan pek çok savaşlar ve bu savaşların yaşandığı alanlar mevcuttur. Bu olayların ve alanların turizm kapsamında değerlendirilmesi için eğitsel içerikli olmaları, farklı biçimlere dönüştürülebilmesi ve ticari amaçlı olarak kullanılmaları gerekir. Buna ek olarak hüznün turizmi açısından zaman olarak olayın çok geçmişte kalmamış olması da bir zorunluluk şeklinde görülür. Yaşanan olayların insanların hatıralarında canlanabilecek kadar kısa bir geçmiş içinde kalabilmesi modernizm akımı ve bu akımın ortaya çıkardığı sonuçları bağlamında kaygı verici olması gerekir. Bu konudaki dönüm noktası ile Titanik isimli bir yolcu gemisinin battığı 1912 senesi olarak kabul edilir. Çünkü bu gemi o dönemin en ileri teknolojisi ile üretilmiş ve en sağlam gemiler arasında yer almıştır (Aliağaoğlu, 2008:90).

Akademisyenler postmodernizm akımlarının turizm sektörü üstünde önemli bir etkisinin olduğunu ve ileriki zamanlarda da olacağını ifade etmektedirler. Toplumların, klasik kitlesel turizmden ve paket tatil turlarından uzaklaşmak amacıyla ortaya konulan turizm şekilleri postmodern turizm şeklinde de açıklanabilir. Bu tür yeni akım turizm hareketlerinin özelliği, yeni bölgelerin (destinasyon) ve deneyimlerin aranması ile eko turizmden miras turizmine kadar çok farklı çeşidiyle kendi gösterebilmesidir (Kaya, 2006:53).

3.3.2. Medya

Günümüzde medyanın kamusal algı üzerinde önemli etkilerinin olduğu bir gerçektir. İnsanlar sürekli ve düzenli şekilde haber bültenlerini, hava durumu bildirimlerini ve pek çok gelişmeyi kitle iletişim araçları üzerinden takip etmektedir. Bu durum kişilerin, giyinme şekillerinden hangi partiye oy vereceklerine kadar pek çok konuda da etkisini göstermektedir. Bu etkinin hızlı bir şekilde yayılması ile kitle iletişim araçları küresel bir etki aracı haline dönüşmektedir (Yuill, 2003:124).

Stone ve Sharpley (2008:580), kitle iletişim araçları ve medyanın hüzün turizmine olan etkisi açısından; televizyondaki haberler, programlar, sinemalar ve yazılı medya araçlarında ölüm olaylarının sürekli olarak işleniyor olmasını önemli işaretler olarak değerlendirmektedir.

Ölümlerle ilgili konuların medya üzerinde sıklıkla işlenmesiyle ilgili istatistiksel bilgiler veren Durkin (2003:43 -44); Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük kısmı birden çok olmak üzere her bir evde en az bir televizyon olduğunu ve televizyonlardaki programların yüzde 30'un üzerindeki bir kısmının ölüm konusunu yoğun şekilde işlediğini ve 16 yaşına gelmiş olan bir kişinin televizyonlarda ortalama 18 bin cinayet haberi veya görüntüsünü izlediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte ölüm konuları sinema filmlerinde dram türündeki filmlerin yanı sıra komedi türündeki filmlerde de işlenmektedir. Müzikal eserlerde dahi ölüm konularına rastlanabilmektedir. Ölüm konuları yazılı basın araçlarının da ilk konuları arasında yer almaktadır. Kitle iletişim araçları ile ölüm konuları her gün sistematik bir şekilde toplumsal zihin yapısı içine kazınmaktadır.

3.4. Ölümün Ticarileştirilmesi ve Etik Konular

Turizm sektöründe görev yapan çalışanlar, her bir seyahat rotasının veya her bir turizm türünün tüm tüketicilere hitap etmeyeceğini öngörür. Buna bağlı olarak, seyahat ve turizm profesyonelleri belirli müşterilere yönelik turizm ürünlerini yaratma çabası içinde olmaktadır. Bu tür bir çaba sonucunda çıkan ürünlerden biri de hüzün turizmidir. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri'nde New England ya da New Orleans'ı (Louisiana) ziyaret edenler için temel amaç mezar ziyaretlerdir. Bu tür turlar ise çoğunlukla cadılar bayramı (Halloween) gibi belli tatil günleriyle alakalıdır. Askeri tarihle ilgilenen kişiler başka bir niş olan dünyadaki savaş alanlarına yönelmektedirler (Tarlow, 2005:57).

Ticari sektörlerde daha duygusal hüzün formlarına doğru yönelimler göze çarpmaktadır. Ölüm olayının ticari bir meta haline getirilmesi ise sektördeki oyuncuların dikkatini çekmektedir. Bu türden girişimler belirli bir tema üzerine deneyimler vaat ederken yaptıkları katkılar da azımsanmayacak kadar çoktur. Merlin Entertainment örneğindeki gibi bazı şirketler eğlence portföyünde hüzün turizmi türlerini öne çıkarmaktadır. Edinburgh, Londra ve New York gibi şehitlerde bulunan zindanların turistik ürünler olarak pazarlanması söz konusudur. Bu tür gezi deneyimlerinde turistler birbiri ile bağlantılı odaların bulunduğu ışık bulunmayan zindanlarda cezalara maruz kalan, asılan veya hastalık sonucu öldürülen insanların yaşamlarına tanıklık ederler. Yaklaşım olarak ele alındığında pek çok hüzün turizmi ürünü sunum olarak "Disneyleştirme" ya da "Mc Donaldslaştırma" biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu iki kavram ile kastedilen toplumun önemli bir bölümünün yüksek düzeyde ticarileştirildiği, yaratıcı ve eğleneceği bir aktivite biçiminde tasarlanan deneyimler olması nedeniyledir (Dale ve Robinson, 2011: 208).

90'lı yıllardan bu yana yükseliş eğilimi içine giren ve alternatif turizm türlerinin özel türleri arasında kendine yer bulan hüzün turizminin yanında yoksulluk turizmi ve varoş turizmine de dikkat çeker. Bu turizm türleri; yoksulluğun, şiddetin veya suça neden olan sosyal adaletsizliklerin insanların dikkatini çekmesi ve siyasi olarak bu konulara ilginin artmasını ifade eder. Bu tür turizm aktiviteleri turistlerin deneyimleri özelinde eşitsizliklerin ticarileştirilmesi olarak eleştiri almaktadır. Klasik turizm

türleri ve emniyetli rotalar haricinde, heyecan ve korku gibi unsurlar arayan kişilerin bazı risklerle karşı karşıya kalma istekleri bu tür turizm arayışlarının da temelinde yatmaktadır Zerva (2013:93),

3.5. Sinop ve Hüzün Turizmi Kapsamında Sinop Cezaevi

3.5.1. Sinop Hakkında Genel Bilgiler

Sinop şehri, Türkiye'nin en kuzey noktasında yer alır. Karadeniz Bölgesi'nin orta bölümünde bulunmaktadır. Karadeniz'in kıyısında, Boztepe Burnu'nun anakara ile birleşme noktasında bulunur. Sinop Kalesi, şehirdeki tarihsel en önemli eserlerden biridir. Şehir merkezinin tarihi ve turizm açısından kentin en ilginç yeridir. Kentin merkezdeki nüfusu yaklaşık 49.400'dür (Öz,2009).

Sinop şehrinin temelini atılması M.Ö. 756 senesinde Milet'ten ayrılan göçmenlerin bu bölgeye gelmesine kadar dayanır. Şehir en parlak dönemini ise Helenistik Dönem'de yaşamıştır. Bütün şehrin tamamen yenilendiği bu dönemde kurulan felsefe okulunda "Gölge etme başka ihsan istemem" sözünün de sahibi olan ünlü filozof Diyojen gibi isimler yetişmiştir. O dönemin deniz ticaretinin de merkezi konumunda bulunan Sinop'da, ön yüzünde tanrıça Sinope'nin başı, arka yüzünde Yunus tutan kartal tasvir edilen paralar basılmıştır. Roma döneminde Sezar şehre bazı yardımlar yapmıştır. Ancak kentin ihtişamı Bizans dönemine yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Şehri, Selçuklu Sultanı İzzettin Keykavus 1214 senesinde Selçuklu topraklarına katılmıştır (Şenol, 2013:193).

Sinop, turizm bakımından önemli kaynakları bulunan bir şehirdir. Doğal güzellikleri ve tarihi eserleri açısından oldukça zengindir. Doğal orman örtüsü Karadeniz kıyılarındaki uzun kıyı şeridi, bozulmamış sahilleri, yaylalar ve mesire yerleri şehirdeki önemli güzellikler arasında yer almaktadır. Göç veren bir şehir olması nedeniyle doğal çevresinde bozulmanın az görüldüğü bir şehir olan Sinop, M.Ö 4500'lü yıllardan başlayarak bugüne kadar uzanan farklı uygarlıkların izlerini taşımaktadır. Kale, kaya mezarı, kilise, cami, medrese, hamam, çeşme, tabya, türbe gibi pek çok turistik unsuru içerisinde barındıran Sinop turizm rotaları arasında yer

alır. (Öz,2009). Aşağıda bulunan tablo Sinop şehrinde en çok ziyaretçi alan bazı rotaları özetlemektedir

Tablo 8. Sinop Şehrinin En Çok Ziyaretçi Çeken Turizm Noktaları

1-Sinop Tarihi Cezaevi	8-Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
2-Erfelek Tatlıca Şelalesi	9-Boyabat Kalesi
3-Hamsilos Doğa Parkı	10-Akgöl
4-Seyit Bilal Türbesi	11-İnaltı Kanyonu ve Mağarası
5-Alaattin Cami	12- İnceburun
6- Pervane Medresesi	13-Sarıkum Tabiatı Koruma Alanı
7-Balatlar Kilisesi	

Kaynak: <http://www.sinopkulturturizm.gov.tr/TR,74927/istatistikler.html>

Tablo 8’de görüldüğü üzere; Sinop’taki en önemli turizm unsuru Sinop Tarihi Cezaevi Müzesi olmaktadır. Buradan yola çıkarak bu cezaevinin en çok turist hareketliliğini yaşadığı yer olmasına bağlı olarak hüzün turizminin önemli rotalarından biri olduğunu söylemek mümkün olmaktadır.

Tablo 9. Yıllara Göre Sinop Şehrine Gelen Ziyaretçi Sayıları

YILLARA GÖRE GELEN ZİYARETÇİ SAYILARI			
YILLAR	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
2007	375,600	7,300	382,900
2008	536,150	53,200	589,350
2009	562,958	40,379	603,697
2010	592,597	19,171	611,768
2011	745,869	25,845	771,714
2012	790,151	30,011	820,162
2013	842,214	28,487	870,701
2014	856,278	53,742	910,020
2015	895,282	16,318	911,600
2016	884,926	11,656	896,582
2017	929,109	4,901	934,010

Kaynak: <http://www.sinopkulturturizm.gov.tr/TR,74927/istatistikler.html>

Tablo 9 incelendiğinde yıllar itibariyle Sinop şehrine gelen toplam ziyaretçi sayılarındaki artış eğilimi dikkat çekmektedir. 2017 senesi baz alındığında toplam ziyaretçi sayısının 2007 senesine göre 3 katı üzerinde bir artışı olduğu sonucu çıkarılabilir.

3.5.2. Sinop Tarihi Cezaevi Müzesi

Sinop kenti, kaçmanın neredeyse olanaksız olduğu ve pek çok ünlü ismi ağırlamış olan tarihi cezaevi ile anılır. Sinop Tarihi Cezaevinde hükümlü olarak bulunan; edebiyatçı, siyasetçi ve askerler sonradan yazıya dökülen hatıraları ile önemli eserler ortaya koymuşlardır. Tarihi Sinop Cezaevi, Sinop Kalesinin iç bölümünde eski tersane alanı içerisinde inşa edilmiştir. Bu kalenin hangi dönem ve kim tarafından inşa edildiği tam olarak belirlenememiştir. Ancak kimi araştırmacılar kalenin yaklaşık 4 bin yıl önce bölgenin sahibi olan Gaskalılar eliyle yapımına başladığını kabul ederler (Öz,2009).

Sinop Kalesi, yapıldığı tarihten bu yana şehre hâkim olan her bir uygarlık tarafından değiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Son olarak Bizans İmparatorluğu kale içine bir tersane yapmış ve 1215 senesinde Selçuklular tarafından ele geçirilmesinin ardından kale güçlendirme çalışmaları yapılmıştır. Bunların ardından kale, Osmanlı İmparatorluğu döneminde donanmanın kullandığı en önemli tersanelerden biri haline gelmiştir. Zaman içinde kalenin farklı yerlerine 11 tane sur eklenmiş ve bu surlara farklı komutan isimleri verilmiştir. Surlar kalenin denize bakan güney yüzünde 22 metre ve diğer yüzlerde de 18 metre yüksekliğindedir. Surların kalınlıkları ise 3 metredir (Öz,2009).

Sinop Kalesi'ni meydana getiren kale bedenleri nedeniyle kalenin iç alanı 1887 senesinden bu yana cezaevi olarak kullanılmıştır. Asıl olarak yüksek bentleri ve derin mahzenlerine bağlı olarak Osmanlı ceza geleneğinde önemli yeri olan zindan tanımına uygun olduğu için daha eski zamanlarda da hapisane olarak kullanılmıştır. Ancak resmi olarak hapisane kimliğine kavuşması 1887 senesinde olmuştur. Sinop Mutasarrıfı (yönetici, kaymakam, vali) Veysel Paşa, amaca uygun şekilde günümüze

kadar ulaşan eski hapisane binasını inşa ettirmiştir. Bina, iki katlıdır ve kesme taştan oluşmaktadır. U şeklinde bir yapı olarak dizayn edilmiştir (Ünal, 2014:92 -93).

Eski cezaevi yapısı kuzey ve güney cephede birbiri ile simetrik iki, orta kısımda da bir olmak üzere üç ana kısımdan meydana gelir. Kuzeyden başlayarak bu alanlara birinci, ikinci ve üçüncü kısım denilir. Her kısım yüksek duvarlarla birbirinden ayrılmaktadır. Bununla birlikte ortada bulunan ikinci kısmının sağ ve solundaki duvarlar arasında iki avlusu bulunmaktadır. Yapı içerisinde bulunan toplamda 28 adet koğuş, 50 kişi için kullanılmıştır. Cezaevinin üçüncü kısmı olarak bilinen güney cephesinde yer alan bölümdeki zemin katta güney ve batı cephelerinde 21 adet disiplin hücresi bulunur. Bu bölüm için “Karadağ” adı kullanılmıştır. Kuzeydeki birinci kısmın zemin katında bulunan iki bölüm kadın mahkûmlar için ayrılmıştır. Binanın güneydoğu cephesinde bulunan hamam, cezaeviyle aynı dönemde inşa edilmiştir. Hamam tek kubbeli küçük bir yapıdır. Giriş kısmında ılıkılık bölümü bulunur. Daha önceden beş adet kurnası olan hamama sonradan iki adet daha kurna ilave edilmiştir. Arka bölümde külhanı bulunur. İç kaleyi meydana getiren kuzey-güney konumlu surların doğu kısmına bitişik şekilde atölyeler bulunur. Bu atölyelerde mobilyacılık, ciltçilik halıcılık gibi faaliyetler yürütülmüştür (<http://www.sinopmuzesi.gov.tr/>).

Cezaevinin, duvarlarla iki bölüme ayrılan iç kale olan kuzey kısmındaki bölümüne 1939 senesinde 9 koğuştan oluşan 2 katlı bir taş bina yapılmıştır. Bu bina çocuk cezaevi olması amacıyla tasarlanmıştır. Bu yapının kuzey kısmında 64 tane gözlem hücresinin bulunduğu 2 katlı bir müşahede yapısı da bulunur (Yılmaz, 2009:5). Buna ek olarak karakol ve mutfak binası gibi yapılar da bulunur.

Sinop Tarihi Cezaevi’nde gardiyanlık yapan ve Pala lakabıyla tanınan Akif Şahin tarafından aktarılan bilgilerde cezaevinden bugüne kadar 3 mahkûmun kaçma girişimlerinde başarılı olduğu belirlenmiştir. Bu mahkûmlardan biri ayakkabısının taban kısmında bulunan özel bir düzeneğe saklayabildiği küçük bir testere ile parmaklıkları kesmiş, duvarlardan tırmanarak denize atlamıştır. Bu kişi 3 gün sonra, Ayancık şehrinde ekmek istemek amacıyla gittiği bir evde ev sahibi olan polisle karşılaşmış ve hapisaneye geri getirilmiştir. Kaçmayı başaran diğer kişi lağımında

bulunan boşluktan denize doğru yüzmüş ve kaçmıştır. Firarında başarılı olan son şahıs ise yine lağım boşluğundan kaçmayı denemiş fakat daha önce bu denemeden sonra buraya yapılan demir parmaklıklar nedeniyle boğularak ölmüştür. 1960 senesine gelinceye kadar cezaevinde bir arşivin tutulmadığı göz önüne alındığında, anı türündeki yazıların Sinop ve Sinop Cezaevi'ne ait olayları günümüze aktaran tek unsur oldukları söylenebilir (Ünal, 2014: 94).

Sinop Cezaevi'nde cezalarını çeken ünlü isimler arasında şu isimler sayılabilir; Refik Halit Karay, Mustafa Suphi, Ahmet Bedevi Kuran, Refii Cevat, Hüseyin Hilmi, Burhan Felek, Osman Cemal Kaygılı, Cemal Zühtü Benneci ve Sebahattin Ali (<http://www.sinopmuzesi.gov.tr>).

Sinop Tarihi Cezaevi, bazı televizyon filmleri ve dizilerine de plato olarak ev sahipliği yapmıştır. Bu yapımlar arasında; Eşkîya Dünyaya Hükümdar Olmaz, Pardon, Köpek, Parmaklıklar Ardında, Esir Şehrin Gözyaşları, Tatar Ramazan gibi yapımlar yer almaktadır. Cezaevinde kalan ünlü mahkûmlar arasında bulunan Sabahattin Ali, burası için kaleme aldığı “Aldırma Gönül” isimli dizeler sonradan türkü olarak bestelenmiştir. Hemen herkes tarafından bilinen bu dizeler şöyle başlar;

“Görmek istersen denizi

Yukarıya çevir yüzü

Deniz gibidir gökyüzü

Aldırma gönül aldırma”

Tarihi Sinop Cezaevi, 1996 senesinde boşaltılmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığına devredilmiştir. 2003 senesinde İl Özel İdaresine tahsis edilmiştir. 2000 senesinden bu yana ziyaretçilere kapılarını açan cezaevi ile ilgili kültür kompleksine dönüştürme çalışmaları da devam etmektedir (Ünal, 2014:96).

Cezaevi, Kültür ve Turizm Bakanlığına devredilmesinden sonra ziyaretçi sayısında önemli bir artış görülmüştür. 2007 senesinde ziyaretçi sayısı 150 bini bulmuştur. 2008 senesinin ilk 6 ayında cezaevi 80 bin turist tarafından ziyaretçi akımına

uğramıştır. Katlanarak artan bu rakam 2010 senesinin aynı döneminde 250 bini görmüştür (Met, 2012:170).

Tarihi Sinop Kapalı Cezaevi, Anadolu'daki Alkatraz lakabına da sahip olan ve 1999 senesinde kapatılarak müzeye dönüştürülen cezaevi tanımlaması ile de bilinmektedir. Bu bağlamda Sinop'ta bulunan bu cezaevi ile Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan Alkatraz hapishanesinin turizm açısından karşılaştırılması ihtiyacı bulunmaktadır (<http://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/tarihi-sinop-cezaevi>).

Tablo 10. 2017 Seneyi İtibariyle Sinop Şehrinde En Çok Ziyaretçi Çeken Yerler

	YILI	TOPLAM
Arkeoloji Müzesi	2017	8,288
Etnografya Müzesi (Aslan Torun Konağı)	2017	5,975
Tarihi Cezaevi	2017	177,359
		191,359

Kaynak: <http://www.sinopkulturturizm.gov.tr/TR,74927/istatistikler.html>

Tablo 10 incelendiğinde 2017 senesinde Sinop şehrinde en çok ziyaretçi çeken yerler arasında ilk sırayı tarihi cezaevinin aldığı görülmektedir. Tabloya göre Sinop şehrini ziyaret eden kişi sayısı 934 binin üzerindedir. Bu rakamın oransal olarak yüzde 20'ni

üstündeki kısmı tarihi cezaevini görmek amacıyla şehre gelmektedir. Bu nedenle; Sinop için hüzün turizmi rotasında bulunur ifadesini kullanmak yanlış olmayacaktır.

4. YÖNTEM

Araştırmanın metodolojisi kısmında araştırma sürecince izlenmiş adımlar aktarılmıştır. Bu adımlar sırasıyla; araştırmanın amacı ve önemi, sınırlıkları ve sayıltıları, yöntemi ve ölçüm araçları, araştırmanın kapsamı ve araştırma bulguları ve yorumlar başlıkları altında verilmiştir.

4.1. Araştırma Metodolojisi

4.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; A tipi ve B tipi kişiliğine sahip olan bireylerin, hüzün turizmi aktivitelerine katılımları ile elde ettikleri deneyim ve faydalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise A ve B kişilik tiplerinin, hüzün turizmi aktivite tercihlerini belirlemek ve bu kişilik tiplerinin hüzün turizmi aktivite tercihi üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açıp açmadığını ortaya koymaktır. Diğer alt amaç ise A ve B kişilik tiplerinin hüzün turizmi aktivitelerine katılım amaçları arasındaki olası anlamlı farklılaşmayı ortaya çıkarmaktır.

Hüzün Turizmi kapsamında; teknolojik felaketlere, işkence alanlarına, doğal afetlere, savaş alanlarına, soykırımlara, ünlü kişilerin öldüğü mekânlara ve diğer üzücü olayların yaşandığı yerlere yapılan turistik ziyaretlerden oluşmaktadır. (Alaeddinoğlu & Aliğaoğlu, 2007: 215).

Hüzün turizmi konseptine dayanan birçok akademik araştırma (Lennon ve Foley, 1999; Kaya, 2006; Alaeddinoğlu ve Aliğaoğlu, 2007; Dunkley vd., 2007; Stone ve Sharpley, 2008; Yılmaz, 2009; Ellis, 2009; Atay ve Yeşildağ, 2010; Kılıç ve Akyurt, 2011; Kılıç ve Sop, 2011; Kurnaz vd., 2013; Yırık ve Seyitoğlu, 2014; Ilgar, 2015; Kozak, 2015; Varol, 2015; Uğurlu, 2015; Yıldız vd., 2015; Alili, 2017) yapılmıştır.

Ayrıca; kamu, yerel yönetimler ve girişimcilerce turizme kazandırılmış birçok hüzün turizmi çekim merkezi mevcuttur. Çanakkale’de yaşanan zaferin anısına dikilmiş alanlar için düzenlenen turizm girişimleri, Anıtkabir ve araştırma konusu olan Sinop Cezaevi bu çekim merkezlerinin başında gelmektedir. Ancak hüzün turizmine dair

birçok çalışma genel olarak Anıtkabir ve Çanakkale destinasyonları üzerine yoğunlaşmıştır.

Bu turizm kolunun sektör içersinde popüleriğinin giderek arttığı ve alternatif turizm kolları içinde önemli bir yer tutmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu açıdan turizmin canlandırılması, hüzün turizminin geliştirilebilmesi ve bu destinasyonlardan hem maksimum kazanç sağlanması hem de alternatif turizm seçeneklerinin arttırılması için konuya dair çalışmaların da artması gerekmektedir. Araştırma sonucunda da daha önce belirttiğimiz gibi Türkiye’de hüzün turizmi, çoğunlukla Çanakkale gibi büyük çaplı turizm merkezleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha küçük çekim merkezlerinin incelenmesi hem bölge halkının kültürünün tanınması hem de yerel ekonominin kalkınması için önem arz etmektedir. Tanrısevdi ve Çavuş (2003: 9), günümüzde hızla gelişen bilim ve teknolojinin; yerli ve yabancı turistleri etkileyen ekonomik, siyasal, hukuki ve sosyal etmenlerde yapısal değişimleri beraberinde getirdiğini aktarmışlardır. Tosun ve Şahin (2006: 88) ise bu değişimlerin aynı zamanda turistlerin tatil konusunda tercihlerini değiştirdiğini ortaya atmışlardır. Günümüzde insanlar klasik turizm anlayışı çizgisinden ayrılarak alternatif turizm alanlarına yönelmektedir (Dale ve Robinson 2011: 205). Bu alternatif turizm türleri arasında ise potansiyeli yüksek olan ve her geçen gün popülerişen; savaş alanları, hapisaneler, soykırım bölgeleri, doğal felaketlerin yaşandığı bölgeler gibi turistlerde acı, keder ve ölüm duygularını yaşatan destinasyonlar turistlerin daha çok dikkatini çekmektedir. Kılıç ve Akyurt (2011), (Kılıç vd. 2011), Kılıç ve Kurnaz (2010), Akyurt Kurnaz (2013), Çakar (2017), Akyurt Kurnaz (2019) gibi birçok araştırmacıya göre hüzün turizmi literatürde eksikliği hissedilen bir konudur. Bu araştırma ile ülkemizde turizm açısından oldukça değerli bölgelerden olan Sinop ve Sinop Cezaevinin hüzün turizmi çerçevesinde ele alınması amaçlanmıştır. Diğer yandan literatürde eksikliği hissedilen bu konuya dair bir kaynakça oluşturulmaya çalışılmış hem de hüzün turizmi destinasyonlarının potansiyellerinin arttırılabilmesi için politika yapıcı yerel ve kamusal kurumlara referans olabilecek bir çalışma ortaya koymak hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan anket formunun, ülkemizde kullanılmamış olmasından dolayı Türkçe literatüründe yapılacak araştırmalarda kullanılmak üzere yeni bir kaynak kazandırmaktır. Çalışmada kullanılacak ve formun ikinci bölümünü oluşturacak anket için görünüş geçerliliği ve

pilot analizi çalışması yapılarak anketin geçerliliği ve güvenilirliği de test edilmiştir. Uyarlanan bu anket formu daha sonra yapılacak birçok çalışma için yol gösterici olacaktır.

4.1.2 Araştırmanın Sınırlılıkları ve Sayıtları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

- Hüzün turizmi konusu birçok çekim merkezi kapsamına karşın bu tez çalışmasında sadece Sinop Cezaevi ele alınmıştır.
- Araştırma Sinop Cezaevi ve bu çekim merkezini ziyaret eden katılımcılar ile sınırlıdır.
- Araştırma, literatür taraması sonucu ulaşılan kaynaklar (rapor, bildiri, makale ve tez gibi), konu ile ilgili güncel yayınlar, makaleler, haberler, araştırma kapsamındaki yerlerde gözlemler, görsel veri toplama ve internet erişimi ile sınırlıdır.
- Araştırmaya katılan katılımcıların iletişim problemleri olmadığı kabul edilmiştir.
- Anket sadece online olarak uygulanmış, araştırma online katılım ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma kapsamında karşılaşılan bir diğer sınırlılık ise çeviriden kaynaklanan etimolojik belirsizliklerdir. İkinci veri taraması çalışmasının uyarlanması sırasında hem çekim merkezine uygun bir biçimde hem de dilimize uygun bir biçimde uyarlama için yeterli titizlikte çalışılmıştır. Ancak çeviriden kaynaklanabilecek anlam eksiklikleri ya da fazlalıkları araştırma için bir diğer sınırlılıktır.
- Bunun yanında araştırmada, orijinal çalışmada yer alan bazı soruların derecelendirme biçimleri, soruların dilimize çevrilmesi sonucu sahip olduğu yeni anlamdan dolayı değiştirilmiş, analiz biçimlerinde orijinal çalışma ile mevcut çalışmamız arasında analiz biçimi farklılıklarına neden olmuştur. Karşılaşılan bu farklılıklar araştırma ve araştırmacı için bir başka sınırlılıktır.

Araştırmanın sayıtları ise şu şekildedir;

- Araştırma kapsamında incelenen kaynaklar, raporlar, elde edilen veriler geçerli ve güvenilir kabul edilmiştir.
- Örneklemin evreni temsil ettiği varsaymaktadır.
- Araştırmanın amacına uygun olarak hüzün turizmine kapsamında katılımcıların kişilik tiplerine göre hüzün turizmi aktivitelerine katılımları ile elde ettikleri deneyim ve faydalarının incelendiği anket formunun, katılımcılarca online olarak yeterli zaman ayırarak dürüstçe ve tarafsız yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Çalışma kapsamında hazırlanan anket formunun uyarlanması ve Türkçeye çevrilmesinin doğru bir şekilde yapıldığı, anlam kayıplarının olabildiğince tolere edilerek dilimize en uygun şekilde çevrildiği ve incelenen çekim merkezine uyarlama konusunda anket formunun uygunluğunu inceleyen uzmanların görüşlerinin doğru ve tarafsız olduğu varsayılmıştır.

4.1.3 Araştırmanın Yöntemi ve Ölçüm Araçları

Bu araştırmada bilimsel araştırma tekniklerinden nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırma kapsamında öncelikle A ve B kişilik tipleri ve hüzün turizmi üzerine ikincil veri taraması yapılmıştır. Tezin uygulama kısmı için nicel araştırma tekniklerinden olan anket metoduna başvurulmuştur. Araştırma online olarak gerçekleştirilmiş olup ulaşılabildiği kadar çok örnekleme ulaşılmaya çalışılmıştır. Örneklem seçiminde kolayda örnekleme yöntemine göre yöntemine başvurulmuş ve araştırma; 2020 Nisan-Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada mümkün mertebede Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret etmiş bireylere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anket metodu oluşturulurken ikincil veri taraması yapılarak araştırma amacına en uygun anket uygulanmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında oluşturulan anket toplamda dört bölümden oluşmakla birlikte bölümlerden bir kısmı Kang'ın "Experienceandbenefitsderivedfrom a darktourism site visit: theeffect of demographicsandenduringinvolvement" isimli çalışmasından çevirilmiş diğer bölümler ise Yılmaz (2008), Solak ve Göregenli (2009), Doğan ve Çelik (2012), ve

Ceren (2015) gibi araştırmacıların çalışmalarından alıntılanarak oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan diğer bölümler ise aşağıda verilmiştir.

4.1.3.1. Kişilik Envanteri

Araştırmada kullanılan anket metodu 7 değişkenli, ikinci kısmı ise katılımcıların kişilik özelliklerinin tespit edilmesine yöneliktir. Bu lek, Aydın (2016)'nın çalışmasından alınmıştır. Çalışmada kişilik tiplerinin ölçülmesi amacıyla katılımcılara iki ifade arasında 1 ve 5 aralığında yer alan değerlerden uygun olanı seçmeleri istenmiştir. Aydın (2016) ise çalışmasında 8'li bir seçim düzeni oluşturmuştur. Aydın (2016)'nın çalışmasında; bireylerin hangi kişilik özelliğine sahip oldukları, işaretlenen rakamların toplamının üç ile çarpılması sonucu değerlendirilmeye alınmış ve elde edilen puanı 100'den büyük olan katılımcıların A kişilik tipine sahip olduğu 100'den kk olan katılımcıları ise B kişilik tipine sahip olduğu varsayılmış. Çalışmamızda ise seçimlerin 1'den 5'e kadar olmasından dolayı bu rakam 62,5 olarak belirlenerek puanları toplamı 62,5'ten büyük olan katılımcıların A kişilik tipine sahip olduğu, 62,5'ten kk olan katılımcıların ise B kişilik tipine sahip olduğu varsayılmıştır. B kişilik tipi için "1", A kişilik tipi için ise "2" kodlaması kullanılarak kişilik tipleri her anket için teker teker hesaplanarak paket programa girilmiştir. Katılımcıların kişilik tiplerine yönelik bulgular, Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. Kişilik tipine göre katılımcıların dağılımları

Kişilik Tipi	n	%
A Kişilik Tipi	292	70,9
B Kişilik Tipi	120	29,1
Toplam	412	100,0

Araştırma kapsamındaki katılımcıların, %70,9'unun A kişilik tipinde olduğu belirlenirken %29,1'inin ise B kişilik tipinde olduğu belirlenmiştir.

4.1.4 Araştırmanın Kapsamı

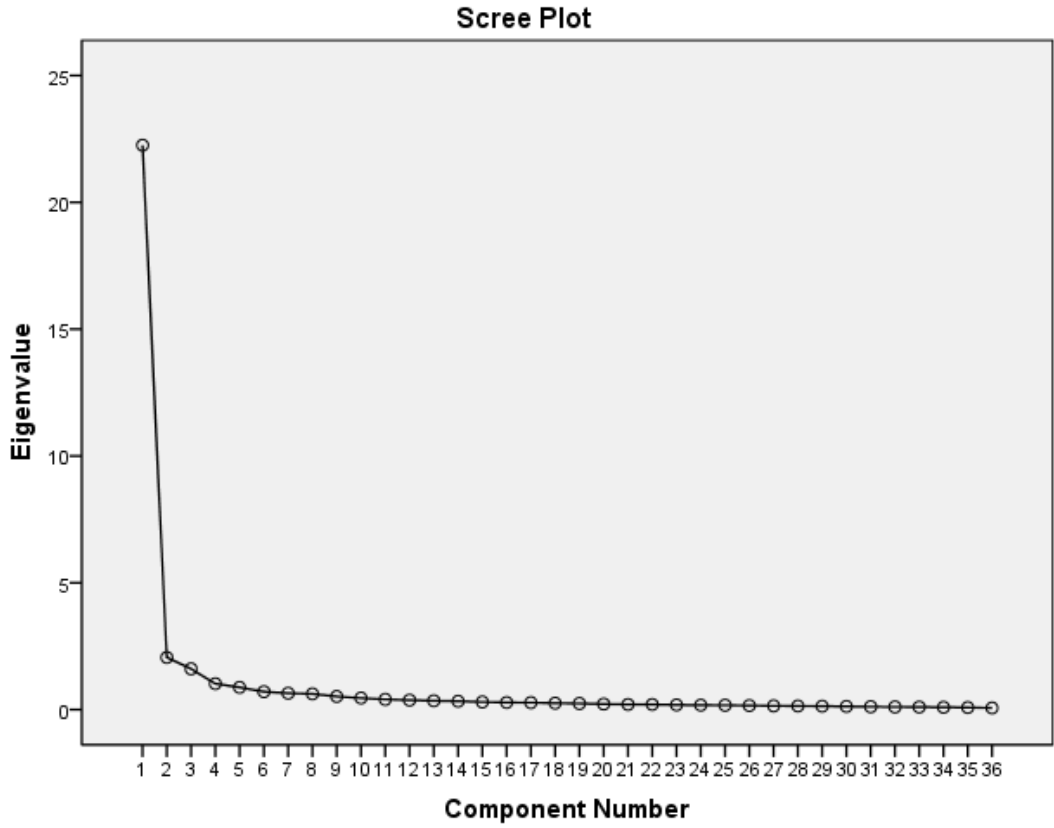
Hüzün turizmi; en temel anlamı ile insanların üzücü olarak adlandırdıkları olayların yaşandığı alanlara yaptıkları ziyaretlerden ya da ziyaret ettikleri takdirde üzüntü duymalarına neden olabilecek alanlara yaptıkları gezilerden meydana gelmektedir (Kılıç ve Akyurt, 2011: 213). Ülkemizde hüzün turizmi kapsamında incelenecek çok fazla çekim merkezi olmasına karşın genel olarak yapılan birçok çalışma savaş turizmi üzerine yapılmış olup Çanakkale bölgesinde yoğunlaşmıştır (Çelik, 2017). Bu yüzden bu tez çalışmasında, hüzün turizmi temelinde A ve B kişilik tiplerinin hüzün turizmi çekim merkezi olarak tarihi Sinop Cezaevi Müzesini seçen bireylerin deneyimleri ve elde ettikleri kazanımlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Hüzün turizmi kavramı, Foley ve Lennon (1996) tarafından; gerçek veya ticari hale getirilmiş ölüm ve yıkım ile ilgili yerlerin ve ilgili unsurların tüketimine ilişkin turizm çeşidi şeklinde tanımlanmıştır. Bu kapsamda tarihi Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret eden kişiler üzerinde alan araştırması yürütülmüştür. Bu çekim merkezini ziyaret etmeyenler çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Böylelikle çalışma sadece Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret eden kişiler ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışmada, A ve B kişilik tiplerinin bir hüzün turizmi çekim merkezi ziyaretleri sonucu deneyimleri ve elde ettikleri kazanımlar arası farklılıklar açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında özellikle hüzün turizmi konusunun işlenmesindeki en önemli neden ülkemizde alternatif bir turizm türü olan hüzün turizmine dair literatür eksikliği ve Çelik (2017)'in belirttiği gibi alan yazında konuya dair çalışmaların yoğunluğunun savaş turizmi odaklı olmasıdır.

Bu çalışmada; ülkemizin birçok farklı şehrinde yaşayan, A ve B kişilik tiplerine sahip ve Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret eden bireylerin kişilikleri ile deneyimleri ve elde ettikleri kazanımları arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaçla; A ve B kişilik tipleri, hüzün turizmi ve turizm ile yaşanan deneyimler ile elde edilen kazanımlar üzerine literatür taraması yapılmış, bu anlamda hüzün turizmine genişçe yer verilmiştir.

Tablo 12. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeği'nin Öz Değerleri ve Açıkladıkları Varyans Düzeyleri

Bileşenler	Başlangıç Öz değerleri			Döndürme Sonrası Yüklerin Kareler Toplamı		
	Toplam	Varyans%	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	22,253	61,815	61,815	10,284	28,566	28,566
2	2,057	5,714	67,529	8,611	23,920	52,486
3	1,608	4,466	71,995	7,023	19,509	71,995

Tablo 12'ye göre, araştırmada kullanılan ölçeğin üç faktörlü bir yapıda oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktör tek başına ölçeğin %28,566'sını, ikinci faktör tek başına ölçeğin %23,920'sini açıklarken üçüncü faktör tek başına ölçeğin %19,509'unu açıklamaktadır. Söz konusu faktörler ise ölçeğin toplam varyansın %71,995'ini karşılamaktadır. Varyans değerinin %40-%60 arası bulunması ise yeterlidir (Scherer, Wiebe, Luther ve Adams, 1988). Bu da ölçek için açıklanan varyansın yeterince iyi seviyede olduğunu göstermektedir. Faktör yapısına ilişkin doğru kararın verip verilmediğini sınamak için Şekil 7'de çizgi yamaç (Screeplot test) grafiği de incelenmiştir.

Şekil 7. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe Ait Yamaç Grafiği

Yukarıdaki grafikte kırılmanın üçüncü boyuttan sonra gerçekleştiği, üçüncü boyuttan sonra eğimin diğer faktörler için durağanlaştığı belirlenmiştir.

Tablo 13. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğinin Öz Değerleri ve Açıkladıkları Varyans Düzeyleri

Maddeler	Faktörler			Güvenirlilik Düzeyi
	1	2	3	
9. Tarihi Sinop Cezaevinde yaşanan acı ve kederi paylaşmanın rahatlama hissi vereceğini anladım	0,570			
14. Yakınlarımla/ailemle anlamlı ve duygusal zamanlar yaşadım	0,643			
6. Masumiyet ve insan hakları konularına bakış açım olumlu yönde değişti	0,647			
4. Cezaevlerine karşı bakış açım olumlu yönde değişti	0,649			
8. Topluma derinden iz bırakan Tarihi Sinop Cezaevi gibi mekânların ziyaret edilmesinin bir yükümlülük olduğunu anladım	0,698			
7. Suç ve insan hakları konularına bakış açım olumlu yönde değişti	0,708			
12. Günümüzde böyle yerlerin olmamasından dolayı mutluluk duydum	0,723			
5. Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi sahibi oldum	0,778			
3. Cezaevlerinin insanlar için ne kadar yıkıcı ve yaralayıcı yerler olduğunu anladım	0,779			
10. Ailemin/yakınlarımla arasında Tarihi Sinop Cezaevi gibi yerlerde suçlu olarak bulunmadığından dolayı şükrettim.	0,785			
2. Suçlulara ceza verme amacı gütsen de Tarihi Sinop Cezaevi gibi yerlerde birçok insanın acı çektiğini anladım	0,792			
11. Burada bir zamanlar yaşamış insanların perişan bir hayat sürmüş olduğu	0,793			
				0,971

kanısına sahip oldum.		
1. Cezaevlerinin çok korkunç ve acı dolu yerler olduğunu anladım	0,795	
13. Anlamlı bir gün geçirdim	0,799	
10. Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bildiklerim ve karşılaştığım manzaralar arasındaki farkları düşündüm	0,578	
9. Burada yaşamış tanıdıklarım/ünlüler ile ilgili hatıralarım aklıma geldi	0,607	
11. Tarihi Sinop Cezaevinin üzerimde bıraktığı etki aklıma geldi	0,630	
1. Herhangi bir suç işlememesine rağmen cezaevine düşen insanların olduğu aklıma geldi	0,673	
4. Cezaevlerinin o zaman sahip olduğu şartlar ile şimdiki şartların farklılığı aklıma geldi	0,680	0,957
7. Eğitim sorunu aklıma geldi	0,687	
3. Cezaevinde kalanların yaşadıkları zor hayat aklıma geldi	0,707	
5. İdeolojik çatışmalar aklıma geldi	0,719	
2. Cezaevinin şartlarından dolayı burada kalan insanların aldığı zihinsel ve fiziksel yaralar aklıma geldi	0,742	
6. İnsan hakları sorunu aklıma geldi	0,763	
8. Yanlış anlaşılmalardan dolayı mağdur olan insanlar aklıma geldi	0,773	
4. Suçsuz oldukları halde insanların burada mahkûm olmalarından üzüntü duydum	0,493	
2. Tarihi Sinop Cezaevinde yer alan bazı mekânlar korkmama neden oldu	0,541	
1. Zalim insanların doğasını anlamama neden oldu ve beni korkuttu	0,552	
5. Mahkûmların burada yaşadıkları sefil yaşamdan üzüntü duydum	0,577	
3. İnsanların mahkûm olmak zorunda oldukları için üzüntü duydum	0,597	
6. Burada yaşamış, mahkûm olmuş ve acı çekmiş insanlara sempati duydum	0,647	
8. Cezaevinde kalmış insanların zihinsel veya fiziksel olarak aldıkları yaralar için empati yaptım	0,671	0,955
7. Suç işlemiş/işlememiş insanların bu şartlarda yaşamak zorunda olmalarından üzüntü duydum	0,673	
9. Günümüzde mahkûmların sahip oldukları imkânların değerini anladım.	0,715	
10. Tarihi Sinop Cezaevinin kasvetli havasından dolayı depresyon hissine kapıldım	0,789	
11. Ziyaretçiler olmasına karşın sessiz bir atmosfer olmasından dolayı depresyon hissine kapıldım	0,816	

Tablo 13’de ölçeğin, faktör yük değerleri yer almaktadır. Burada yer alan bulgular için faktör yük değerinin >,45 (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2016) olmasına dikkat edilmiştir. Aynı zamanda maddelerin kararsız kalma durumu olan binişirlikleri de incelenmiştir. Faktör yük değerlerinin 0,493-0,816 aralığında değiştiği belirlenmiştir. Faktör yük değerlerinin >,45 üzerinde olduğu için maddelerin uygun bulunduğu ve ilgili faktörlerin altında toplandığı belirlenmiştir.

Tablo 13’de ölçeğin açıklanan faktör yapısı yer almaktadır. Ölçeğin ilk faktörü altında toplanan maddelere bakıldığında bu faktöre “**Kazanımlar**” adının verilmesi uygun görülmüş olup bu boyutun güvenilirlik seviyesi yüksek düzeyde bulunmuştur (C. Alpha=0,971). İkinci faktör altında toplanan maddeler incelendiğinde bu faktöre “**Akılda Yer Edinen Hususlar**” adı verilmesi uygun bulunmuş ve bu boyutun güvenilirlik düzeyinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (C. Alpha=0,957). Ölçeğin üçüncü faktörü altında toplanan maddelere bakıldığında

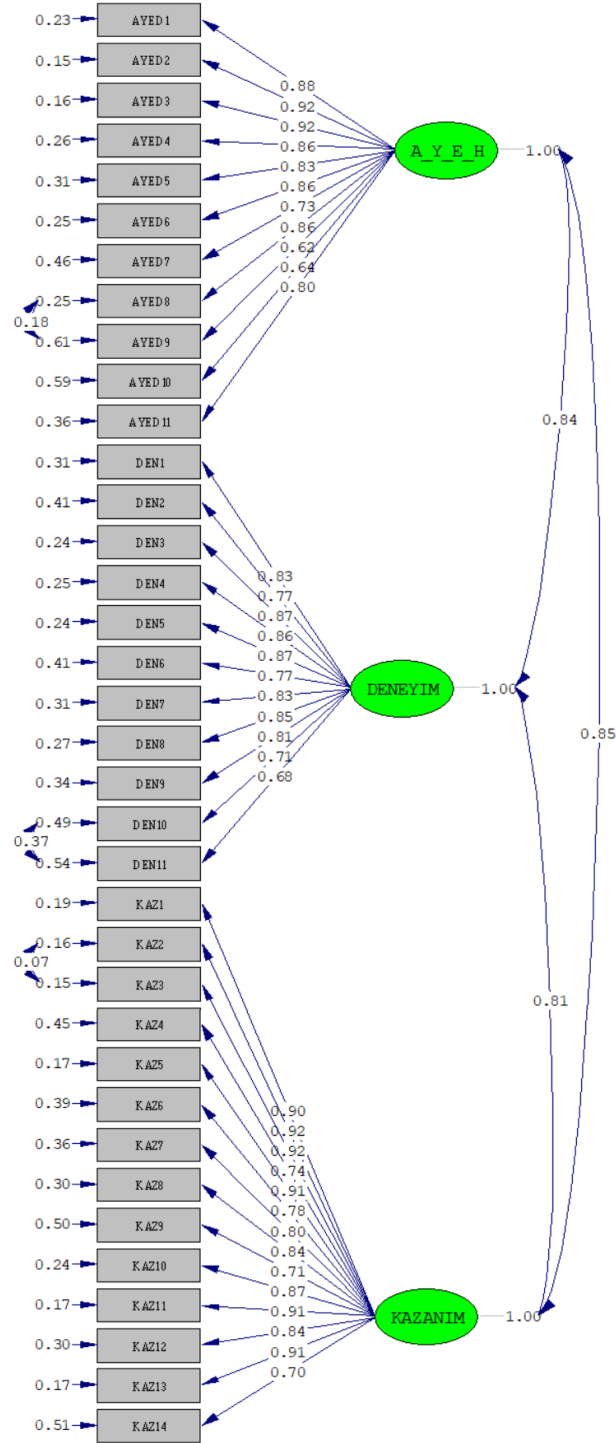
bu faktöre “**Deneyimler**” adının verilmesi uygun görülüp bu boyutun güvenilirlik seviyesinin de yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (C. Alpha=0,955).

Tablo 14. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğinin Maddeleri İle Ölçek Toplam Korelasyonu Değerleri

Maddeler	r	p	Maddeler	r	p
Madde 1	0,825	0,000*	Madde 19	0,816	0,000*
Madde 2	0,850	0,000*	Madde 20	0,788	0,000*
Madde 3	0,846	0,000*	Madde 21	0,697	0,000*
Madde 4	0,808	0,000*	Madde 22	0,667	0,000*
Madde 5	0,791	0,000*	Madde 23	0,850	0,000*
Madde 6	0,811	0,000*	Madde 24	0,870	0,000*
Madde 7	0,723	0,000*	Madde 25	0,883	0,000*
Madde 8	0,813	0,000*	Madde 26	0,727	0,000*
Madde 9	0,641	0,000*	Madde 27	0,860	0,000*
Madde 10	0,640	0,000*	Madde 28	0,772	0,000*
Madde 11	0,786	0,000*	Madde 29	0,766	0,000*
Madde 12	0,790	0,000*	Madde 30	0,822	0,000*
Madde 13	0,733	0,000*	Madde 31	0,728	0,000*
Madde 14	0,801	0,000*	Madde 32	0,811	0,000*
Madde 15	0,824	0,000*	Madde 33	0,854	0,000*
Madde 16	0,801	0,000*	Madde 34	0,793	0,000*
Madde 17	0,722	0,000*	Madde 35	0,849	0,000*
Madde 18	0,772	0,000*	Madde 36	0,675	0,000*
*p<0.05					

Ölçek maddelerinin toplam korelasyon değeri, bütün maddeler için 0,30’un üstünde olması nedeni ile maddelerin ölçüm gücünün de yeterli seviyede olduğu belirlenmiştir. Tablo 14’e bakıldığında ölçeğin maddeleriyle toplam puanı arasındaki ilişkinin 0,640-0,883 aralığında değişim gösterdiği ve istatistikî açıdan ilişkilerin anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.01). Bu bilgiler neticesinde ölçeğe ait maddelerin tutarlılık açısından da sorun yaratmadığı görülmüştür.

Açıklanan ölçeğin faktör yapısını doğrulamak için istatistiksel paket programında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan DFA (Doğrulanmış Faktör Analizi) analizine ait standardize edilmiş, beta kat sayıları Şekil 8’de verilmiştir.

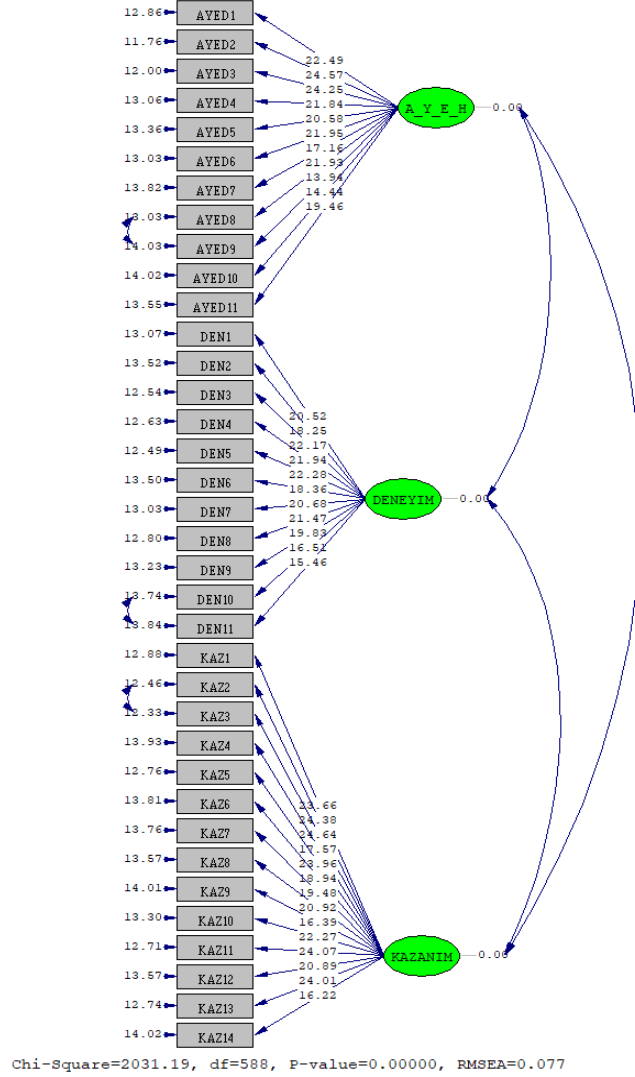
Chi-Square=2031.19, df=588, P-value=0.00000, RMSEA=0.077

A_Y_E_H = Akılda Yer Edinen Hususlar, DENEYIM =Deneyiler, KAZANIM =Kazanımlar

Şekil 8. Ölçeğin DFA Sonucuna Ait Path Diyagramı

Şekil 8'e bakıldığında araştırmada kullanılan ölçeğin, DFA neticesine göre madde faktör yükleri 0,62–0,92 aralığında belirlendiğinden söz konusu değerler kabul

edilebilir durumdadır. Path diyagramı incelendiğinde, uyum kriterlerin ilk aşamada istenilen düzeyin biraz üzerinden çıktığından AYED8-AYED9, DEN10-DEN11 ve KAZ2-KAZ3 maddeleri arasında modifikasyon yapılmasına ihtiyaç duyulmamıştır. DFA modeline ait t değerleri Şekil 9’de verilmiştir.

A_Y_E_H = Akılda Yer Edinen Hususlar, DENEYIM =Deneyiler, KAZANIM =Kazanımlar

Şekil 9. Ölçeğin DFA Sonucuna Ait T Değerleri

Maddeler ile örtük değişkenler arasındaki ilişkilerden söz edebilmek için t değerleri incelendiğinde, tüm maddelerin örtük değişkenlerle ilişkisinin istatistiksel olarak %99 güven seviyesinde anlamlı olduğu görülmüştür ($t > 2,58$). Doğrulayıcı faktör

analizi modellerinde kurulan modellerin kabul edilme durumuna karar verebilmek için uyum kriterlerine bakılmaktadır. Moosbrugger ve Schermelleh-Engel'e göre uyum kriterleri Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15. Araştırma Kapsamında İncelenen Uyum Kriterleri Sınırlılıkları

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
χ^2/sd	≤ 3	≤ 5
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$
RMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 \leq NFI \leq 0.95$
NNFI	$0.95 \leq NNFI \leq 1$	$0.90 \leq NNFI \leq 0.95$
CFI	$0.95 \leq CFI \leq 1$	$0.90 \leq CFI \leq 0.95$
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$

Araştırma ölçeğinin DFA sonucunda ortaya çıkan uyum indeksi kriterleri Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeği Uyum Kriterleri Bulguları

Modifikasyon	X ² /df	p	RMSEA	CFI	GFI	AGFI	NNFI	NFI	RMR	SRMR
Öncesi	6,134	0,000	0,112	0,98	0,67	0,63	0,97	0,97	0,084	0,045
Sonra	3,454	0,000	0,077	0,98	0,91	0,87	0,98	0,98	0,079	0,042

Tablo 16'ya göre DFA neticesinde elde edilen uyum kriterleri değerleri incelendiğinde, en öncelikli uyum değeri olarak X² değerinin df değerine oranının 3,454 ile kabul edilebilir uyum düzeyinde, RMSEA değerinin ise 0,077 ile yine kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğu ve diğer uyum değerlerinin de mükemmel ve kabul edilebilir uyum değerleri içerisine düştüğü belirlenmiştir. Bu bulgulara göre kullanılan ölçek için açıklanan faktör yapısının doğrulandığı belirlenmiştir. Buda

ölçeğin ve boyutlarının araştırmada kullanılması için bir engel olmadığını göstermektedir.

4.1.4.4 Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Çalışmada elde edilen veriler, istatistiksel paket programları sayesinde %95 güven düzeyinde analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin, ölçüm özelliğini test etmek amacı ile geçerlilik, güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Geçerlilik, güvenilirlik aşamasında ilk önce ölçeklere ait maddelerin problemlili olup olmadığını belirlemek için madde analizleri, madde toplam korelasyon analizleri ve maddelerin iç tutarlılıkların belirlenmesi için Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçek maddelerinde problem olmadığı belirlendikten sonra ölçeklerin faktör yapısı için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklanan faktör yapısının doğrulanması için verilere istatistiksel paket programı yardımı ile doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmış ve uyum indekslerinin mükemmel uyum indeksleri içerisinde olması sonucunda ölçekler doğrulanarak ölçeklerin geçerlilik, güvenilirlik düzeyleri saptanmıştır. Katılımcıların demografik dağılımlarının incelenmesi için ise frekans ve yüzde analizi, katılımcıların ölçeklerden elde edilen maddelere ait katılım düzeyleri için betimsel istatistikler gerçekleştirilmiştir. Hipotezlere (varsayımlara) ilişkin analiz sonuçlarının belirlenmesi için öncelikle merkezi eğilim ölçümleri ile verilerin dağılımına bakılmış, verilerinin dağılımının normal olması sonucunda hipotezler için ikili grup karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t-testi gerçekleştirilmiş, ikiden fazla grup arasında yapılan karşılaştırmalarda tek yönlü Anova testi yapılmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkilerin incelenmesi için Pearson korelasyon analizi yapılırken kategorik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde ki-kare analizleri yapılmıştır.

4.2. Araştırma Bulguları ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizine ait ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

4.2.1. Anketlerden Elde Edilen Verilere İlişkin Frekans Analizi Sonuçları

Araştırma kapsamında oluşturulan anket formuna dair temel dağılımlar bu bölümde ele alınmıştır. Bu başlık içerisinde; katılımcıların demografik özelliklerine göre, dağılımlarına ilişkin elde edilen bilgilerin analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	181	43,9
	Erkek	231	56,1
Yaş	25 yaş ve altı	105	25,5
	26-34 yaş	188	45,6
	35-44 yaş	71	17,2
	45-54 yaş	34	8,3
	55 yaş ve üzeri	14	3,4
Medeni Durum	Bekâr	231	56,1
	Evli	181	43,9
Eğitim Durumu	İlköğretim	19	4,6
	Lise	91	22,1
	Ön lisans	78	18,9
	Lisans	177	43,0
	Lisansüstü	47	11,4
Gelir Durumu	2324 TL ve altı	89	21,6
	2325- 3000 TL	87	21,1
	3001- 4000 TL	104	25,2
	4001- 5000 TL	66	16,0
	5001 TL ve üzeri	66	16,0
Yaşadıkları Şehir	İstanbul	124	30,1
	Samsun	23	5,6
	Ankara	29	7,0
	Zonguldak	41	10,0
	Diğer	195	47,3
Toplam		412	100,0

Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; %43,9'unun kadın, %56,1'inin erkek, %25,5'inin 25 yaş altı, %45,6'sının 26-34 yaş, %17,2'sinin 35-44 yaş, %8,3'ünün 45-54 yaş ve %3,4'ünün 55 yaş ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %56,1'inin bekâr, %43,9'unun evli, %4,6'sının ilköğretim, %22,1'inin lise, %18,9'unun ön lisans, %43,0'ının lisans, %11,4'ünün lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. %21,6'sının 2324 TL ve altı, %21,1'inin 2325-3000 TL, %25,2'sinin 3001-4000 TL, %16,0'ının 4001-5000 TL ve %16,0'ının 5000 TL ve üzeri,

%30,1'inin İstanbul'dan, %5,6'sının Samsun'dan %7,0'ının Ankara'dan, %10,0'ının Zonguldak'tan, %47,3'ünün ise diğer şehirlerden ziyarete geldiği belirlenmiştir.

Tablo 18. Katılımcıların Ziyaret Şekline Göre Dağılımları

Değişken	Grup	n	%
Ziyaret Şekli	Bireysel	267	64,8
	Tur	120	29,1
	Diğer	25	6,1
	Toplam	412	100,0

Katılımcıların ziyaret şekline göre dağılımları incelendiğinde; %64,8'inin bireysel, %29,1'inin tur ve %6,1'inin diğer yöntemlerle ziyaret ettiği belirlenmiştir.

Tablo 19. Katılımcıların 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânları Ziyaret Etmelerine Göre Dağılımları

Değişken	Grup	n	%
Son 5 Yıl İçindeki Ziyaret	Evet	234	56,8
	Hayır	178	43,2
	Toplam	412	100,0

Katılımcıların 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret etmelerine göre dağılımları incelendiğinde; %56,8'inin ziyaret ettiği, %43,2'sinin ziyaret etmediği belirlenmiştir.

Tablo 20. Katılımcıların Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarını Ziyaret Etmelerine Göre Dağılımları

Değişken	Grup	n	%
Mezar Ziyareti	Evet	109	26,5
	Hayır	303	73,5
	Toplam	412	100,0

Katılımcıların, Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup ölen herhangi birinin mezarlarını ziyaret etmelerine göre dağılımları incelendiğinde; %26,5'inin ziyaret ettiği, %73,5'inin ziyaret etmediği belirlenmiştir.

Tablo 21. Katılımcıların Sinop Cezaevi'nde En Unutulmaz Ortama Göre Dağılımları

Değişken	Grup	n	%
Sinop Cezaevi'nde En Unutulmaz Ortam	Sabahattin Ali Koğuşu	86	20,9
	Zindanlar	180	43,7
	Ziyaretçi odaları	54	13,1
	Çocuk ıslah evi	71	17,2
	Diğer	21	5,1
	Toplam		412

Katılımcıların, Sinop Cezaevi'nde en unutulmaz ortama göre dağılımları incelendiğinde; %20,9'unun Sabahattin Ali koğuşu, %43,7'sinin zindanlar, %13,1'inin ziyaretçi odaları, %17,2'sinin çocuk ıslah evi, %5,1'inin diğer ortamlar olduğu belirlenmiştir. En çok ziyaret edilen yer görüldüğü üzere zindanlar olarak tespit edilmiş. Kişilik tiplerine göre bakıldığında A kişilik tiplerinin %86'sı zindanları ziyaret ederken B kişilik tiplerinin %81,2'si ziyaret etmiştir. Buna göre her iki kişilik tipinin de yüksek oranda zindanları unutulmaz bulduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 22. Katılımcıların Sinop Cezaevi Ziyaret Süresine Göre Dağılımları

Değişken	Grup	n	%
Sinop Cezaevi Ziyaret Süresi	30 dakikadan az	30	7,3
	30 dakika-1 saat arası	134	32,5
	1-2 saat arası	192	46,6
	2-3 saat arası	56	13,6
	Toplam		412

Katılımcıların, Sinop Cezaevi süresine göre dağılımları incelendiğinde; %7,3'ünün 30 dakikadan az, %32,5'inin 30 dakika- 1 saat arası, %46,6'sının 1- 2 saat arası, %13,6'sının 2- 3 saat arası ziyaret ettiği belirlenmiştir.

Tablo 23. Katılımcıların Algısına Ait Betimsel Bulgular

Ölçekler	$\bar{X}$	s.s.
Akılda yer edilen hususlar	3,65	1,11
Deneyimler	3,39	1,12
Kazanımlar	3,69	1,18

Katılımcıların akılda yer edilen hususlar ölçeği ortalamasının ($\bar{x}=3,65$), deneyimler ölçeğinin ortalamasının ($\bar{x}=3,39$), kazanımlar ölçeğinin ortalamasının ($\bar{x}=3,69$)

Tablo 24. Katılımcıların Tarihi Sinop Cezaevi Müzesini Ziyaret Nedenine Ait Betimsel Bulgular

Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi Ziyaret Edildiğinde Yapılan Etkinlikler	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
1. İşkence odalarını ziyaret ettim.	340	82,50	72	17,50
2. Hücreler ve koşulları ziyaret ettim.	361	87,60	51	12,40
3. Sabahattin Ali koşusunu ziyaret ettim.	340	82,50	72	17,50
4. Ziyaretçi odalarını gezdim	355	86,20	57	13,80
5. Hamamı gezdim	275	66,70	137	33,30
6. Tarihi Sinop Cezaevini gezerken kendime anı olacak bir şey aldım (taş parçası, toprak, çiçek vs)	170	41,30	242	58,70
7. Tarihi Sinop Cezaevini gezerken bir anı bıraktım (duvarlara isim yazmak, çiçek dikmek, taşlardan şekil yapmak gibi)	148	35,90	264	64,10
8. Tarihi Sinop Cezaevi ile beraber Sinop'ta bulunan diğer tarihi yerleri de gezdim.	190	46,10	222	53,90

Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi ziyaret edildiğinde yapılan etkinliklere göre betimsel dağılımları incelendiğinde; en çok yapılan etkinliğin “Hücreler ve koşulları ziyaret etmek” olduğu belirlenmişken, en az tercih edilen neden “Tarihi Sinop Cezaevini gezerken bir anı bıraktım (duvarlara isim yazmak, çiçek dikmek, taşlardan şekil yapmak gibi)” olduğu belirlenmiştir.

4.2.2. Araştırma Ölçeğinin Oluşturma Süreci

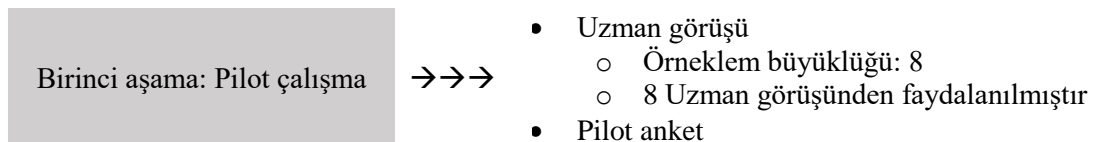
Hüzün turizmi kavramı ilk defa Lennon ve Foley (1996) tarafından ele alınmıştır. Birçok araştırmacı bu konu hakkında çalışmalar yapsa da hüzün turizmi ile ilgili

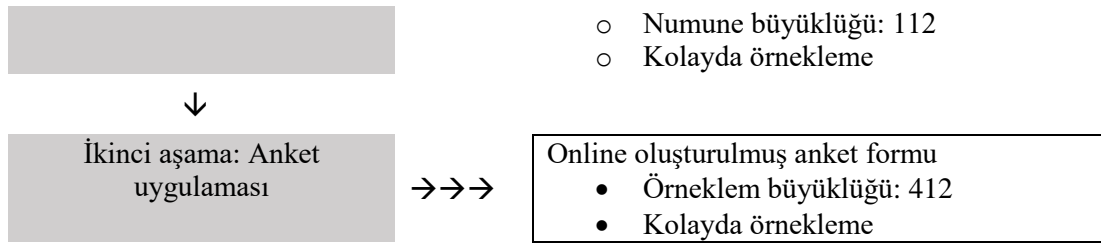
geliştirilmiş bir model ya da kapsamlı bir ölçek bulunmamaktadır. Bu araştırmanın, bu eksikliğin giderilmesi konusunda katkı sağlayacağını düşünülerek araştırma destinasyon olarak hüzün turizmi destinasyonunu seçen ziyaretçilerin bu ziyaretler ile yaşadıkları deneyimleri ve elde ettikleri kazanımları üzerine eğilmiştir. Araştırmada izlenmesi planlanan yol; ziyaretçilerinin kişilik tipleri ile ziyaretleri sonucu yaşadıkları deneyimler ve elde ettikleri kazanımlar arası ilişkiye dayandırılmıştır. Hüzün turizmi kapsamında Sinop'ta bulunan, Tarihi Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret eden bireylerin kişilikleri ile deneyimleri ve elde ettikleri kazanımları arasında ilişki ortaya konmayı amaçlayan bu çalışma için üç aşamalı bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

Birinci aşama: öncelikle anket çalışması türkçeleştirilerek tersine çeviri ile anket oluşturulmuş daha sonra 8 uzman görüşüne başvurularak alanında uzman akademisyenler yardımı ile ankete son hali verilmiştir. Son hali verilen anket Covid-19 virüsü kapsamında alınan tedbirler kapsamında online olarak sunulmuştur. Bu anlamda gerekli araştırmalar yapılarak anketin kullanıcılara online olarak ulaşması sağlanarak 112 kişi ile pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Daha sonra anket formları için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Anket formunun geçerlilik ve güvenilirlik değerleri yeterli bulunmuş ve pilot uygulama ile yapılan anketler esas uygulamaya katılmıştır. Pilot anketi ilk olarak ziyaretçilerin ziyaret nedenleri, deneyimleri ve kazanılan faydalar hakkında bilgi toplamak için kullanılmıştır. Bu, fayda temelli bir yaklaşımın dört seviyesinin boyutlarının tanımlanmasına yardımcı olmuştur. Pilot test, ana veri toplama alıştırmaya başlamadan önce anketteki değişkenlerin güvenilirliğini ve geçerliliğini (örneğin ziyaret için ziyaret nedenleri, yerinde deneyimler, faydalar ve katılım) ölçmek için yapılmıştır.

İkinci aşama: Geçerlilik ve güvenilirlik testinden geçen anket formu online olarak uygulanmıştır.

Bu iki aşama için izlenen yolların detayları Şekil 10'de gösterilmiştir.

Şekil 10. Anket Metodunun uygulama aşamaları

Bu aşamalar sonrası ise elde edilen veriler, istatistiksel paket programına girilerek gerekli analizler yapılmıştır.

4.2.2.1 Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeği

Araştırmada kullanılan anket formunun kalan kısmı ise 10 bölümden meydana gelmektedir. Anketin bu formu, Kang (2010) tarafından hazırlanan; “Experienceandbenefitsderivedfrom a darktourism site visit: theeffect of demographicsandenduringinvolvement” konulu tezden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ölçek, Tarihi Sinop Cezaevine uygun şekilde değiştirilerek Türkçeye uyarlanmıştır. Çeviriler için tersine çeviri yöntemi kullanılmış ve çevirmen görüşü alınmıştır. Çeviri yapılan çalışma için 8 uzmandan görüş alınmış ve anketin son hali verilmiştir.

Anket formu için uzman görüşlerinin alınmasından sonra görünüş geçerliliği çalışılması yapılarak anketin dilimize uygun şekilde çevrilip çevrilmediği uzmanlar ile beraber kontrol edilmiştir. Bu kontrol sonrası araştırmacı yeniden anket üzerinde uygun incelemeleri yaparak literatürde yer alan benzer araştırmalar ile karşılaştırarak, anketin konu için uygun olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmalar sonucunda içeriğin; konu için uygun olduğu belirlenip Likert tipi derecelendirme, sorulara verilen cevap biçimleri, şekilsel uygunluk gibi çalışmalar yapılarak anket son haline getirilmiştir. Son hali verilen anket pilot uygulama olarak 112 kişiye uygulanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Anket formunun geçerlilik ve güvenilirlik değerleri yeterli bulunmuş ve pilot uygulama ile yapılan anketler esas uygulamaya katılmıştır. Kang (2010) çalışmasında akla gelenler için Cronbach’salpha değerini 0,77, deneyimler için 0,723 ve kazanımlar için 0,748 olarak tespit etmiştir.

4.2.2.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeğe Ait Geçerlilik Güvenirlik Sonuçları

Araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin madde analizi sonuçları tablo 26'da verilmiştir. Ölçekteki her madde için kendisi dışındaki maddelerle olan korelasyonunun 0,30'un altında bir değer alması beklenmektedir (Büyüköztürk, 2009).

Tablo 25. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğine İlişkin İstatistikler

Maddeler	Madde Silme Ölçek Ortalaması	Madde Silme Ölçek Varyansı	Madde-Ölçek İlişkisi	Madde Silme Güvenirlik Değeri
Madde 1	125,600	1370,231	0,813	0,981
Madde 2	125,380	1370,728	0,840	0,981
Madde 3	125,250	1369,845	0,835	0,981
Madde 4	125,420	1374,930	0,796	0,981
Madde 5	125,400	1379,380	0,778	0,981
Madde 6	125,320	1376,599	0,799	0,981
Madde 7	125,480	1384,825	0,706	0,982
Madde 8	125,380	1376,508	0,801	0,981
Madde 9	125,780	1389,099	0,618	0,982
Madde 10	125,780	1394,031	0,620	0,982
Madde 11	125,440	1382,417	0,773	0,981
Madde 12	126,010	1379,482	0,777	0,981
Madde 13	125,900	1383,701	0,716	0,982
Madde 14	125,780	1375,591	0,788	0,981
Madde 15	125,460	1370,483	0,812	0,981
Madde 16	125,540	1374,604	0,788	0,981
Madde 17	125,900	1384,398	0,704	0,982
Madde 18	125,620	1379,817	0,757	0,981
Madde 19	125,590	1374,845	0,804	0,981
Madde 20	125,600	1375,622	0,774	0,981
Madde 21	125,770	1384,452	0,677	0,982
Madde 22	125,870	1385,024	0,646	0,982
Madde 23	125,570	1365,379	0,839	0,981
Madde 24	125,380	1366,406	0,861	0,981
Madde 25	125,380	1366,218	0,874	0,981
Madde 26	125,700	1373,602	0,707	0,982
Madde 27	125,250	1369,838	0,850	0,981
Madde 28	125,580	1375,948	0,757	0,981
Madde 29	125,490	1376,012	0,750	0,981
Madde 30	125,450	1375,187	0,810	0,981
Madde 31	125,760	1378,418	0,709	0,982
Madde 32	125,240	1371,093	0,798	0,981

Madde 33	125,280	1371,580	0,845	0,981
Madde 34	125,370	1376,778	0,780	0,981
Madde 35	125,190	1371,345	0,839	0,981
Madde 36	125,490	1383,701	0,653	0,982
Cronbach's Alpha= 0,982				

Tablo 25. incelendiğinde, ölçekteki her madde için kendisi dışındaki maddelerle olan korelasyonun değerinin 0,30'un altında olup olmadığı incelendiğinde herhangi bir maddenin ölçekten çıkarılmasına gerek karar duyulmamıştır. Ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek için cronbach'salpha güvenirlik analizi yapılmış olup ölçeğin, güvenirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir (C. Alpha=0,982).

Faktör analizi ön koşulu, değişkenler arasındaki ilişki bulunmasıdır. Datanın faktör analizine uygunluğuna ve yeterliliğine karar vermek için KMO ve Barlett Küresellik testleri incelenmiştir (Tabachnick ve Fidel, 2014).

Tablo 26. Akılda Yer Edilen Hususlar, Deneyimler ve Faydalar Ölçeğine ait KMO ve Barlett Testi Sonucu

KMO Örneklem Yeterliliği		0,973
	Ki-kare Değeri (χ^2)	17188,174
Bartlett's Test of Sphericity	Serbestlik Derecesi (df)	630
	Anlamlılık Değeri (p)	0,000

Tablo 26'da görüldüğü gibi KMO değeri, 60'tan büyüktür. Barlett Küresellik Testi istatistiksel açıdan %99 güvenirlik seviyesinde anlamlıdır. ($p < 0.01$). Neticede örneklem datasının faktör analizi için uygun olduğu ve verilerin çok değişkenli normal dağılımda olduğu görülmektedir (Kan ve Akbaş, 2005).

Herhangi bir maddenin ölçekte kalması kararını vermek için faktör yükünün 0,45'ten yukarıda bir değer olması ölçüt olarak alınmıştır (Büyüköztürk, 2009). Bununla birlikte maddelerin örtüşmesi de incelenip tek faktöre yüklenme durumu olup olmadığı dikkate alınmıştır. 36 maddeden oluşan ölçeğin faktör analizine bakıldığında toplam varyansın %71,995'ini açıklama getiren üç faktörlü bir durumun olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin üç faktörlü olması neticesinde faktör yapısını

belirlenmesi nedeniyle temel bileşenler analizlerinden varimax dik döndürme yapılmıştır.

4.2.3. Karşılaştırma Testleri

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların demografik özellikleri ile diğer değişkenlere ve kişilik tiplerine göre deneyimleri ve kazanımları arası ilişki incelenmiştir. Hüzün turizmi kapsamında Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret edenlerin deneyimleri ve elde ettikleri kazanımları incelemek için uyarlanan ölçeğin kişisel bilgilere göre analizi için kullanılacak testler, bağımsız gruplar ile t testi, tek yönlü ANOVA ve tukey testleridir (Kalaycı, 2010'dan aktara: Pamukçu, 2017).

4.2.3.1 Bağımsız T Test

Bağımsız örneklem için “t” testi iki ilişkisiz örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test edilmesi veya iki grubun bir sürekli değişken üzerinden aldıkları değerlerin karşılaştırılmasında kullanılır (Seçer, 2017).

Tablo 27. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Cinsiyet Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p																				
Akılda Yer Edinen Hususlar	Erkek	181	3,83	1,09	3,018	410	0,003*																				
	Kadın	231	3,51	1,10				Deneyimler	Erkek	181	3,52	1,09	2,062	410	0,040*	Kadın	231	3,29	1,13	Kazanımlar	Erkek	181	3,82	1,14	2,028	410	0,043*
Deneyimler	Erkek	181	3,52	1,09	2,062	410	0,040*																				
	Kadın	231	3,29	1,13				Kazanımlar	Erkek	181	3,82	1,14	2,028	410	0,043*	Kadın	231	3,59	1,20								
Kazanımlar	Erkek	181	3,82	1,14	2,028	410	0,043*																				
	Kadın	231	3,59	1,20																							

*p<0,05

H₁: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalar algıları cinsiyet gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının cinsiyet gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar algılarının cinsiyet gruplarına göre farkı

istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t=3.018$; $p=0.003$; $p<0.05$). Erkeklerin ($\bar{X}=3,83$) akılda yer edinen hususlar algıları kadınlara ($\bar{X}=3,51$) göre daha fazladır. Sonuçlar incelendiğinde; H_1 hipotezinin akılda yer edinen hususlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Deneyimler algılarının cinsiyet gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t=2.062$; $p=0.040$; $p<0.05$). Erkeklerin ($\bar{X}=3,52$) deneyimler algıları, kadınlara ($\bar{X}=3,29$) göre daha fazladır. Sonuçlar incelendiğinde; H_1 hipotezinin deneyimler ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Kazanımlar algılarının cinsiyet gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t=2.028$; $p=0.043$; $p<0.05$). Erkeklerin ($\bar{X}=3,82$) kazanımlar algıları, kadınlara ($\bar{X}=3,59$) göre daha fazladır. Sonuçlar incelendiğinde H_1 hipotezinin kazanımlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir.

Tablo 28. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Medeni Durum Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p																				
Akılda Yer Edinen Hususlar	Bekâr	231	3,62	1,16	-0,681	410	0,496																				
	Evli	181	3,69	1,04				Deneyimler	Bekâr	231	3,37	1,14	-0,568	410	0,570	Evli	181	3,43	1,09	Kazanımlar	Bekâr	231	3,64	1,21	-0,971	410	0,332
Deneyimler	Bekâr	231	3,37	1,14	-0,568	410	0,570																				
	Evli	181	3,43	1,09				Kazanımlar	Bekâr	231	3,64	1,21	-0,971	410	0,332	Evli	181	3,75	1,13								
Kazanımlar	Bekâr	231	3,64	1,21	-0,971	410	0,332																				
	Evli	181	3,75	1,13																							

H₂: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları medeni durum gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının medeni durum gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının medeni durum gruplarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H_2 hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 29. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânları Ziyaret Etme Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek	Son 5 Yıl İçindeki Ziyaret	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Akılda Yer Edinen Hususlar	Evet	234	3,63	1,18	-0,343	410	0,732
	Hayır	178	3,67	1,00			
Deneyimler	Evet	234	3,37	1,13	-0,594	410	0,553
	Hayır	178	3,43	1,10			
Kazanımlar	Evet	234	3,75	1,16	1,173	410	0,241
	Hayır	178	3,61	1,19			

H₃: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret etme gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret etme gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının son 5 yıl içinde temelinde ölüm acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret etme gruplarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H₃ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 30. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarını Ziyaret Etme Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek	Mezar Ziyareti	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Akılda Yer Edinen Hususlar	Evet	10 9	3,78	1,0 0	1,406	410	0,160
	Hayır	30 3	3,60	1,1 4			
Deneyimler	Evet	10 9	3,55	1,0 4	1,720	410	0,086
	Hayır	30	3,34	1,1			

		3		4			
Kazanımlar	Evet	10 9	3,74	1,1 8	0,503	410	0,615
	Hayır	30 3	3,67	1,1 7			

H₄: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarını ziyaret etme gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarını ziyaret etme gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarını ziyaret etme gruplarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H₄ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

4.2.3.2. Anova Testi

Karşılaştırması yapılan olan gruplar ikiden fazla oldukları için tek yönlü ANOVA testine başvurulmuştur. ANOVA testi için öncelikle varyanslar dağılımına bakılarak homojenlik test edilmiştir

Tablo 31. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
Akılda Yer Edinen Hususlar	25 yaş ve altı	105	3,48	1,17	0,821	0,512
	26-34 yaş	188	3,69	1,08		
	35-44 yaş	71	3,70	1,17		
	45-54 yaş	34	3,77	0,97		
	55 yaş ve üzeri	14	3,72	0,91		
Deneyimler	25 yaş ve altı	105	3,30	1,12	0,471	0,757
	26-34 yaş	188	3,40	1,14		
	35-44 yaş	71	3,40	1,17		
	45-54 yaş	34	3,57	0,97		

	55 yaş ve üzeri	14	3,55	0,87		
	25 yaş ve altı	105	3,61	1,16	0,386	0,818
	26-34 yaş	188	3,75	1,16		
Kazanımlar	35-44 yaş	71	3,64	1,25		
	45-54 yaş	34	3,74	1,16		
	55 yaş ve üzeri	14	3,52	1,23		

H₅: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının yaş gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan anova testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının yaş gruplarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H₅ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 32. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Eğitim Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p
Akılda Yer Edinen Hususlar	İlköğretim	19	3,41	1,28	2,010	0,092
	Lise	91	3,49	1,09		
	Ön lisans	78	3,70	1,13		
	Lisans	177	3,64	1,15		
	Lisansüstü	47	4,01	0,77		
Deneyimler	İlköğretim	19	3,24	1,14	1,170	0,324
	Lise	91	3,20	1,06		
	Ön lisans	78	3,46	1,21		
	Lisans	177	3,43	1,19		
	Lisansüstü	47	3,58	0,68		
Kazanımlar	İlköğretim	19	3,55	1,21	2,294	0,059
	Lise	91	3,42	1,18		
	Ön lisans	78	3,67	1,24		
	Lisans	177	3,77	1,20		
	Lisansüstü	47	4,00	0,82		

H₆: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları eğitim durumu gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının eğitim durumu gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan anova testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının eğitim durumu gruplarına göre farkı istatistiksel olarak anlamlılık göstermediği saptanmıştır. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H_6 hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 33. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Gelir Durumu Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Gelir Durumu	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Akılda Yer Edinen Hususlar	2324 TL ve altı ⁽¹⁾	89	3,33	1,27	3,68 9	0,006 *	(1-2)
	2325- 3000 TL ⁽²⁾	87	3,89	1,05			(1-3)
	3001- 4000 TL ⁽³⁾	104	3,79	1,10			(2-3)
	4001- 5000 TL ⁽⁴⁾	66	3,51	1,02			
	5001 TL ve üzeri ⁽⁵⁾	66	3,67	0,93			
Deneyimler	2324 TL ve altı ⁽¹⁾	89	3,06	1,16	4,26 7	0,002 *	(1-2)
	2325- 3000 TL ⁽²⁾	87	3,54	0,98			(1-3)
	3001- 4000 TL ⁽³⁾	104	3,67	1,18			(2-3)
	4001- 5000 TL ⁽⁴⁾	66	3,27	1,09			
	5001 TL ve üzeri ⁽⁵⁾	66	3,35	1,05			
Kazanımlar	2324 TL ve altı ⁽¹⁾	89	3,38	1,30	4,65 7	0,001 *	(1-2)
	2325- 3000 TL ⁽²⁾	87	3,89	1,08			(1-3)
	3001- 4000 TL ⁽³⁾	104	3,91	1,15			(1-5)
	4001- 5000 TL ⁽⁴⁾	66	3,37	1,21			
	5001 TL ve üzeri ⁽⁵⁾	66	3,82	0,98			

* $p<0,05$

H7: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar deneyimler ve faydaları gelir durumu gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının gelir durumu gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan anova testi sonucuna göre; akılda yer edinen hususlar algılarının, gelir durumu gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F= 3.689$; $p=0,006$; $p<0.05$). Gelir durumu 2324 TL ve altında olanların ($\bar{X}=3,33$) akılda yer edinen hususlar algıları 2325 – 3000 TL ($\bar{X}=3,89$) ve

3001 – 4000 TL olanlara ($\bar{X}=3,79$) göre daha düşüktür. Ayrıca gelir durumu 2325 – 3000 TL olanların ($\bar{X}=3,89$) akılda yer edinen hususlar algıları da 3001 – 4000 TL olanlara ($\bar{X}=3,79$) göre düşüktür. Sonuçlar incelendiğinde H_7 hipotezinin akılda yer edinen hususlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Deneyimler algılarının, gelir durumu gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F= 4.267$; $p=0,002$; $p<0.05$). Gelir durumu 2324 TL ve altında olanların ($\bar{X}=3,06$) deneyimler algıları 2325 – 3000 TL ($\bar{X}=3,54$) ve 3001 – 4000 TL olanlara ($\bar{X}=3,67$) göre daha düşüktür. Ayrıca gelir durumu 2325 – 3000 TL olanların ($\bar{X}=3,54$) deneyimler algıları da 3001 – 4000 TL olanlara ($\bar{X}=3,67$) göre düşüktür. Sonuçlar incelendiğinde H_7 hipotezinin deneyimler ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Kazanımlar algılarının, gelir durumu gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($F= 4.657$; $p=0,001$; $p<0.05$). Gelir durumu 2324 TL ve altında olanların ($\bar{X}=3,38$) kazanımlar algıları 2325 – 3000 TL ($\bar{X}=3,89$), 3001 – 4000 TL ($\bar{X}=3,91$) ve 5001 TL ve üzeri olanlara ($\bar{X}=3,82$) göre daha düşüktür. Sonuçlar incelendiğinde H_7 hipotezinin kazanımlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 34. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Ziyarete Geline Şehir Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Şehir	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Akılda Yer Edinen Hususlar	İstanbul ⁽¹⁾	124	3,50	1,17	2,47 1	0,044 *	(2-1)
	Samsun ⁽²⁾	23	4,10	0,49			(2-4)
	Ankara ⁽³⁾	29	3,61	1,39			
	Zonguldak ⁽⁴⁾	41	3,39	1,21			
	Diğer ⁽⁵⁾	195	3,75	1,03			
Deneyimler	İstanbul ⁽¹⁾	124	3,42	1,14	2,71 7	0,029 *	(2-1)
	Samsun ⁽²⁾	23	3,93	0,57			(2-3)
	Ankara ⁽³⁾	29	3,04	1,43			(2-4)
	Zonguldak ⁽⁴⁾	41	3,13	1,10			
	Diğer ⁽⁵⁾	195	3,43	1,08			
Kazanımlar	İstanbul	124	3,60	1,18	1,79 6	0,129	
	Samsun	23	4,26	0,45			

Ankara	29	3,54	1,43
Zonguldak	41	3,57	1,35
Diğer	195	3,72	1,14

*p<0,05

H₈: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları ziyarete gelinen şehir gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının ziyarete gelinen şehir gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan anova testi sonucuna göre; akılda yer edilen hususlar algılarının, ziyarete gelinen şehir gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 2.471; p=0,044; p<0.05). Samsun'dan ziyarete gelenlerin ($\bar{X}$ =4,10) akılda yer edilen hususlar algıları, İstanbul'dan ($\bar{X}$ =3,50) ve Zonguldak'dan ziyarete gelenlere ($\bar{X}$ =3,39) göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde H₈ hipotezinin akılda yer edilen hususlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Deneyimler algılarının, ziyarete gelinen şehir gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 2.717; p=0,029; p<0.05). Samsun'dan ziyarete gelenlerin ($\bar{X}$ =3,93) deneyimler algıları, İstanbul'dan ($\bar{X}$ =3,42), Ankara'dan ($\bar{X}$ =3,04) ve Zonguldak'dan ziyarete gelenlere ($\bar{X}$ =3,13) göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde H₈ hipotezinin deneyimler ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

Tablo 35. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Ziyaret Şekli Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Anova Testi Sonuçları

Ölçek	Ziyaret Şekli	n	$\bar{X}$	s.s	F	p	Scheffe
Akılda Yer Edilen Hususlar	Bireysel ⁽¹⁾	267	3,82	0,96	17,056	0,000 *	(1-2)
	Tur ⁽²⁾	120	3,48	1,25			(1-3)
	Diğer ⁽³⁾	25	2,61	1,18			(2-3)
Deneyimler	Bireysel ⁽¹⁾	267	3,49	1,05	7,489	0,001 *	(1-3)
	Tur ⁽²⁾	120	3,36	1,22			(2-3)
	Diğer ⁽³⁾	25	2,60	1,06			
Kazanımlar	Bireysel ⁽¹⁾	267	3,84	1,10	7,310	0,001	(1-2)

				*
Tur ⁽²⁾	120	3,46	1,27	(1-3)
Diğer ⁽³⁾	25	3,16	1,25	

*p<0,05

H₉: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları ziyaret şekli gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının ziyaret şekli gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan anova testi sonucuna göre; akılda yer edinen hususlar algılarının, ziyaret şekli gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 17.056; p=0,000; p<0.05). Ziyarete bireysel gelenlerin ($\bar{X}$ =3,82) akılda yer edinen hususlar algıları, tur ile gelenlere ($\bar{X}$ =3,48) ve diğer yöntemlerle gelenlere ($\bar{X}$ =2,61) göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde H₀ hipotezinin akılda yer edinen hususlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Deneyimler algılarının ziyaret şekli gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 7.489; p=0,001; p<0.05). Ziyarete diğer yöntemlerle gelenlerin ($\bar{X}$ =2,60) deneyimler algıları, bireysel gelenlere ($\bar{X}$ =3,49) ve tur ile gelenlere ($\bar{X}$ =3,36) göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde H₀ hipotezinin deneyimler ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Kazanımlar algılarının ziyaret şekli gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. (F= 7.310; p=0,001; p<0.05). Ziyarete bireysel gelenlerin ($\bar{X}$ =3,84) kazanımlar algıları tur ile gelenlere ($\bar{X}$ =3,46) ve diğer yöntemlerle gelenlere ($\bar{X}$ =3,16) göre daha yüksektir. Sonuçlar incelendiğinde H₀ hipotezinin kazanımlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Gruplar arasındaki farkın kaynağı post-hoc testlerinden scheffe testi ile belirlenmiştir.

4.2.3.3. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Kişilik Tipi Karşılaştırılması

Bu ölçeğin kişilik tipi karşılaştırma hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₁₀: Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında bir ilişki vardır.

Tablo 36. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Kişilik Tipi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için (Bölüm A – 1. Soru)	Kişilik Tipi			X ²	p
	A Tipi	B Tipi	Toplam		
Evet	261	108	369	0,035	0,504
	70,7	29,3	100,0		
Hayır	31	12	43		
	72,1	27,9	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır.

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. (p>0.05). Sonuçlar incelendiğinde H₁₀ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 37. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Kişilik Tipi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Hücre ve Koğuşları Ziyaret Ettim (Bölüm B – 2. Soru)	Kişilik Tipi			X ²	p
	A Tipi	B Tipi	Toplam		
Evet	250	111	361	3.715	0,035*
	69,3	30,7	100,0		
Hayır	42	8	51		
	82,4	17,6	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır, p<0,05*.

H₁₁: Hücre ve koğuşların ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında bir ilişki vardır.

Hücre ve koğuşların ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. (X² = 3.715, p=0.000). Hücre ve koğuşları ziyaret edenlerin %69,3 oranında büyük çoğunluğunun A tipi kişilik sahibi olduğu belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde H₁₁ hipotezinin kabul edildiği belirlenmiştir.

4.2.3.4. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Cinsiyet Karşılaştırılması

Bu ölçeğin cinsiyet karşılaştırması hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₁₂: Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile cinsiyet arasında bir ilişki vardır.

Tablo 38. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Cinsiyet Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için (Bölüm A – 1. Soru)	Cinsiyet			X ²	p
	Kadın	Erkek	Toplam		
Evet	166	203	369	1,596	0,135
	45,0	55,0	100,0		
Hayır	15	28	43	1,596	0,135
	34,9	65,1	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır.

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. (p>0.05). Sonuçlar incelendiğinde H₁₂ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 39. Hücre ve Koşulların Ziyaret Edilmesi ile Cinsiyet Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Hücre ve Koşulları Ziyaret Ettim (Bölüm B – 2. Soru)	Cinsiyet			X ²	p
	Kadın	Erkek	Toplam		
Evet	161	200	361	0,526	0,284
	44,6	55,4	100,0		
Hayır	20	31	51	0,526	0,284
	39,2	60,8	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır.

H₁₃: Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile cinsiyet arasında bir ilişki vardır.

Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. (p>0.05). Sonuçlar incelendiğinde H₁₃ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

4.2.3.5. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Gelir Durumu Karşılaştırılması

Bu ölçeğin gelir durumu karşılaştırması hipotezi aşağıdaki gibidir:

H₁₄: Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile gelir durumu arasında bir ilişki vardır.

Tablo 40. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Gelir Durumu Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için (Bölüm A – 1. Soru)	Gelir Durumu						X ²	p
	2324 TL ve altı	2325-3000 TL	3001-4000 TL	4001-5000 TL	5001 TL ve üzeri	Toplam		
Evet	75	80	98	55	61	369	8,942	0,063
	20,3	21,7	26,6	14,9	16,5	100,0		
Hayır	14	7	6	11	5	43	8,942	0,063
	32,6	16,3	14,0	25,6	11,6	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır.

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (p>0.05). Sonuçlar incelendiğinde H₁₄ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 41. Hücre ve Koğuşların Ziyaret Edilmesi ile Gelir Durumu Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Hücre ve Koğuşları Ziyaret Ettim (Bölüm B – 2. Soru)	Gelir Durumu						X ²	p
	2324 TL ve altı	2325-3000 TL	3001-4000 TL	4001-5000 TL	5001 TL ve üzeri	Toplam		
Evet	74	78	89	58	62	361	4,809	0,307
	20,5	21,6	24,7	16,1	17,2	100,0		
Hayır	15	9	15	8	4	51	4,809	0,307
	29,4	17,6	29,4	15,7	7,8	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır.

H₁₅: Hücre ve koğuşların ziyaret edilmesi ile gelir durumu arasında bir ilişki vardır.

Hücre ve koğuşların ziyaret edilmesi ile gelir durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H_{15} hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

4.2.3.6. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânların Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılması

Bu ölçeğin son 5 yıl içerisindeki ziyaret karşılaştırması hipotezi aşağıdaki gibidir:

Tablo 42. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânların Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için (Bölüm A – 1. Soru)	Son 5 Yıl İçindeki Ziyaret			X^2	p
	Evet	Hayır	Toplam		
Evet	214	155	369	2,069	0,101
	58,0	42,0	100,0		
Hayır	20	23	43		
	46,5	53,5	100,0		

X^2 =ki-kare analizi yapılmıştır.

H₁₆: Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H_{16} hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 43. Hücre ve Koşulların Ziyaret Edilmesi ile Son 5 Yıl İçinde Temelinde Ölüm, Acı ve Trajik Olaylar Barındıran Mekânların Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Hücre ve Koşulları Ziyaret Ettim (Bölüm B – 2. Soru)	Son 5 Yıl İçindeki Ziyaret			X ²	p
	Evet	Hayır	Toplam		
Evet	213	148	361	5,787	0,012*
	59,0	41,0	100,0		
Hayır	21	30	51		
	41,2	58,8	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır, p<0,05*.

H₁₇: Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.

Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. (X² = 3.715, p=0.000). Hücre ve koşulları ziyaret edenlerin %59,0 oranında büyük çoğunluğunun son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret ettiği belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde H₁₇hipotezinin kabul edildiği belirlenmiştir.

4.2.3.7. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarının Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılması

Bu ölçeğin mezar ziyareti karşılaştırması hipotezi aşağıdaki gibidir:

Tablo 44. Tarihi Sinop Cezaevi Hakkında Bilgi Edinmek İçin Ziyaret Edilmesi ile Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarının Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için (Bölüm A – 1. Soru)	Mezar Ziyareti			X ²	p
	Evet	Hayır	Toplam		
Evet	103	266	369	3,857	0,032*
	27,9	72,1	100,0		
Hayır	6	37	43		

14,0	86,0	100,0
------	------	-------

X²=ki-kare analizi yapılmıştır, p<0,05*.

H₁₈: Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.

Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret edilmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($X^2 = 3.857$, $p=0.032$). Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edenlerin %72,1 oranında büyük çoğunluğunun Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret etmediği belirlenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde H₁₈ hipotezinin kabul edildiği belirlenmiştir.

Tablo 45. Hücre ve Koşulların Ziyaret Edilmesi ile Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarının Ziyaret Edilmesi Karşılaştırılmasına Ait Sonuçlar

Hücre ve Koşulları Ziyaret Ettim (Bölüm B – 2. Soru))	Mezar Ziyareti			X ²	p
	Evet	Hayır	Toplam		
Evet	92	269	361	1,415	0,154
	25,5	74,5	100,0		
Hayır	17	34	51		
	33,3	66,7	100,0		

X²=ki-kare analizi yapılmıştır.

H₁₉: Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.

Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret edilmesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$). Sonuçlar incelendiğinde H₁₉ hipotezinin reddedildiği belirlenmiştir.

Tablo 46. Akılda Yer Edilen Hususlar Deneyimler ve Faydaların Sinop Cezaevinde Tutuklu Kalmış Olup, Ölen Herhangi Birinin Mezarlarını Ziyaret Etme Gruplarına Göre Farklılaşmasının Belirlenmesine Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Ölçek	Kişilik Tipi	n	$\bar{X}$	s.s	t	sd	p
Akılda Yer Edinen Hususlar	A Kişilik Tipi	29 2	3,53	1,1 3	-3,488	410	0,001*
	B Kişilik Tipi	12 0	3,94	0,9 8			
Deneyimler	A Kişilik Tipi	29 2	3,32	1,1 6	-2,001	410	0,046*
	B Kişilik Tipi	12 0	3,57	1,0 0			
Kazanımlar	A Kişilik Tipi	29 2	3,52	1,2 3	-4,547	410	0,000*
	B Kişilik Tipi	12 0	4,09	0,9 2			

H₂₀: Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları kişilik tipi gruplarına göre farklılık göstermektedir.

Akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalarının kişilik tipi gruplarına göre farklılıklarının anlamlılık gösterip göstermediğini belirlenmesi için yapılan t-testi sonucuna göre; akılda yer edinen hususlar algılarının kişilik tipi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t = -3.488$; $p = 0.001$; $p < 0.05$). B kişilik tipi ($\bar{X} = 3,94$) akılda yer edilen hususlar algıları, A kişilik tipine ($\bar{X} = 3,53$) göre daha fazladır. Sonuçlar incelendiğinde H₂₀ hipotezinin akılda yer edilen hususlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Deneyimler algılarının kişilik tipi gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t = -2.001$; $p = 0.046$; $p < 0.05$). B kişilik tipi ($\bar{X} = 3,57$) deneyimler algıları, A kişilik tipine ($\bar{X} = 3,32$) göre daha fazladır. Sonuçlar incelendiğinde H₂₀ hipotezinin deneyimler ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir. Kazanımlar algılarının cinsiyet gruplarına göre farkı istatistiksel olarak %95 güvenilirlik düzeyinde anlamlılık gösterdiği saptanmıştır. ($t = -4.547$; $p = 0.000$; $p < 0.05$). B kişilik tipi ($\bar{X} = 4,09$) kazanımlar algıları, A kişilik tipine ($\bar{X} = 3,52$) göre daha fazladır. Sonuçlar incelendiğinde H₂₀ hipotezinin kazanımlar ölçeği özneline kabul edildiği belirlenmiştir.

Tablo 47. Sinop Seyahati Hakkındaki Genel Düşüncelerin Birbirleri Arasındaki İlişki

Seyahat Hakkındaki Genel Düşünceler	1	2	3	4
1. Sinop'taki tüm seyahat deneyimi	1	0,583*	0,617*	0,561*
2. Sinop'a yeniden gelmeyi düşünme		1	0,619*	0,469*
3. Sinop'u tavsiye etme			1	0,528*
4. Sinop'un sahip olduğu özellikler				1

p<0,05*

Değişkenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson korelasyon analizi yapılmış olup, yapılan korelasyon analizi sonucuna göre; Sinop'taki seyahat deneyimi ile Sinop'a yeniden gelmeyi düşünme ($r=0,583$) ve Sinop'un sahip olduğu özellikler ($r=0,561$) ve düşünceleri arasında pozitif yönlü orta seviyede bir ilişki olduğu, Sinop'u tavsiye etme ($r=0,617$) düşüncesi arasında da pozitif yönlü yüksek seviyede bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç eğer Sinop'taki seyahat deneyimi düzeyinde bir artış olursa katılımcıların, Sinop'a yeniden gelmeyi düşünme, Sinop'u tavsiye etme ve Sinop'un sahip olduğu özellikler düzeylerinde de artış olacağı anlamına gelmektedir. Sinop'a yeniden gelmeyi düşünme ile Sinop'un sahip olduğu özellikler ($r=0,469$) düşünceleri arasında pozitif yönlü orta seviyede bir ilişki olduğu, Sinop'u tavsiye etme ($r=0,619$) düşüncesi arasında da pozitif yönlü yüksek seviyede bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç eğer Sinop'a yeniden gelmeyi düşünme düzeyinde bir artış olursa katılımcıların Sinop'u tavsiye etme ve Sinop'un sahip olduğu özellikler düzeylerinde de artış olacağı anlamına gelmektedir. Sinop'un sahip olduğu özellikler ile Sinop'u tavsiye etme ($r=0,528$) düşüncesi arasında da pozitif yönlü orta seviyede bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç eğer Sinop'u tavsiye etme düzeyinde bir artış olursa katılımcıların Sinop'un sahip olduğu özellikler düzeylerinde de artış olacağı anlamına gelmektedir.

4.2.4. Bulguların Genel Değerlendirmesi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen analizler sonucunda hipotezlerin genel değerlendirme sonuçları Tablo 48'de verilmiştir.

Tablo 48. Araştırma Hipotezlerinin Genel Değerlendirme Sonuçları

Hipotez	Sonuç
H₁ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydalar algıları cinsiyet gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Kabul
H₂ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları medeni durum gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Red
H₃ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları son 5 yıl içinde temelinde ölüm acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret etme gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Red
H₄ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları Sinop cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarını ziyaret etme gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Red
H₅ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Red
H₆ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları eğitim durumu gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Red
H₇ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları gelir durumu gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Kabul
H₈ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları ziyarete geline şehir gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Kabul
H₉ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları ziyaret şekli gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Kabul
H₁₀ Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında bir ilişki vardır.	Red
H₁₁ Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında bir ilişki vardır.	Kabul
H₁₂ Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile cinsiyet arasında bir ilişki vardır.	Red
H₁₃ Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile cinsiyet arasında bir ilişki vardır.	Red
H₁₄ Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile gelir durumu arasında bir ilişki vardır.	Red
H₁₅ Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile gelir durumu arasında bir ilişki vardır.	Red
H₁₆ Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.	Red
H₁₇ Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.	Kabul
H₁₈ Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için ziyaret edilmesi ile Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.	Kabul
H₁₉ Hücre ve koşulların ziyaret edilmesi ile Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarının ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır.	Red
H₂₀ Katılımcıların akılda yer edilen hususlar deneyimler ve faydaları kişilik tipi gruplarına göre farklılık göstermektedir.	Kabul

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu A tipi kişiliğe sahiptir (%70,9). Katılımcıların çoğunluğu; 35 yaş altı, bekâr, lisans mezunu, 3000 TL ve üzeri gelire sahip, çoğunlukla büyük şehirlerden (özellikle İstanbul) bireysel olarak ziyarete gelmiş olan, erkeklerden meydana gelmektedir. Bu ziyaretçiler arasında daha önce benzer destinasyonları ziyaret edenler çoğunluktadır.

Katılımların en önemli ziyaret sebepleri “Yaşamlarını bir kısmını geçirmiş kişileri anmak onların burada kaldıkları zaman dilimindeki yaşadıkları ile empati yapabilmek için.” (%80,1) ve “Tarihi Sinop Cezaevi ile alakalı merakımı gidermek için” (%84,0) şeklindedir.

Katılımların ziyaretleri sırasında müzede bulunan hemen hemen her yeri gezmişlerdir. Ancak buna karşın katılımcılar azımsanmayacak düzeyde anı bırakmış (%41,3) ya da anı almışlardır (%35,9).

Katılımcıların çoğunluğu (%46,6) ziyaretlerini 1-2 saatlik süre içerisinde gerçekleştirmişlerdir.

Katılımcıların en çok cezaevinde kalanların yaşadıkları zor hayatı akıllarına getirdikleri görülmektedir (Ort: 3,88). Değişkenler genel olarak incelendiğinde katılımcıların en az düşündükleri ya da akıllarına gelen burada yaşamış olan tanıdıkları/ünlülerdir.

Katılımcıların en yüksek oranda deneyimledikleri durum suçsuz oldukları halde insanların burada mahkûm olmalarından üzüntü duymalarıdır (Ort: 3,73).

Katılımcıların en yüksek oranda anlamlı bir gün geçirdiklerini aktarmışlardır (Ort: 4,01). Katılımcılar Tarihi Sinop Cezaevi ziyaretlerine yüksek tam puan vermişlerdir (Ort: 3,95). Katılımcıların büyük çoğunluğu (Ort: 3,89) Sinop’a yeniden gelmeyi düşündüklerini ve büyük oranda arkadaşlarına tavsiye edeceklerini (Ort: 4,05) belirtmişlerdir. Katılımcılar Sinop’a ise 10 üzerinde 7,08 puan vermişlerdir. Sinop’a yüksek puan vermeleri ve diğer değişkenlerin yüksek olması aynı zamanda katılımcıların bu destinasyonu beğendikleri ve bu ziyaretlerinden zevk aldıkları görülmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Turizm sektörü hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için geçmişten beridir ilgi odağı olan bir sektördür. Turizm sektörünün önemli olmasındaki en önemli nedenler; sektörün dinamik olması, hızlı gelişmesi ve sürekli olarak alternatifler üretmesidir. 2019 yılında küresel çapta pandemi yaşanmasına karşın bile UNWTO (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü), 2019'da 1 milyar 461 milyon uluslararası seyahat gerçekleştirilmiş olup 1,5 trilyon dolar gelir elde edilmiştir. 2020 yılında küresel çapta pandemi yaşansa bile yine turizm gelirleri azımsanmayacak seviyelerde seyretmiştir. Ekonomik potansiyeli göz önünde bulundurulduğunda turizm, ülke ekonomileri açısından büyük önem arz etmektedir. Turizm sektörü belirttiğimiz gibi dinamik, her geçen gün gelişmekte olan bir sektör olup sürekli kendi alternatiflerini ön plana çıkarmaktadır.

Günümüzde çok hızlı değişen dünyada yaşanan birçok gelişme, birelerin isteklerini ve beklentilerini ciddi anlamda etkilemektedir. Değişen istek ve beklentiler ise özellikle işletmeleri sürekli olarak değişime itmektir. Bu sayede işletmeler hitap ettikleri kitleleri tanımlayarak işletme faaliyetlerini buna göre düzenlerler. Bireylerin sürekli değişen istek ve beklentileri işletmelerin yanında destinasyonları da ciddi oranda etkiler. Destinasyonların hedef kitlesinin belirleyici özelliklerini saptayarak, çalışmalarını buna göre yürütmesi gerekmektedir. Turist beklentilerinin, kişilik tiplerinin, kazanımlarının ve beklentilerinin incelenmesi, destinasyonlar adına önem arz eden konulardır. Sürekli yeni turs çekmek yerine varolan potansiyellerini değerlendiren destinasyonlar çoğu zaman daha başarılı olmaktadır. Zira turistlerin beklentilerinin, kişilik tiplerinin, kazanımlarının ve beklentilerinin iyi bilinmesi turistlerin memnun olmasını sağlayarak, turistlerin o destinasyonu hem tekrar ziyaret etmesini sağlar. Memnun olan turist aynı zamanda destinasyonu çevresine de tavsiye ederek merak uyandıracaktır. Bu konuya ilişkin bilincin yerel yönetim ve yerel halka aşılması gerekmektedir. Tarihi Sinop Cezaevi, Türkiye'de bilinen hüzün turizmi çekim merkezlerinden birisidir. İçinde barındırdığı tarihi kişiler, geçmişinden gelen tarihi, sahip olduğu kültürel değerler ve bulunduğu konumun doğa ve çevre açısından sahip olduğu güzellikler ülkemiz için büyük bir şanstır. Ancak ülkemizde hem genel hem yerel yönetimler ve girişimciler sınırlı sayıda turizm dalına yönelmeyi tercih ettikleri için maalesef hüzün turizmi destinasyonlarının tam olarak potansiyeline

ulaşabildiği söylenemez. Zira dünya genelinde örneklere baktığımızda hüzün turizmi destinasyonlarının tam olarak potansiyeline ulaşabildiği örnekler vardır. Kuşkusuz hüzün turizmi çekim merkezi olarak en önemli örneklerinden birini Polonya’da bulunan Austchwitz Toplama Kampıdır. 2011 senesinde müze haline getirilen toplama kampını 1,5 milyonun üzerinde kişi ziyaret etmiştir. Bu tez çalışmasında, kültür turizmin kendi içerisinde yer alan alternatif turizm türlerinden biri olan hüzün turizmi ele alınmıştır. Hüzün turizmi, alternatif turizm kapsamında her geçen gün daha çok gündeme gelmekte ve turistlerin yeni ihtiyaçları ve ilgi alanları olduğu bir dönemde giderek daha popüler hale gelmektedir. Birçok savaş geçirmiş, geçmişinde birçok önemli olaylar ile hüzün ile dolu birçok çekim merkezine sahip ülkemizde, bu özelliği olan destinasyonların turizme kazandırılması önem arz etmektedir.

Uluslararası literatürden Türkçeye “hüzün turizmi, keder turizmi ve savaş alanları turizmi, savaş turizmi ve askeri turizm, kara turizm ve terör turizmi” şeklinde geçen bu turizm şekli dünyada olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda önemli bir gelişim göstermektedir. Türkiye, hem jeopolitik konumu hem de tarih boyunca birçok medeniyeti bünyesinde barındırması nedeniyle turizm açısından önemli merkezlerden birisi olmuştur. Tarih boyunca bölgede yaşanan birçok olay neticesinde hüzün turizmi açısından da büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Hüzün turizmi yeni turizm türlerinden olduğu ve aynı zamanda keder, ölüm kavramlarını içerisinde barındırdığı için insanları hangi tür motivasyonun bu seyahatlere teşvik edeceği ve ne tür bir sonuçla karşılaşılacağı açısından farklılık göstermektedir. Bu tür turizm çeşidinde turist kendini olayların içinde düşünerek ve kendisini olayı yaşayan insanların yerine koyarak bir anlık da olsa o acıları yaşamaktadır. Bu nedenle hedef kitlenin düşünsel, duygusal, sosyal ve fizyolojik özellikleri de önem arz etmektedir.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında ve yapılan araştırma kapsamında hüzün turizm faaliyetlerinin gelişiminde turist motivasyonu neye göre şekillendiği ve değiştiği, hüzün turizmini çekici kılan destinasyonların özellikleri, hüzün turizmi ziyaretinde bulunan turistlerin kişilik tiplerinin neye göre belirlendiği, hüzün turizmi destinasyonu olan Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin, A ve B kişilik tipleri üzerinden deneyimlerinin etkileri ve A ve B kişilik tipine sahip olan bireylerin hüzün turizmi aktivitelerine katılımları ile elde ettikleri deneyim ve faydalar arası ilişki incelenmiştir.

Bu çalışmanın amacı; turizm sektörleri içinde yükselişte olan hüzün turizmini irdelemek, hüzün turizminin kavramsal çerçevesini çizmek ve hüzün turizmini gerçekleştiren A ve B tipi kişilerin duygu ve görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda; hüzün turizmi alanyazını derinlemesine incelenerek hüzün turizmi kavramı, kapsamı, ortaya çıkışı, ekonomik ve sosyokültürel katkıları incelenmiş ve hüzün turizminin yapılabilmesi için gerekli koşullar belirlenmeye çalışılmıştır. Zira birçok araştırmacı konu hakkında çalışmalar yapsa da hüzün turizmi ile ilgili geliştirilmiş bir model ya da kapsamlı bir ölçek bulunmamaktadır. Bu araştırmanın bu eksikliğin giderilmesi konusunda katkı sağlayacağını düşünülerek araştırma çekim merkezi olarak hüzün turizmi çekim merkezini seçen ziyaretçilerin bu ziyaretler ile yaşadıkları deneyimleri ve elde ettikleri kazanımları üzerine eğilmiştir. Araştırmada izlenmesi planlanan yol; ziyaretçilerinin kişilik tipleri ile ziyaretleri sonucu yaşadıkları deneyimler ve elde ettikleri kazanımlar arası ilişkiye dayandırılmıştır.

Dünya geneli turizm trendlerine bakıldığında hüzün turizminin ülkemizde çok ciddi bir potansiyeli olduğu ve birçok destinasyon olması nedeni ile hem ekonomik hem de kültürel anlamda hüzün turizmi destinasyonlarının değerlendirilebileceği aşikardır. Bu çalışmada turistlerin Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi ziyaretlerinde deneyimleri ve elde ettikleri faydaları A ve B kişilik tiplerine göre değerlendirilmiştir.

Turist deneyimleri ve elde ettikleri faydalar, destinasyonlar adına önem arz eden bir konudur. Turist deneyimlerinin iyi, elde edilen faydaların arttırılmasını hedefleyen destinasyonlar daha başarılı olacaktır. Çünkü turistler deneyimleri ve elde ettikleri faydaları ile hem destinasyonu tekrar ziyaret etmek isteyecek hem de yakınlarındaki insanlara tavsiye edip insanların ilgisini cezbedebilecektir. Turist deneyimleri ve elde ettikleri faydalarının iyi anlaşılması için turist profilinin iyi incelenmesi gerek. Bu amaçla tez çalışmasında deneyimler ve elde ettikleri faydalar kişilik tiplerine göre analiz edilmiştir.

Araştırma alanı olan Sinop Tarihi Cezaevi, Sinop kenti kaçmanın neredeyse olanaksız olduğu ve pek çok ünlü ismi ağırlamış olan tarihi bir cezaevidir. Sinop Tarihi Cezaevinde hükümlü olarak bulunan edebiyatçı, siyasetçi ve askerler sonradan yazıya dökülen hatıraları ile önemli eserler ortaya koymuşlardır. Alan hem edebi hem tarihsel hem de kültürel açıdan birçok unsuru bünyesinde bulundurmaktadır.

Eski cezaevi yapısı kuzeyde ve güney cephede birbiri ile simetrik iki ve orta kısımda bir olmak üzere üç ana kısımdan meydana gelir. Yapı içerisinde bulunan toplamda 28 adet koğuş 50 kişi için kullanılmıştır. Yapının güney cephesindeki bölümdeki zemin katta güney ve batı cephelerinde 21 adet disiplin hücresi bulunur. Kuzeydeki birinci kısmın zemin katında bulunan iki bölüm ise kadın mahkûmlar için ayrılmıştır. Binanın güneydoğu cephesinde bulunan hamam, cezaeviyle aynı dönemde inşa edilmiştir. İç kaleyi meydana getiren kuzey -güney konumlu surların doğu kısmına bitişik şekilde atölyeler bulunur.

Araştırmada katılımcıların çoğunluğunun (%70,9) A kişilik tipine sahip olduğu görülmüştür. A kişilik tipine sahip bireyler genel olarak aceleci ve aynı anda birçok işi yapmaya meyillidirler.

Katılımcılar Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi ziyaretlerini çoğunlukla bireysel olarak gerçekleştirmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi gibi hüzün turizmi çekim merkezlerini ziyaret etmişlerdir. Katılımcılar en unutulmaz anlarını çoğunlukla zindanlarda yaşamıştır. Katılımcıların ziyaret etme nedenleri çoğunlukla bilgi edinmektir. En çok tercih edilen etkinlik ise hücreler ve koğuşları ziyaret etmektir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların akılda yer edilen hususlar, deneyimler ve faydaları; cinsiyete, gelir durumuna, ziyarete gelinen şehire, ziyaret şekline göre anlamlı farklılık göstermektedir. Bireylerin demografik özellikleri kişiliklerini etkileyen önemli unsurlardan birisidir. Bu yüzden akılda yer edilen hususlar deneyimler ve faydaları da farklı olacaktır.

Katılımcıların bilgi edinme amacı kişilik tiplerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Katılımcıların hücre ve koğuşların ziyaret edilmesi ile kişilik tipi arasında bir ilişki vardır. Katılımcıların hücre ve koğuşların ziyaret edilmesi ile son 5 yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânların ziyaret edilmesi arasında bir ilişki vardır. Çok sayıda hüzün turizmi türü vardır ve ziyaretçilerin bu farklı türler için ziyaret ettikleri farklı çekim merkezlerinden deneyimledikleri etkileri farklıdır. Ancak çoğu zaman ziyaretçiler, otantikliği veya ölüme duydukları ilgiyi anlama istekleri nedeniyle hüzün turizmi çekim merkezlerini ziyaret ederler

(Seaton, 1996). Iso-Ahola ve Allen (1982) ise turizm güdüsünü, turizm faaliyetlerinde bulunan insanların sosyal ve psikolojik ihtiyaçları karşılama güdüsü olarak görmüştür. Bu nedenle turizm güdüsü, bir turisti turistik ziyarete gelen ve ziyaretçilerin ilgili eğlence faaliyetlerine devam etmesine yol açan faaliyetlerde bulunmayı bekleyen bireyin nedenidir. Bu ihtiyaçları ve beklenen amaçları karşılar. Sonuç olarak, ziyaretçiler katılım güdüsü oluşturduğunda, dürtü onları gerçek davranışlara itecek ve istenen faydaları elde etmek için destinasyondaki faaliyetler yoluyla ihtiyaçları ve amaçları karşılayacaktır. Funk vd., (2003), güdüler oluşturulduktan sonra dürtü gerçek davranışları kolaylaştırdığında, hedefteki faaliyetler yoluyla ziyaretçilerin ihtiyaç ve amaçlarının karşılanacağını ve istenen faydaların elde edileceğini belirtmiştir.

Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi, Sinop şehri ile özdeşleşmiş bir yapıya sahip olup bulunduğu konum insanları birçok anlamda cezbetme potansiyeline sahiptir. Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi güzergâhı üzerinde ayrıca birçok konaklama, yiyecek içecek ve ihtiyaçların karşılanabileceği yerler vardır. Ancak bu güzergâh üzerinde bulunan farklı turizm destinasyonları olduğu için bu işletmeler arası ciddi fiyat farklılıkları olabilmektedir.

Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin ziyareti için özel bir ziyaret sezonu söz konusu değildir. Ancak 4 mevsim ziyaretçilere açık olan müze özellikle yaz dönemlerinde hem yurt içinden hem de yurt dışından gelen kişilerce daha sık ziyaret edilmektedir. Yaz döneminde ayrıca farklı turizm destinasyonları da sunan Sinop, farklı destinasyonlar sayesinde Tarihi Sinop Cezaevi Müzesine de ziyaretçi çekebilmektedir. Türkiye tarihinin siyasi gerçeklerine, adalet düzenine, hukukun işleyişine ve ideolojik dogmasına bağlı özellikle yıkıcı bir olay olarak, Sinop Cezaevi bugün hala açıkça tartışmalı şartlara sahip bir touristic spot alanıdır. Özellikle cezaevinde hayatının bir kısmını geçirmiş olan ve birçok otorite tarafından suçsuz olarak anılan Sabahattin Ali'nin, iktidardaki hâkim hükümet partisine bağlı olarak buraya hapsedilmiş olması bu çekim merkezinin bir cezaevi olduğu kadar suçsuzlar için bir işkence alanı olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu durum da ziyaretçilerin bu destinasyon için bağlarını arttırmaktadır. Artan bu bağlar ise

ziyaretçilerin bu destinasyonu için sahip oldukları turizm motivasyonlarını güçlendirmektedir.

Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin tanıtım faaliyetlerinin arttırılması, sosyal medya üzerinden yapılacak reklam çalışmalarının ve yaratıcı reklam projelerinin artmasının ziyaretçi sayısında artış sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak 2019 yılında yaşanan küresel pandemi nedeni ile sadece Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi değil tüm dünyada turizm sektöründe ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi ziyaretinde bireylerin bu ziyaretin akıllarında yer ettiği, deneyim kazandırdığı ve fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum çekim merkezinin sahip olduğu tarihi, edebi ve kültürel özellikleri ile alakalıdır. Ayrıca daha önceki dönemlerde destinasyonun isim yapmış olması ulusal ve uluslararası araştırmalarda bu destinasyonun ele alınması Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin turistik potansiyelinin sebepleri arasındadır.

Birçok araştırmacı hüzün turizmi alanlarını ziyaret etmenin ve bu tür faaliyetlerde bulunmanın nedeninin büyük ölçüde diğer kültürel miras alanlarıyla eş anlamlı olduğunu savunmaktadır (Beeho ve Prentice, 1997; Prentice, vd., 1998; Prentice, vd., 1998). Çalışmamızda katılımcıların genel olarak kültürel miras turizmi cazibe merkezlerini ziyaret etme nedenleriyle yakından ilgili olduğu bulunmuştur. Örneğin; öğrenme, sorumluluk, manevi bağ ve aile bağları diğer birçok hüzün turizmi alanında olduğu gibi Sinop Cezaevi Müzesini ziyaret etmenin ana nedeni olarak tanımlanmıştır (Ashworth ve Hartmann, 2005; Ballantyne, 2003; Foley ve Lennon, 1996; Lennon ve Foley, 2000; Strange ve Kempa, 2003).

Ülkemizde hüzün turizmi kavramı yeni yeni gelişse de kökleri eskilere dayanmaktadır. Çanakkale şehitliği, Anıtkabir ve Ulucanlar cezaevi müzesi birer hüzün turizmi çekim merkezi olarak uzun süredir ziyaretçi akınına uğramaktadır. Ancak diğer birçok turizm çekim merkezi gibi ziyaretçi akınının çok olmadığı hüzün turizmi destinasyonları yetersiz yatırım, yetersiz alt yapı ve yetersizliği gibi birçok problemle karşı karşıyadır. Ülkemizde turizme olan yatırım ve teşviklerin artması, alternatif turizm destinasyonlarının da canlanmasına imkân tanıyacaktır.

Tarihi Sinop Cezaevi Müzesinin beklenen potansiyeline ulaşmadığı gözlemlerimiz sonucunda ulaşılmıştır. Bu duruma neden olan bileşenler aşağıda verilmiştir:

Ulaşım: Katılımcıların büyük çoğunluğu bu destinasyonu bireysel olarak ziyaret etmiştir. Bu destinasyona özel turların sayısı ise çok azdır. Tur sayısının az olması ise turizm katılımını ciddi oranda etkilemektedir. Bu çekim merkezine düzenlenecek seferlerin artması turizm potansiyelini de arttıracaktır.

Bakım: Çekim merkezi eski bir yapı olduğu için birçok açıdan albenisi olmayan soluk bir yapıya sahiptir. Alanda yapılacak restorasyon çalışmaları ile merkezinin potansiyelinin artacağı düşünülmektedir.

Yerel halk: Bölge yerel halkı çekim merkezinin potansiyelinden faydalanarak seyyar satıcılık ve fahiş fiyatlar ile turistlerin memnuniyet derecelerini önemli oranda etkilemektedir.

Yerel yönetimler: Sinop'ta bulunan birçok farklı destinasyona karşın Tarihi Sinop Cezaevi Müzesine yapılan yatırımların azlığı ve yerel yönetimlerin yeterli özen göstermemesi, bölgenin turistik potansiyeline yeterince duyarlı yaklaşmaması turistlerin bölgeyi ziyaretini etkilemektedir.

Araştırmadan elde edilen tüm veriler ışığında yerel yöneticilere, yerel halka, işletmelere ve gelecekte bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara öneriler geliştirilmiştir.

Ulaşım konusunda öneriler:

- Şehir içi ve şehirlerarası turların arttırılması,
- Şehir içi ulaşımında özel bir durak olarak görülmesi,
- Ulaşım ücretlerinin uygun ve kolay olması gerekmektedir.

Bakım konusunda öneriler:

- Çekim merkezinin restore edilmesi,
- Turistler için temel ihtiyaçların karşılanacağı yerlerin yapılması ve var olanların ıslah edilmesi,

- Yapı içerisi bilgilendirmelerin artırılması,
- Özellikle tarihi ve edebi kişiliği olan şahsiyetlerin bulunduğu kısımların cazip hala getirilmesi,
- Bölgede bulunan diğer benzer tarihi ve hüzün destinasyonlarının da bakımının yapılması,
- Dinlenme alanlarının yapılması gerekmektedir.

Yerel yöneticilere öneriler:

- Temel ihtiyaçlara ulaşımın artırılması
- Bireysel ziyaretlerin yanında toplu ziyaretleri teşvik edecek kampanyalar ve reklam çalışmalarının yürütülmesi,
- Çekim merkezinin şehir ile bütünleşmesi sağlanarak, ziyaretçilerin hüzün turizmi yanında şehri gezerek kültür turizmine katılmalarını sağlayacak etkinliklerin yapılması
- Çevre kirliliğine ve vandalizme yönelik tedbirler alınması,
- Yön levhalarının ve bilgilendirme merkezlerinin artırılması,
- Ulaşım sorunlarının çözülmesi ve olanakların artırılması,
- Özellikle belirli sezonlar için (yaz tatilleri ara tatiller) özel kampanyalar ile aile gezileri ve toplu gezileri teşvik edilmeli,
- Çevrede bulunan tesislerin fiyat ve kalite politikalarının denetlenmesi ve kontrol altına alınması,
- Turistik bilgilendirme merkezlerinin kurulması ve var olanların geliştirilmesi,
- Peyzaj çalışmalarının artırılması gerekmektedir.

Gelecekte bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara öneriler:

- Hüzün turizmi destinasyonlarının potansiyelini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir
- Ziyaretçilerin bu çekim merkezinin tercih etme nedenleri derinlemesine araştırılabilir.

Benzer çalışmalar Tarihi Sinop Cezaevi Müzesi dışında benzer alanlar üzerinde de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adair, J. (2003). *Etkili Motivasyon*. İstanbul: BKY.
- Ağırbaş, İ., Çelik, Y., & Büyükkayıkçı, H. (2005). Motivasyon Araçları ve İş Tatmini: Sosyal Sigortalar Başkanlığı Hastane Başhekim Yardımcıları Üzerinde Bir Araştırm. *Hacettepe Sağlık İdaresi*, 8(3), 326-350.
- Aizenberg, E. (2007). Argentine Space, Jewish Memory: Memorials to the Blown Apart and Disappeared in Buenos Aires. *Mortality: Promoting the Interdisciplinary Study of Death and Dying*, 12(2), 109-123.
- Alaeddinoğlu, F., & Aliagağlu, A. (2007). Savaş Alanları Turizmine Tipik Bir Örnek: Büyük Taarruz ve Başkomutan Tarihî Milli Parkı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 215 - 225.
- Albayrak, A. (05 - 08 Aralık 2013). *Kış Turistlerinin Seyahat Motivasyonları* (Cilt). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Türkan - Tuncer Haşçalık Turizm Fakültesi 14. Ulusal Turizm Kongresi.
- Alderman, D. H. (2002). Writing On The Graceland Wall: On The Importance of Authorship in Pilgrimage Landscapes. *Tourism Recreation Research*, 27(2), 27 - 35.
- Aliagağlu, A. (2008). Savaş Alanları Turizmi İçin Tipik Bir Yer: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı. *Milli Folklor*, 88 - 104.
- Alili, M. (2017). Avrupa'daki Ve Türkiye'deki Hüzün Turizmi Destinasyonlarının Karşılaştırması Üzerine Teorik Bir Çalışma. *IJGTR*, 1(1), 37-50.
- Altay, A. (2015). *Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ile Kişilik Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Andreu, L., Kozak, M., Avcı, N., & Cifter, N. (2005). Market Segmentation by Motivations to Travel: British Tourists Visiting Turkey. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 1-14.
- Ashworth, G. &, Ashworth, G., & Hartmann, R. (. (2005). *Horror and human tragedy revisited: the management of sites of atrocities for tourism*. Sydney: Cognizant Communication Corporation.
- Ashworth, G. J. (2002). Book review. *Tourism Management*, 23(2), 190-191.
- Aslan, S. (2015). Prison Tourism as A Form of Dark Tourism. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar*, 8(40), 600-608.
- Aslan, S., & Yılmaz, A. (2000). Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler*, 2(2), 93-108.
- Atay, L., & Yeşildağ, B. (2010). Savaş Alanları ve Turizmi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 2(2), 65-72.
- Atlas. (27 - Ekim 2015). Cumhuriyete Doğru: Unutulmuş Savaş Afyon - Kütahya. *Atlas*, 52 - 73.
- Ballantyne, R. (1998). *nterpreting 'vision': addressing environmental education goals through interpretation*. London: The Stationary Office.
- Banco, L. M. (2007). Trafficking Trips: Drugs and the Anti - Tourist Novels of Hunter S. Thompson and Alex Garland. *Studies in Travel Writing*, 11(2), 127-153.
- Baptist, K. W. (2010). Diaspora: Death Without A Landscape. *Mortality: Promoting the InterDisciplinary Study of Death and Dying*, 294-307.
- Başaran, İ. E. (1991). *Örgütsel Davranış*. Ankara.: Gül Yayınevi.

- Bayram, Y. (2007). Postmodernizm Üzerine. *Baykara, Sonbahar*, 37 - 39.
- Beech, J., Sharpley, R., & Stone (ed), P. R. (2009). *Genocide Tourism” . The Darker Side of Travel: The Theory and Practice of Dark Tourism*. Bristol, UK: Channel View Publications.
- Beeho, A. J., & Prentice, R. C. (1997). Conceptualizing the experiences of heritage tourists: a case study of New Lanark world heritage village. *Tourism Management*, 18(2), 75-87.
- Beh, A., & Bruyere, B. L. (2007). Segmentation by Visitor Motivation in Three Kenyan National Reserves. *Tourism Management*, 1464 - 1471.
- Bencsik, A., Machova, R., & Hevesi, E. (2016). The Relation Between Motivation and Personality Types. *International Business Management*, 10(3), 183-193.
- Bencsik, A., Machova, R., & Hevesi, E. (2016). The Relation Between Motivation and Personality Types. *International Business Management*, 10(3), 183-193.
- Bencsik, A., Machova, R., & Hevesi, E. (2016). The Relation Between Motivation and Personality Types. *International Business Management*, 10(3), 183 - 193.
- Bigley, J. D., Lee, C., Chon, J., & Yoon, Y. (2010). Motivations for War - related Tourism: A Case of DMZ Visitors in Korea. ” : An International Journal of Tourism Space, Place and Environment,. *Tourism Geographies*, 10(3), : 371 - 394.
- Bigley, J., Lee, D., Chon, K., & Yoon, Y. (2010). Motivations for War - related Tourism: A Case of DMZ Visitors in Korea. *Tourism Geographies* . : An International Journal of Tourism Space, Place and Environment, 371 -394.
- Biran, A. .. (2011). Sought Experiences at (Dark) Heritage Sites. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 820-841.

- Birimoğlu, B. (2015). *Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İli Kadıköy İlçesi Örneği*. İstanbul.: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bittner, M. (2011). Dark Tourism - Evaluation of Visitors Experience After Visiting Thanatological Tourist Attractions. *Turizam*, 15(4), 148 - 158.
- Bloom, T. (2000). Morbid Tourism - A Postmodern Market Niche with An Example from Althorp. *Norsk Geografisk Tidsskrift*, 54(1), 29-36.
- Boorstin, D. J. (1964). *The Image: A Guide to Pseudo*. New York.: Events in America. Harper & Row.
- Bowman, , M. S., & Pezzullo, P. C. (2010). What's so 'Dark' about 'Dark Tourism'? : Death, Tours, and Performance. *Tourist Studies*, 187-202.
- Bölükbaşı, A. G., & Yıldırta, D. Ç. (2009). Yerel Yönetimlerde İş Tatminini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Alan Çalışması. *Marmara Üniversitesi İ. İ. B. F. Dergisi*, 27(2), 345 - 366.
- Braithwaite, R. W. (2010). Contests on the River Kwai: How a Wartime Tragedy Became a Recreational, Commercial and Nationalistic Plaything. *Current Issues in Tourism*, 13(4), 311-332.
- Bristow, R. S., & Newman, M. (2004). Myth vs. Fact: An Exploration of Fright Tourism. *Proceedings of the 2004 Northeastern Recreation Research Symposium*, 215-221.
- Brown, J. (2013). Dark Tourism Shops: Selling "Dark" And "Difficult" Products" . International Journal of Culture. *Tourism and Hospitality Research*, 7(3), 272 - 280.
- Brown, L. (2015). Memorials to the Victims of Nazism: The Impact on Tourists in Berlin. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 13(3), 244-260.

- Buda, D. M., & Shim, D. (2014). Desiring the Dark : ‘a Taste for the Unusual’ in North Korean Tourism. *Current Issues in Tourism*., 1-6.
- Büyüköztürk, Ş. (2009). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, spss uygulamaları ve yorum* (9 b.). Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi,.
- Cassidy, F. (2006). What Motivates Event Tourists? . International Conference on Business and Information. *Academy of Taiwan Information Systems Research: Singapore*, 1-20.
- Caulton, J. R. (2012). The Development and Use of the Theory of ERG: A Literature Review. *Emerging Leadership Journeys*., 5(1), 2-8.
- Chen , L. J., & Chen, W. P. (2015). Pushpull Factors in International Birders' Travel. *Tourism Management*., 416 - 425.
- Clarke, P., & Eastgate,, A. (2011). Cultural Capital, Life Course Perspectives and Western Front Battlefield Tours. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 9(1), 31-44.
- Clarke, P., & McAuley, A. (2013). The Fromelles Interment Dominant Narrative and Reflexive Thanatourism. *Current Issues in Tourism*, 14(3), 1-17.
- Crompton, J. L., & McKay, S. L. (1997). Motives of Visitors Attending Festival Events. *Annals of Tourism Research*, 24(2), : 425–439.
- Čuka, P., & Chovancová, J. (2013). Outline of Development and Current Issues of "Dark Tourism“ in World and in Slovakia. *Current Issues of Tourism Research*., 4-11.

- Çakar, K. (18-22 Ekim 2017). *Tokat Kalesinin Hüzün Turizmi Potansiyeli*. Mardin.: 18. Ulusal Turizm Kongresi.
- Çelik, A. (2017). Hüzün Turizmi Üzerine Bir Derleme. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 41-55.
- Çiçek, D. (2005). *Örgütlerde Motivasyon ve İş Yaşam Kalitesi: Bir Kamu Kuruluşundaki Yönetici Personelin Motivasyon Seviyelerinin Tespit Edilerek İş Yaşam Kalitesinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Çalışma*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: Spss ve Lisrel uygulamaları* (4 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Dal, V. (2009). *Farklı Kişilik Özelliklerine Sahip Bireylerin Risk Algularının Tüketici Davranışı Açısından İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dale, C., & Robinson, N. (2011). *Dark Tourism*. P. Robinson, S. Heitmann ve P. Dieke. Oxfordshire,: Research Themes for Tourism. CABI,.
- Dann, G. .. (2001). Slavery,Contested Heritage andThanatourism. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 1-29.
- Deci, E. L. (1975). *Intrinsic Motivation*. New York and London: Plenum Press.
- Deniz, M., & Tikici (Ed.), M. (2005). *İşletme Yönetiminde Motivasyon.. Örgütsel Davranış Boyutlarından Seçmeler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Dey, B., & Sarma, M. K. (2006). *Tourist Typologies and Segmentation Variables with Regard to Ecotourists*. Tourism Management.

- Dinler, C. (2015). Kars Yöresine Ait Manilerden Hareketle Manilerin Piskanalitik Yaklaşımila Çözümlemesi Üzerine Bir Deneme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 127-131.
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56 - 64.
- Doğaner, S. (2006). Savaş ve Turizm: Troya ve Gelibolu Savaş Alanları. *Türk Coğrafya Dergisi*, 1 - 21.
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2011). *Teaching and Researching Motivation*. Routledge. NewYork.
- Dunkley, R. A. (2007). *The Thanatourist: Collected Tales of Thanatourism Experience. Doctor of Philosophy Thesis*. Cardiff,: The Cardiff School of Management University of Wales Institute.
- Dunkley, R. W. (2007). A shot in the dark? Developing a New Conceptual Framework For Thanatourism. . *Asian Journal of Tourism and Hospitality Research*, 1(1), 54-73.
- Dunkley, R., Westwood, S., & Morgan, N. (2007). A Shot in The Dark? Developing A New Conceptual Framework for Thanatourism. *Asian Journal of Tourism and Hospitality Research*, 1(1), 54-73.
- Durkin, K. F. (2003). *Death, Dying, and The Dead in Popular Culture” . C. D. Bryant (Ed.). Handbook of Death and Dying*. London: Sage Publications.
- Ellis, R. (2009). *Experiencing Dark Tourism: The Real Auschwitz, İngiltere . İngiltere: University of Bristol*.
- Erdem, A. R. (1997). İçerik Kuramları ve Eğitim Yönetimine Katkıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 68-76.

- Erdem, A. R. (1998). Süreç Kuramlarının Eğitim Yönetimine Katkıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51-57.
- Erdem, R. Y. (2009). Hastane Çalışanlarının Kişilik Özellikleri ve Zamanı Kullanma Biçimlerinin İncelenmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 12(2), 105 - 120.
- Eren, E. (2003). *Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)*. İstanbul: Beta Basım.
- Eroğlu, F. (2013). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta.
- F, Y. Ş. (13-16.11.2014). *Hüzün Turizmi ve Mabetleşme Süreci Kapsamında Sarıkamış*. Ankara: 15. Ulusal Turizm Kongresi, Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi.
- Fodness, D. (1994). Measuring Tourist Motivation. *Annals of Tourism Research*, 21(3), 535-581.
- Foley, M. &. (1996). JFK and Dark Tourism: A Fascination with Assassination. *International Journal of Heritage Studies*, 2(4), 198 - 211.
- Friedrich, M. ., (2013). Beauty Versus Tragedy: Thanatourism and The Memorialisation of the 1994 Rwandan Genocide. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 11(4), 302 - 320.
- Fullant, R. M. (2011). Personality, Basic Emotions, and Satisfaction: Primary Emotions in The Mountaineering Experience. *Tourism Management*, 1423 - 1430.
- Funk, D. C. (2003). Understanding consumer support: Extending the Sport Interest Inventory (SII) to examine individual differences among women's professional sport consumers. *Sport Management Review*, 32.

- Garcia, B. R. (2012). Management Issues in Dark Tourism Attractions: The Case of Ghost Tourin Edinburgh and Toledo” . *Journal of Unconventional Parks. Tourism & Recreation Research*,, 4(1), 14 - 19.
- Gawel, E. J. (1997). *Herzberg's Theory of Motivation and Maslow's Hierarchy of Needs. Eric Digests*. Washington DC: Eric Digests.
- George, D. &. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.)*. Boston: Pearson.
- Gibson, D. C. (2006). The Relationship Between Serial Murder and the American Tourism Industry. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 20(1), 45-6.
- Gillespie, J. (2013). World Heritage Management: Boundary - Making at Angkor Archaeological Park, Cambodia. *Journal of Environmental Planning and Management*,, 56(2), 286 - 304.
- Goldberg, V. (. (1998). *Why We Watch: The Attractions of Violent Entertainment*. . New York, USA: Oxford University Press.
- Gökçe, Y. (2002). İlkel Toplumlari Kapsamayan Bir Teori: Psikanaliz. *Milli Folklor*, 7(55), 119-122.
- Gömleksiz, M. N. (2013). Öğretmen Adaylarının Akademik Motivasyon Düzeylerine İlişkin Görüşleri. *TSA*, 3, 99 - 127.
- Gray, H. P. (1970). *International Travel - International Trade*. Heath Lexington Books, Lexington, Massachussets.
- Hair, J. F. (1998). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Haj Mohammad , A. B., & Som, A. P. (2010). An Analysis of Push and Pull Travel Motivations of Foreign Tourists to Jordan. *International Journal of Business and Management*, 5 (12), 41 - 50.

- Hancock, M. E. (2013). New Mission Paradigms and the eEncounter with Islam: Fusing voluntarism, Tourism and Evangelism in Short - Term Missions in the USA. *Culture and Religion: An Interdisciplinary Journal*, 14(3), 305-323.
- Harman, S. (2014). Bağımsız Seyahat Eden Yerli Gezinlerin Seyahat Motivasyonları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(21), 107 - 128.
- Hartmann, R. (2014). Dark Tourism, Thanatourism, and Dissonance in Heritage Tourism Management: New Directions in Contemporary Tourism Research. *Journal of Heritage Tourism*, 9(2), 166 - 182.
- Heidelberg, B. A. (2015). Managing Ghosts: Exploring Local Government Involvement in Dark Tourism. *Journal of Heritage Tourism*, 10(1), 74-90.
- Henderson, J. C. (1997). Singapore's Wartime Heritage Attractions. *Journal of Tourism Research*, 39-49.
- Henderson, J. C. (2000). War As A Tourist Attraction: The Case of Vietnam. *International Journal of Tourism Research*, 269 - 280.
- Henson, R. K. (2006). Use of exploratory factor analysis in published research common errors and some comment on improved practice. *Educational and Psychological Measurement*, 3, 393-416.
- İbrahimioğlu, N. &. (2012). A ve B Tipi Kişilik Özellikleri ile Zaman Yönetimi Davranışları Arasındaki İlişkiler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 251 - 262.
- Iles, J. J. (2003). *Memorial Landscapes of The Western Front: Spaces of Commemoration*. Roehampton, UK.: PhD Thesis, University of Surrey.
- Ilgar, R. (2015). Mabetleşen Bir Mekân: Gelibolu Yarımadası Tarihi Savaş Alanları Turizmi. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ*, 19, 1-20.

- Irimiása, A. (2014). “*The Great War Heritage Site Management in Trentino, Northern Italy*” .
- Isaac, R. K. (2009). Alternative Tourism: Can the Segregation Wall in Bethlehem Be A Tourist Attraction. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 3, 247 - 254.
- Isaac, R. K. (2014). Understanding Visitor’s Motivation at Sites of Death and Disaster: The Case of Former Transit Camp Westerbork, the Netherlands. *Current Issues in Tourism*, 2, 164 - 179.
- Iso-Ahola, S. E. (1982). The Dynamics of Leisure Motivation: the effects of outcome on leisure needs. *Journal of Research Quarterly for Exercise and Sport*, 53(2), 141-149.
- İşcan, Ö. F. (2016). *Bireysel Farklılıklar: Kişilik ve Yetenek” .Örgütsel Davranış (Cilt 1)*. Erzurum: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Jani, D. &. (2014). Personality, Satisfaction, Image, Ambience, and Loyalty: Testing Their Relationships in The Hotel Industry. *International Journal of Hospitality Management*, 11-20.
- Jani, D. (2011). The Influence of Personality on Tourist Information Behaviour. *e - Review of Tourism Research (eRTR)*, 9(3), 88 - 95.
- Jani, D. (2014). Big Five Personality Factors and Travel Curiosity: Are They Related. *Anatolia*, 25(3), 444 - 456.
- Jani, D. J.-H.-H. (2014). Big Five Factors of Personality and Tourists' Internet Search Behavior, Asia Pacific Journal of Tourism Research,. *Journal of Heritage Tourism*, 9(4), 317 - 331.
- Kan, A. &. (2005). Lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 227-237.

- Kang, E. J. (2013). Benefits of Visiting a 'Dark Tourism' Site: The Case of The Jeju April 3rd Peace Park, Korea. *Tourism Management*, 257 - 265.
- Kanten, S. K. (2010). Kişilik, Duygusal Zekâ ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarının Arasındaki İlişkileri Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(11), 41-65.
- Kaplan, T. (2008). *İşgörenlerin Kişilik Tiplerinin Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkisi: Bursa'da Mobilya Sektöründe Uygulama Örneği*. Kütahya: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabacak, G. (İzmir). *İş Gören Kişilik Özelliklerinin İş Stresi Üzerine Etkisi*. 2010: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kassean, H. &. (2013). Exploring Tourists Push and Pull Motivations to Visit Mauritius As A Tourist Destination. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 2(3), 1 - 13.
- Kaya, O. (2006). *Ölüm Turizmi: Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkını Ziyaret Eden Turistlerin Ziyaret Motivasyonlarını Anlamaya Yönelik Bir Araştırma ve Sonuçları*. Çanakkale: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kelman, I. &. (2009). *Developing a Code of Ethics for Disaster Tourism*.
- Keser, A. (2013). *Organizasyonlarda İş Motivasyonu, İş Tatmini ve Bağlılık* . A. Ç. Kirel (ed.). *Organizasyonlarda Davranış*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Kılıç, B. &. (2011). Destinasyon İmajı Oluşturmada Hüzün Turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 209 - 232.
- Kılıç, B. &. (2011). Destinasyon İmajı Oluşturmada Hüzün Turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 209-232.
- Kılıç, B. &. (2011). Hüzün turizmi, Katarsis Ve Alternatif Katarsistik Bir Destinasyon Örneği Olarak San Jose Madeni. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 8(3), 6-22.
- Kılıç, B. K. (30 Kasım - 4 Aralık 2011). *Çekici Faktörlerin Destinasyon Seçimine Etkisinin Belirlenmesi ve Hüzün Turizmi ilişkisi*. Düzce: 12. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı.
- Kim, S. &. (2014). Local Community Perspectives Towards Dark Tourism Development: The Case of Snowtown, South Australia. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 13(1), 1 -12.
- Kim, Y. H. (2010). Development of a Multi - Dimensional Scale for Measuring Food Tourist Motivations. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 11(1), 56 - 71.
- Koçel, T. (2001). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta.
- Kono, S. &. (2015). Roles of Leisure in the Post - Disaster Psychological Recovery after the Great East Japan Earthquake and Tsunami” .. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 37(1), 1 -19.
- Korstanje, M. E. (2011). Detaching the Elementary Forms of Darktourism Tourism. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 22(3), 424 - 427.

- Kovacs, C. L. (2013). Pompeii and Its Material Reproductions: the rise of a Tourist Site in the Nineteenth Century. *Journal of Tourism History*, 5(1), 25 - 49.
- Kozak, A. M. (2015). Dark (hüzün) turizmi olarak Çanakkale. 8. *Lisansüstü Öğrenci Araştırmaları Kongresi*, 3-6.
- Kozak, M. A. (2009). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, M. A. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 24(2), 7-22.
- Köroğlu, Ö. (2011). *İş Doyumu ve Motivasyon Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Performansla İlişkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma*. Balıkesir: Yayımlanmış Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurnaz, H. A. (2013). Hüzün Turizmi Katılımcılarının Seyahat Motivasyonlarının Belirlenmesi. *Şletme Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 57 - 73.
- Kuukasjarvi, M. (2006). *Dark Tourism - The Dark Side of The Man. Research Note*. Finland: Vaasa Polytechnic.
- Kuusi, H. (2008). *Prison Experiences and Socialist Sculptures: Tourism and The Soviet Past in The Baltic States”* . A. Kostianen & T. Syrjama (ed .) , *FUNTS*. Savollina, Finland,: Touring The Past Uses of History in Tourism.
- Küçükahmet, L. (2006). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara : Nobel Yayınları.
- Lai, E. R. (2011). *Motivation: A Literature Review*. New York: Pearson.
- Lennon, J. &. (2000). *Dark Tourism: The Attractions of Death and Disaster*. London: Thomson.

- Lennon, J. J. (1999). Interpretation of the unimaginable: the US Holocaust Memorial Museum, Washington, DC, and “dark tourism. *Journal of Travel Research*, 38(11), 46-50.
- Lennon, J. J. (2000). *Dark tourism*. London: Continuum.
- Leung, R. &. (2010). A Review of Personality Research in The Tourism and Hospitality Context. *Journal of Travel & Tourism Marketing*,, 439–459.
- Lloyd, D. W. (1998). *Battlefield Tourism: Pilgrimage and the Commemoration of the Great War in Britain, Australia and Canada 1919 - 1939* . Oxford. MacMillan, London: Berg,.
- Madran, C. &. (2010). Satıcıların Kişilikleri ile Performanslarının İlişkisi: Beş Faktör Modeline Göre Bir Analiz” . Ç. Ü. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(1), 366 - 381.
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 370 - 396.
- Maslow, A. H. (1987). *Motivation and Personality*. NewYork: Harper and Row.
- Meng, F. T. (2006). Measuring Tourist Satisfaction by Attribute and Motivation: The Case of A Nature - based Resort. *Journal of Vacation Marketing*, 14(1), 41 - 56.
- Met. (2012). 170.
- Miles, S. (2014). Battlefield Sites as Dark Tourism Attractions: An Analysis of Experience. *Journal of Heritage Tourism*, 9(2), 134 - 147.
- Miles, W. F. (2002). Auschwitz: Museum Interpretation and Darker Tourism. *Annals of Tourism Research*,, 29(4), 1175 - 1178.

- Minić, N. (2012). Development of Dark Tourism in The Contemporary Society. *J. Geogr. Inst. Cvijic*, 62(3), : 81 - 103.
- Mount, M. B. (2005). Higher - Order Dimensions of The Big Five Personality Traits and The Big Six Vacational Interest Types. *Personnel Psychology*, 58, 447 - 478.
- Muzaini, H. T. (2007). Intimations of Postmodernity in Dark Tourism: The Fate of History at Fort Siloso, Singapore. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 5(1), 28 - 45.
- Nayır, K. F. (2013). Örgütsel Etkinliğin Psikolojik Temelleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 197 - 208.
- Nicolau, J. L. (2006). The Influence of Distance and Prices on The Choice of Tourist Destinations: The Moderating Role of Motivations. *Tourism Management*, 27(5), 982 - 996.
- Niemelä, T. (2010). *Motivation Factors in Dark Tourism, Case: House of Terror. Bachelor's Thesis*. Finland: Lahti University of Applied Sciences,.
- Niemela, T. (2010). Motivation Factors in Dark Tourism: Case: House of Terror. *Lahti University of Applied Sciences the Faculty of Tourism and Hospitality Degree Programme in Tourism and Hospitality Management Nature and Soft Adventure Tourism Bachelor's The Faculty of Tourism and Hospitality Degree Programme in Tourism and Hospital*, 11-12.
- Odabaşı, Y. (2004). *Postmodern Pazarlama ve Pazarlama Stratejisi*. Eskişehir: . Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Oren, G. &. (2012). The Yad Vashem Holocaust Museum: Educational Dark Tourism in a Futuristic Form. *Journal of Heritage Tourism*, 7(3), : 255 - 270.

- Osborne, J. W. (2012). Replication analysis in exploratory factor analysis: what it is and why it makes your analysis better. ”. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 17(15), 1-8.
- Örücü, E. &. (2008). Örgütsel - Yönetmel Motivasyon Faktörlerinin Çalışanların Performans ve Verimliliğine Etkilerini İncelemeye Yönelik Ampirik Bir Çalışma: Hizmet ve Endüstri İşletmesi Örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 15(1), 85 - 97.
- Özçelik, H. (2012). *Gelibolu Waterloo Karşılaştırması Yoluyla Türkiye'de Keder Turizmi Potansiyelinin Analizi*. Antalya: Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, G. &. (2009). Satisfaction and Loyalty of Festival Visitors. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 20(2), 359 - 373.
- Özdemir, O. Ö. (2012). Kişilik Gelişimi” . *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(4), 566 - 589.
- Özgen, Ö. (11Eylül - Aralık 2000). Kapadokya'yı Ziyaret Eden Turistlerin Genel Seyahat Motivasyonları ve Tatmin Olma Durumları. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22 - 34.
- Özkalp, E. &. (2013). *Örgütsel Davranış*. Bursa: Ekin Yayın Evi.
- Özkalp, E. (2013). *Örgüt İçinde Birey ve Kişilik* . A. Ç. Kirel & O. Ağlargöz (ed .). *Örgütsel Davranış*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi,.
- Özsoy, E. &. (2013). Kişilik Kavramının Örgütler Açısından Önemi: Bir Literatür Taraması. *İşletme Bilimi Dergisi*, 1-12.
- Özsu, S. (2015). *Tüketici Davranışlarının Analizinde Sigmund Freud'un Piskanaliz Kuramı. Literatür Taraması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- Öztürk, Z. &. (2003). Örgütsel Motivasyon ve Kamu Çalışanlarını Motive Eden Faktörler. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 57-67.
- Pakdel, B. (2013). The Historical Context of Motivation and Analysis Theories Individual Motivation. *International Journal of Humanities and Social Science*, 13(8), 240 - 247.
- Pamukçu, H. (2017). *Konaklama İşletmelerinde Helâl Turizm Standardizasyonu Önerisi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Paris, C. M. (2010). Backpacker Motivations: A Travel Career Approach. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 19(3), 244 - 259.
- Park, D. B. (2009). "Segmentation by Motivation in Rural Tourism: A Korean Case Study. *Tourism Management*, 30(1), 99 - 108.
- Park, J. Y. (2014). Psychographics: Static or Dynamic. *International Journal of Tourism Research*, 16(4), 351 - 354.
- Park, K. S. (2008). Visitors' Motivation for Attending The South Beach Wine and Food Festival, Miami Beach, Florida. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25(2), : 161 - 181.
- Paşamehmetoğlu, A. &. (2013). *Örgütsel Davranış*. İstanbul: Beta.
- Pearce, P. L. (2005). Developing the Travel Career Approach to Tourist Motivation. *Journal of Travel Research*, 46, 226 - 237.
- Pelit, E. T. (2010). Turizm Sektöründeki İşgörenlerin Kişilik Özelliklerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(16), 9 - 16.

- Peter Tarlow & Marine Novelli (Edt.). (2005). *Niche Tourism: Contemporary Issues. Trends and Cases, Routledge*, 48.
- Pezzullo, P. C. (2009). This is the Only Tour That Sells: Tourism, Disaster, and National Identity in New Orleans. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 7(2), 99 - 114.
- Prayag, G. &. (2011). The Relationship Between The ‘Push’ and ‘Pull’ Factors of A Tourist Destination: The Role of Nationality – An Analytical Qualitative Research Approach. *Current Issues in Tourism*, 14(2), 121–143.
- Preece, T. &. (2005). *Motivations of Participants in Dark Tourism: A Case Study of Port Arthur, Tasmania, Australia” . C. Ryan, S. J. Page & M. Aicken (Ed .)*. London: Taking Tourism to The Limit. Elsevier.
- Prentice, R. C. (1993). The experience of industrial heritage: the case of Black Gold. *Built Environment,, 19*, 137-146.
- Prentice, R. C. (1998). Visitor learning at a heritage attraction: a case study of discovery as a media product. *Tourism Management*, 19(1), 5-23.
- Ramlall, S. (2004). A Rewiev of Employee Motivations Theories and Their Implications for Employee Retention within Organizations. *Journal of American Academy Bussiness*, 5(1/2), 52 - 63.
- Robbie, D. (2008). Touring Katrina: Authentic Identities and Disaster Tourism in New Orleans. *Journal of Heritage Tourism*, 3(4), 257 - 266.
- Rojek, C. (1993). *Ways of Escape: Modern Transformations in Leisure and Travel*.
- Ross, J. I. (2012). Touring Imprisonment: A Descriptive Statistical Analysis of Prison Museums. *Tourism Management Perspectives*, : 113 - 118.

- Rothmann, S. &. (2003). The Big Five Personality Dimensions and Job Performance. *SA Journal of Industrial Psychology*, 29(1), 68 - 74.
- Ryan, C. &. (2006). The Buried Village, New Zealand – An Example of Dark Tourism? *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 11(3), 211 - 226.
- Sabuncuoğlu, Z. &. (2008). *Örgütsel Psikoloji*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Saif, S. K. (2012). Synthesizing The Theories of Job - Satisfaction Across The Cultural/Attitudinal Dementions. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3(9), 1382 - 1396.
- Scherer, R. F. (1988). Dimensionality of Coping: Factor Stability Using the Ways of Coping Questionnaire. *Psychological Reports* 62, 763-770.
- Schermelleh-Engel, K. &. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Test of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schlör, J. (2003). From Remnants to Realities: Is There Something Beyond a "Jewish Disneyland" in Eastern Europe? *Journal of Modern Jewish Studies*, 2(2), 148 - 158.
- Schneider, P. P. (2011). Applying The 3M Model of Personality and Motivation To Adventure Travelers. *Journal of Travel Research*, 1-13.
- Seaton, A. V. (1996). 1996). From thanatopsis to than tourism: guided by the dark. *Journal of Heritage Studies*, 2(4), 234-244.
- Seaton, A. V. (1996). Guided by The Dark: From Thanatopsis to Thanatourism.
- Seaton, A. V. (1999). War and thanatourism” . *Annals of Tourism Research*, Another Weekend Away Looking For Dead Bodies: Battlefield Tourism on The Somme And In Flanders. *Tourism Recreation Research*, 25(3), 130 - 158.

- Seaton, A. V. (2002). Thanatourism's Final Frontiers? Visits to Cemeteries, Churchyards And Funerary Sites As Sacred And Secular Pilgrimage. *Tourism Recreation Research*, 27(2), 73 - 82.
- Seaton, A. V. (2004). *Thanatourism in the Early 21st Century: Moral Panics, Ulterior Motives and Alterior Desires* . T. V. Singh (ed.). *New Horizons in Tourism: Strange Experiences and Stranger Ppractices*. Wallingford: CABI Publishing.
- Seebaluck, N. V. (2015). An Analysis of The Push and Pull Motives for Choosing Mauritius as “the” Wedding Destination. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 175, 201 – 209.
- Seker, S. E. (2015). Motivasyon Teorisi (Motivation Theory. *YBS Ansiklopedisi*, 1, 23-27.
- Semerci, A. S. (2005). *İş Motivasyonu ve Sonuçları: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nda Bir Uygulama*. Ankara: Yayınlanmış Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü.
- Semiz, B. B. (10 - 12 Haziran 2015). *Tüketicilerin Kişilik Tiplerinin Satın Alma Tarzlarına Etkisinin İncelenmesi*. Eskişehir: 20. Ulusal Pazarlama Kongresi Bildiri Kitabı.
- Sharpley, R. (2009). “*Shedding Light on Dark Tourism: An Introduction*” . R. Sharpley ve P. R. Stone (ed.). *The Darker Side of Travel, The Theory and Practice of Dark Tourism*. Bristol, UK: Channel View Publications.
- Sharpley, R. C. (2005). *Travels to the Edge of Darkness: Towards a Typology of “Dark Tourism*. London: Taking Tourism to The Limit. Elsevier.
- Slade, P. (2003). Gallipoli Thanatourism: The Meaning of ANZAC. *Annals of Tourism Research*, 30(4), 779 - 794.

- Small, S. (2013). Still Back of the Big House: Slave Cabins and Slavery in Southern Heritage Tourism. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 15(3), 405 - 423.
- Smith, N. &. (2005). *Presentation of Dark Tourism: TeWairoa, The Buried Village*” . C. Ryan, S. J. Page & A. Michelle (Ed .). London: Taking Tourism to The Limit. Elsevier.
- Smith, V. (. (1996). *Tourism, Crime and International Security Issues*. Chichester, UK: JohnWiley & Sons, .
- Smith, V. (1998). War And Tourism: An American Ethnography. *Annals of Tourism Research*,, 25(1), 202 - 207.
- Snepenger, D. K. (2006). Modeling Iso - Ahola’s Motivation Theory in The Tourism Context. *Journal of Travel Research*(45), 140 - 149.
- Soysal, A. (2008). Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması. *Çimento İşverenler Dergisi*, 22(1), 4 - 18.
- Steers, R. M. (2004). Introduction to Special Topic Forum The Future of Work Motivation Theory. *Academy of Management Review*, 29(3), 379–387.
- Stone, P. &. (2008). Consuming dark tourism: A thanatological perspective. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 574-595.
- Stone, P. R. (2006). A Dark Tourism Spectrum: Towards a Typology of Death and Macabre Related Tourist Sites, Attractions and Exhibitions. *Tourism*, 54(2), 145 - 160.
- Stone, P. R. (2008). Consuming Dark Tourism: A Thanatological Perspective. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 574 - 595.

- Stone, P. R. (2009). *Making Absent Death Present: Consuming Dark Tourism in Contemporary Society* . R. Sharpley & P. R. Stone (ed.). *The Darker Side of Travel: The Theory and Practice of Dark Tourism*. Bristol, UK: Channel View Publications.
- Stone, P. R. (2006). *Death, Dying and Dark Tourism in Contemporary Society: A Theoretical and Empirical Analysis*. PhD Thesis. University of Central Lancashire; School of Sport, Tourism & The Outdoors . Preston, UK : , Lancashire,.
- Stone, P. R. (2011). Dark Tourism and the Cadaveric Carnival: Mediating Life and Death Narratives at Gunther von Hagens' Body Worlds. *Current Issues in Tourism*, 14(7), 685 - 701.
- Stone, P. R. (2014). Necromanticism: Travelling to Meet the Dead 1750–1860. *Journal of Heritage Tourism*, 9(1), 84 - 86.
- Strange, C. &. (2003). Shades of dark tourism: Alcatraz and Robben island. *Annals of Tourism Research*, 30(2), 386-405.
- Suardana, W. .. (2014). Satisfaction As Mediators of The Relationship Between Motivation and Loyalty of Diving Tourists to Bali. . *E - Journal of Tourism Udayana University*, 1(1), 19 - 35.
- Şahin, F. (2012). Büyük Adam Düşüncesinden Liderlikte Özellikler Kuramına Kavramsal Bir Bakış. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13(1), 141 - 163.
- Şenol, F. (2015). *Türkiye Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şimşek, M. Ş. (2001). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Ankara: Nobel Yayın Evi.

- Tabachnick, B. G. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Pearson. Boston: Allyn & Bacon.
- Tabachnick, B. G. (2014). *Using multivariate statistics*. . USA: *Pearson Education Limited*.
- Tan, W. K. (2013). Does Personality Predict Tourism Information Search and Feedback Behaviour? *Current Issues in Tourism*, 16(4), 388 - 406.
- Tang, Y. (2014). Travel Motivation, Destination Image and Visitor Satisfaction of International Tourists After the 2008 Wenchuan Earthquake: A Structural Modelling Approach. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(11), 1260 - 1277.
- Tanrısevdi, A., & Çavuş, Ş. (2003). Özel ilgi Turizmi ve Özel ilgi Turizmi Kapsamında Kuşadası ve Çevresinde Var O lan Potansiyel Potansiyel Kaynaklar Üzerine Kuramsal Bir inceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 9-22.
- Tarlow, P. E. (2005). Dark Tourism; The Appealing ‘Dark’ Side of Tourism and More” . M. Novelli (ed.). *Niche Tourism; Contemporary Issues. Trends and Cases*. Elsevier, Oxford, 47 - 58.
- Taşdemir, S. (2013). *Motivasyon Kavramına Genel bir Bakış, Motivasyon Araçları ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Ölçeğinde Bir Model Önerisi*,. Ankara: Yayınlanmış İdari Uzmanlık Tezi. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu.
- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 939 - 971.

- Thurnell - Read, T. P. (2009). Engaging Auschwitz: An Analysis of Young Travellers' Experiences of Holocaust Tourism. . *Journal of Tourism Consumption and Practice*,, 26(52), 26 - 52.
- Tokat, B. K. (2013). A - B Tipi Kişilik Özelliklerine Sahip İşgörenlerin Olası Bir Örgütsel Değişime Yatkınlıklarının Araştırılması. *Turkish Studies*, 8(8), 1973 - 1988.
- Toker, B. (2006). *Konaklama İşletmelerinde İşgören Motivasyonu ve Motivasyonun İş Doyumuna Etkileri - İzmir'deki Beş ve Dört Yıldızlı Otellere Yönelik Bir Uygulama*. İzmir: Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tokinan, B. Ö. (2011). Yaratıcı Dans Etkinliklerinin Motivasyon, Özgüven, Özyeterlik ve Dans Performansı Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,(40), 363 - 374.
- Tosi, H. L. (1990). *Managing Organizational Behaviour*. USA.: Harper & Row Publishers.
- Tunbridge, J. E. (1996). *Dissonant Heritage: The Management of the Past as a Resource in Conflict*. Toronto: John Wiley and Sons.
- Tuzcuoğlu, N. (1995). Piskanaliz Kuramı ve Özellikleri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,(7), 275 - 285.
- Uçkun, S. (2004). *İşletme ve işletme Türleri, Turizm İşletmeleri*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Uğurlu, K. (12- 15.11.2015). *Utaç Müzeleri ve Turizm*. Çanakkale,: 16. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm Fakültesi.

- tama, G. B. (2014). The Motivation and Satisfaction of Elderly Tourists Visiting Bali Tourism Destination Indonesia. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(18), 10 - 16.
- Ünal, D. (2014). Koşuların Sağır ve Dilsiz Şimdi Sinop Cezaevi. *Hukuk Gündemi*, 20147\2, 92 - 96.
- Ünal, F. T. (2013). Türkçe Öğretmenlerinin Motivasyon Faktörlerine İlişkin Görüşleri . *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, , 7 - 22.
- Ünlü, S. A. (2001). *Kişilik Kuramları” . Psikoloji*. Eskişehir,: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Varol, F. (2015). Hüzün Turizminin Türkiye’de Var Olan Potansiyeli Üzerine Kuramsal Bir Araştırma”, EITOC. I. Eurasia International TourismCongress: CurrentIssues. *Trends and Indicators*, 1(1), 147-160.
- Walter, T. (1993). War Graves Pilgrimage. . *Bereavement Care*, 12(3), 26 - 29.
- Warner, J. (1999). North Cyprus: Tourism and the Challenge of Nonrecognition. *.Journal of Sustainable Tourism*, 7(2), 128 - 145.
- Wilson, J. Z. (2004). Dark Tourism and Celebrity Prisoner: Front and Back Regions in Presentations of An Australian Historical Prison. *Journal of Australian Studies*, 28(82), 1-13.
- Winter, C. (2011). First World War Cemeteries: Insights from Visitor Books. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 13(3), 462 - 479.
- Wollaston, I. (2005). Negotiating the Marketplace: The Role (s) of Holocaust Museums Today. *Journal of Modern Jewish Studies*, 4(1), 63 - 80.

- Yanbastı, G. Y. (2011). *Kişilik Kuramları, "An Empirical Study of The Existence, Relatedness, and Growth (ERG) Theory in Consumer's Selection of Mobile Value*. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Yankovska, G. &. (2014). Dark and Toxic Tourism in the Chernobyl Exclusion Zone. *Current Issues in Tourism*, 17(10), 1-11.
- Yeşildağ, B. &. (2011). Savaş Alanları Turizmi: Gelibolu Yarımadası'na gelen Ziyaretçilere Yönelik Bir Çalışma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(6), 267 - 280.
- Yıldız, Z. (2011). Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3, 54-71.
- Yıldız, Z. Y. (2015). Kara Turizm, Terör Turizmi ve Türkiye Potansiyeli. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 390 - 407.
- Yılmaz, C. (2009). Tarihi Sinop Kalesi Cezaevi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 1-16.
- Yılmaz, C. (2009). Tarihi Sinop Kalesi Cezaevi/From A Geographical Point of View; The Historical Castle - Prison of Sinop. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 1 -16.
- Yoo, K. H. (2011). Influence of Personality on Travel - related Consumer - generated Media Ceation. *Computers in Human Behavior*, 609–621.
- Yoon, Y. &. (2005). An Examination of The Effects of Motivation and Satisfaction on Destination Loyalty: A Structural Model. *Tourism Management*, 26(2005), 45 - 56.
- Yuan, J. C. (2004). An Analysis of Wine Festival Attendees' Motivations: A Synergy of Wine, Travel and Special Events? *Journal of Vacation Marketing*, 11(1), 41 - 58.

- Yuill, S. M. (2003). *Dark Tourism: Understanding Visitor Motivation at Sites of Death and Disaster. Master of Science Thesis* . Texas, USA: Texas A&M University.
- Zerva, K. (2013). Crime and Tourism: Organizational Opportunities and Social Marketing in LA Gang Tours. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 11 ((1-2)), 92 - 108.
- Zhang, J. J. (2010). Of Kaoliang, Bullets and Knives: Local Entrepreneurs and the Battlefield Tourism Enterprise in Kinmen (Quemoy) , Taiwan” . *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space. Place and Environment*, 12(3), 395 - 411.
- Zhang, Y. &. (2014). Understanding Travel Motivations of Chinese Tourists Visiting Cairns, Australia. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 44 –53.

İnternet Kaynakları

- Amey, K. (2019, Ocak 11). *Holiday In The Death Zone: How Nuclear Disaster. Hit Chernobyl Now Has TEN THOUSAND Tourists A Year*: [http : //www .dailymail .co .uk/travel/travel_news/article - 3047031/Chernobyl - thriving - holiday - destination - following - rise - dark - tourism - phenomenon . html](http://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-3047031/Chernobyl-thriving-holiday-destination-following-rise-dark-tourism-phenomenon.html) adresinden alındı
- Ball, B. (2014). *A summary of motivation theories*. yourcoach: [http : //www .yourcoach .be/blog/wp - content/uploads/2012/03/Asummaryofmotivation - theories1 .pdf](http://www.yourcoach.be/blog/wp-content/uploads/2012/03/Asummaryofmotivation-theories1.pdf), adresinden alındı
- CarlGustavJung*. (2020, 02). *blog.milliyet.com*: <http://blog.milliyet.com.tr/carl-gustavjung/Blog/?BlogNo=152433> adresinden alındı

hdm. Org. uk. "01/03/1941 Construction of Auschwitz . (2020, 04 05). Birkenau Begins: [http : //hmd .org .uk/sites/default/files/images/image - library/auschwitz_i_gates .jpg](http://hdm.org.uk/sites/default/files/images/image-library/auschwitz_i_gates.jpg), adresinden alındı

Institute for Dark Tourism Research . (2020, 04). IDTR: [http://www.uclan.ac .uk/research/explore/groups/institute_for_dark_tourism_research .php](http://www.uclan.ac.uk/research/explore/groups/institute_for_dark_tourism_research.php) adresinden alındı

Institute for Dark Tourism Research . (2020, 03 15). IDTR. : [http://www.uclan.ac .uk/research/explore/groups/institute_for_dark_tourism_research .php](http://www.uclan.ac.uk/research/explore/groups/institute_for_dark_tourism_research.php) adresinden alındı

*Kumaş, V. (2020). *Dört Kişilik Dört Kuram*. populerpsikoloji: [http : //populerpsikoloji. com/article - detail/id/43](http://populerpsikoloji.com/article-detail/id/43) adresinden alındı*

*Ocean View Publishing. *Famous Inmates* . (2019, 12). alcatrazhistory: [http : //www .alcatrazhistory .com/famous .htm](http://www.alcatrazhistory.com/famous.htm) adresinden alındı*

*Özbaran, M. H. (2020). *Robben Adası*. gezialemi: . [http : //www .gezialemi .com/DunyaMiraslariAyrinti .asp?ID=144&SAYFA=15](http://www.gezialemi.com/DunyaMiraslariAyrinti.asp?ID=144&SAYFA=15), adresinden alındı*

*Özbek, F. (2020). *Sinop Tarihi Cezaevi ve Dünya Kültür Miras Listesi*. turizmhaberleri: [http://www .turizmhaberleri .com/koseyazisi .asp?ID=1822](http://www.turizmhaberleri.com/koseyazisi.asp?ID=1822), adresinden alındı*

*Routledge, T. &. (2020). *Discover Our Dark Tourism Collection Today*. tandfonline: [http : //explore .tandfonline .com/page/pgas/dark - tourism](http://explore.tandfonline.com/page/pgas/dark-tourism), adresinden alındı*

*Sarımaden, S. D. (2020). *Dark Turizm İlgisi Artıyor*. turizmglobal: [http://www.turizmglobal.com/darkturizmilgisi - artiyor/](http://www.turizmglobal.com/darkturizmilgisi-artiyor/) adresinden alındı*

*sinop.gov. (2019, Kasım). *sinop.gov*. http://www.sinop.gov.tr/default_b0.aspx?content=1020 adresinden alındı*

Slayton, S. L. (2020). *Ground Zero – Tragedy, Terror, and Grief Tourism*. grieftourism: [http : //www.griefftourism .com/ground - zero - tragedy - terror - and - grief - tourism/](http://www.griefftourism.com/ground-zero-tragedy-terror-and-grief-tourism/) . adresinden alındı

TDK. (2020). Güncel Türkçe Sözlük: [http : //www.tdk.gov.tr/index .php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK .GTS .560ba7b4cb5497 .75086065](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.560ba7b4cb5497.75086065) adresinden alındı

Topaloğlu. (2020). *Motivasyon Kuramına Giriş*. [http : //www.e-motivasyon.net/Motivasyon - Kuramina - Giris.html,](http://www.e-motivasyon.net/Motivasyon-Kuramina-Giris.html) . adresinden alındı

Ulucanlar Cezaevi Müzesi . (2020, 05). Ulucanlar: 81 Yıllık Bir Bellek: [http : //www .ulucanlarcezaevimuzesi .com/default.asp](http://www.ulucanlarcezaevimuzesi.com/default.asp) . adresinden alındı

[www .sohbetiyaran .com](http://www.sohbetiyaran.com) . (tarih yok). Bugün 22 Aralık: [http : //www .sohbetiyaran .com/?p=220](http://www.sohbetiyaran.com/?p=220) adresinden alındı

[www .travelpod .com](http://www.travelpod.com) . *GenocideTourism - TheMemorials* . (2020, 01). [travelpod : http : //www .travelpod .com/travel - blog - entries/djchurch/rtw - 2006andon/1.180.344.240/tpod . html,](http://www.travelpod.com/travel-blog-entries/djchurch/rtw-2006andon/1.180.344.240/tpod.html) adresinden alındı

[www .türkiyerehberi .gen .tr](http://www.turkiyerehberi.gen.tr) . *Gelibolu Yarımadası* . (2020, 01). [http : //www .turkiyerehberi .gen .tr/sehirler/gelibolu - yarim - adasi](http://www.turkiyerehberi.gen.tr/sehirler/gelibolu-yarim-adasi) adresinden alındı

www.muze.gov.tr/tr/muzeler/tarihi-sinop-cezaevi . (2019). [.muze.gov.t: http://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/tarihi-sinop-cezaevi](http://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/tarihi-sinop-cezaevi) adresinden alındı

www.sinopkulturturizm.gov.tr/TR,74927/istatistikler.html . (2019). [sinopkulturturizm.gov.tr:](http://www.sinopkulturturizm.gov.tr) <http://www.sinopkulturturizm.gov.tr/TR,74927/istatistikler.html> adresinden alındı

www.sinopmuzesi.gov.tr . (2019, Kasım). <http://www.sinopmuzesi.gov.tr> adresinden alındı

Yeşildağ, E. (2020, 01). *Kişiliğe Boyutsal Yaklaşım ve Beş Faktör Modeli*. .
kariyerpenceresi.: [http://www.kariyerpenceresi.com/index
.php?yazarlarimiz,15,391/kisilige-boyutsal-yaklasim-ve-bes-faktor-
modeli.html](http://www.kariyerpenceresi.com/index.php?yazarlarimiz,15,391/kisilige-boyutsal-yaklasim-ve-bes-faktor-modeli.html) adresinden alındı

EKLER

EK-1: Anket Formu

1.BÖLÜM: DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER

1. Cinsiyetiniz (1) Kadın (2) Erkek
2. Yaşınız: .....
3. Medeni durumunuz (1) Evli (2) Bekâr
4. Son mezun olduğunuz okul : (1) İlköğretim (2) Lise (3) Ön lisans (4) Lisans (5) Lisansüstü
5. Gelir düzeyiniz: (1) 2324 TL ve altı (2) 2324- 4000 TL (3) 4001-6000 TL (4) 6001-8000 TL (5) 8001 TL ve üzeri
6. Hangi şehirde ikamet ediyorsunuz? .....
7. Sinop Cezaevini ziyaret şekliniz? (1) Tur (2) Bireysel (3) Diğer
8. Cevabınız "Diğer", ise lütfen belirtiniz .....
9. Son beş yıl içinde temelinde ölüm, acı ve trajik olaylar barındıran mekânları ziyaret ettiniz mi? (1) Evet (2) Hayır
10. Sinop Cezaevinde tutuklu kalmış olup, ölen herhangi birinin mezarlarını ziyaret ettiniz mi? (1) Evet (2) Hayır

2. BÖLÜM: KİŞİLİK ENVANTERİ

Bu bölüm sizin A veya B tipi kişilik özelliklerinden hangisine sahip olduğunuzu ölçmek için geliştirilmiş bir testten oluşmaktadır. Lütfen birbirine zıt iki ifade arasında kalan ve sizi en iyi tanımlayan rakamın karşılığı olan her bir satırda bir tek kutucuğa ‘‘(X)’’ işareti koyunuz.

	1	2	3	4	5	
Zamanımı dikkatli kullanmam.						Zamanımı dikkatli kullanırım.
Rekabetçi biri değilim.						Rekabetçi biriyim.
Baskı altında olsam bile kendimi telaş içinde hissetmem.						Kendimi her zaman telaş içinde hissederim
Belli bir zamanda bir tek iş odaklanırım.						Aynı anda birçok işe odaklanabilirim.
Bir işi yaparken yavaş davranırım.						Bir işi yaparken hızlı davranırım.
Duygularımı açıkça ifade ederim.						Duygularımı açıkça ifade edemem.
İşim dışında da birçok konuya ilgilim vardır.						İşim dışındaki konulara ilgilim yoktur.

3. BÖLÜM: DENEYİMLER VE FAYDALAR

A. Tarihi Sinop Cezaevi Müzesini neden ziyaret ettiniz? (Tüm soruları cevaplayınız)	Evet	Hayır
1. Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi edinmek için.		
2. Bir topluluk tarafından organize edilen eğitim programına katılmak için.		
3. Arkadaşlarım/akrabalarım tarafından davet edildiğim için		
4. Arkadaşlarımı/akrabalarımı getirdim.		
5. Türkiye’de yaşayan bir birey olarak tarihimizin bir parçası olan Tarihi Sinop Cezaevinde yaşananları anlamamın bir sorumluluk olduğunu düşündüğüm için		
6. Doğrudan ya da dolaylı olarak benimle ya da ailemle Tarihi Sinop Cezaevi arasında ilişki olduğunu düşündüğüm için.		
7. Tarihi Sinop Cezaevinde yaşamlarının bir kısmını geçirmiş ya da ölmüş kişileri ve burada yaşanan olayları anmak için.		
8. Çocuklarıma burayla alakalı anlatacaklarımın olması için		
9. Tarihi Sinop Cezaevi ile alakalı merakımı gidermek için		
10. Ailemle ve yakınlarımla anlamlı bir gün geçirmek için.		

B. Tarihi Sinop Cezaevini ziyaret ettiğinizde aşağıdaki etkinliklerden hangilerini yaptınız?	Evet	Hayır
1. İşkence odalarını ziyaret ettim.		
2. Hücreler ve koğuşları ziyaret ettim.		
3. Sabahattin Ali koğuşunu ziyaret ettim.		
4. Ziyaretçi odalarını gezdim		
5. Hamamı gezdim		
6. Tarihi Sinop Cezaevini gezerken kendime anı olacak bir şey aldım (taş parçası, toprak, çiçek vs)		
7. Tarihi Sinop Cezaevini gezerken bir anı bıraktım (duvarlara isim yazmak, çiçek dikmek, taşlardan şekil yapmak gibi)		
8. Tarihi Sinop Cezaevi ile beraber Sinop’ta bulunan diğer tarihi yerleri de gezdim.		
Cevabınız ”Evet” ise, nereleri gezdiğinizi lütfen belirtiniz?		

C. Size göre aşağıdaki bölümlerden hangisi Tarihi Sinop Cezaevi'nde geçirdiğiniz en unutulmaz anınızı temsil etmektedir.	X
1.Sabahattin Ali koğuşu	
2. Zindanlar	
3. Ziyaretçi odaları	
4. Çocuk ıslah evi	
5. Diğer (Belirtiniz):	
<i>C1. Bunu neden unutulmaz ve duygusal buldunuz?</i>	
<i>C2. Üzerinizde nasıl bir etki bıraktı?</i>	

D. Tarihi Sinop Cezaevi ziyaretiniz ne kadar sürdü (ziyaretiniz sırasında geçirdiğiniz toplam süreyi işaretleyiniz)	X
1. 30 dakikadan az	
2. 30 dakika-1 saat arası	
3. 1-2 saat arası	
4. 2-3 saat arası	
5. 3 saatten fazla	
E. En uzun zaman geçirdiğiniz yer neresi belirtiniz	
<i>E1. Burada neden çok zaman geçirdiniz belirtiniz</i>	

(1 kesinlikle katılmıyorum, 2 kısmen katılmıyorum, 3 kararsızım, 4 kısmen katılıyorum, 5 kesinlikle katılıyorum)

F. Tarihi Sinop Cezaevinde aklınıza neler geldi?					
	1	2	3	4	5
1. Herhangi bir suç işlememesine rağmen cezaevine düşen insanların olduğu aklıma geldi					
2. Cezaevinin şartlarından dolayı burada kalan insanların aldığı zihinsel ve fiziksel yaralar aklıma geldi					

3. Cezaevinde kalanların yaşadıkları zor hayat aklıma geldi					
4. Cezaevlerinin o zaman sahip olduğu şartlar ile şimdiki şartların farklılığı aklıma geldi					
5. İdeolojik çatışmalar aklıma geldi					
6. İnsan hakları sorunu aklıma geldi					
7. Eğitim sorunu aklıma geldi					
8. Yanlış anlaşılmalardan dolayı mağdur olan insanlar aklıma geldi					
9. Burada yaşamış tanıdıklarım/ünlüler ile ilgili hatıralarım aklıma geldi					
10. Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bildiklerim ve karşılaştığım manzaralar arasındaki farkları düşündüm					
11. Tarihi Sinop Cezaevinin üzerimde bıraktığı etki aklıma geldi					
F1. Bunlar dışında aklınıza en çok gelen başka bir şey var mıydı? Belirtiniz					

(1 kesinlikle katılmıyorum, 2 kısmen katılmıyorum, 3 kararsızım, 4 kısmen katılıyorum, 5 kesinlikle katılıyorum)

G. Tarihi Sinop Cezaevini gezerken aşağıdakilerden hangilerini deneyimlediniz?					
	1	2	3	4	5
1. Zalim insanların doğasını anlamama neden oldu ve beni korkuttu					
2. Tarihi Sinop Cezaevinde yer alan bazı mekânlar korkmama neden oldu					
3. İnsanların mahkûm olmak zorunda oldukları için üzüntü duydum					
4. Suçsuz oldukları halde insanların burada mahkûm olmalarından üzüntü duydum					
5. Mahkûmların burada yaşadıkları sefil yaşamdan üzüntü duydum					
6. Burada yaşamış, mahkûm olmuş ve acı çekmiş insanlara sempati duydum					
7. Suç işlemiş/işlememiş insanların bu şartlarda yaşamak zorunda olmalarından üzüntü duydum					
8. Cezaevinde kalmış insanların zihinsel veya fiziksel olarak aldıkları yaralar için empati yaptım					
9. Günümüzde mahkûmların sahip oldukları imkânların değerini anladım.					
10. Tarihi Sinop Cezaevinin kasvetli havasından dolayı depresyon hissine kapıldım					
11. Ziyaretçiler olmasına karşın sessiz bir atmosfer olmasından dolayı depresyon hissine kapıldım					

(1 kesinlikle katılmıyorum, 2 kısmen katılmıyorum, 3 kararsızım, 4 kısmen katılıyorum, 5 kesinlikle katılıyorum)

H.Tarihi Sinop Cezaevini gezerken aşağıdakilerden hangilerini kazandığınızı düşünüyorsunuz?					
	1	2	3	4	5
1. Cezaevlerinin çok korkunç ve acı dolu yerler olduğunu anladım					
2. Suçlulara ceza verme amacı gütsen de Tarihi Sinop Cezaevi gibi yerlerde birçok insanın acı çektiğini anladım					
3. Cezaevlerinin insanlar için ne kadar yıkıcı ve yaralayıcı yerler olduğunu anladım					
4. Cezaevlerine karşı bakış açım olumlu yönde değişti					
5. Tarihi Sinop Cezaevi hakkında bilgi sahibi oldum					
6. Masumiyet ve insan hakları konularına bakış açım olumlu yönde değişti					
7. Suç ve insan hakları konularına bakış açım olumlu yönde değişti					
8. Toplumda derinden iz bırakan Tarihi Sinop Cezaevi gibi mekânların ziyaret edilmesinin bir yükümlülük olduğunu anladım					
9. Tarihi Sinop Cezaevinde yaşanan acı ve kederi paylaşmanın rahatlama hissi vereceğini anladım					
10. Ailemin/yakınlarımla arasında Tarihi Sinop Cezaevi gibi yerlerde suçlu olarak bulunmadığından dolayı şükrettim.					
11. Burada bir zamanlar yaşamış insanların perişan bir hayat sürmüş olduğu kanısına sahip oldum.					
12. Günümüzde böyle yerlerin olmamasından dolayı mutluluk duydum					
13. Anlamlı bir gün geçirdim					
14. Yakınlarımla/ailemle anlamlı ve duygusal zamanlar yaşadım					

I. AYRICA:

1. Sinop'taki tüm seyahat deneyiminizi düşündüğünüzde (kente ulaşım, transferler, (varsa) konaklama, (varsa) tur rehberi, yerel halkın size karşı tutumu vs.), Sinop seyahatinizi puanlar mısınız. (1. Hiç memnun değil 2. Memnun değil 3. Orta düzeyde memnun 4. Memnun 5. Çok memnun)

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

2. Şu ana kadar ki Sinop seyahat deneyiminizi göz önünde bulundurduğunuzda Sinop'a yeniden gelmeyi düşünüyor musunuz? (1. İmkânsız 2. Uzak ihtimal 3. Belki 4. Yüksek ihtimalle 5. Kesinlikle)

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

3 Sinop'u arkadaşlarınıza ne derecede tavsiye edersiniz? (1. Kesinlikle tavsiye etmem 2. Tavsiye etmem 3. Ne tavsiye ederim ne de etmem 4. Tavsiye ederim 5. Kesinlikle tavsiye ederim)

0	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---

4. Daha önce ziyaret ettiğiniz turistik destinasyonları göz önünde bulundurduğunuzda, sahip olduğu özellikler itibarıyla Sinop'a 1 ile 10 arasında kaç puan verirsiniz?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ercan KANBUR

Medeni Hali: Bekâr

Yabancı Dili: İngilizce

Eğitim Durumu

Lise: Uzunmehmet Lisesi

Önlisans: Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak Meslek Yüksekokulu

Lisans: Kastamonu Üniversitesi, Turizm Fakültesi

Yüksek Lisans: Kastamonu Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mesleki Deneyim

Zonguldak Dedeman Otel : 2011 (yaz sezonu)

Kastamonu Tavada Tavuk : 2015 (yarı zamanlı)

Zonguldak Emirgan Otel : 2018 (Ocak-Mart)

Kıbrıs Merit Royal Otel : 2018 (Haziran-Kasım)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ : 2020 (Kasım-Halen)

